

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ

ΜΕ ΘΕΜΑ: ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Ημέρα Δευτέρα 19 Ιανουαρίου & ώρα 11:20 2009

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ; Μου ζητήθηκε να βοηθήσω στο συντονισμό αυτής της συζήτησης και θέλω να παρακαλέσω όλους σας να ενώσουμε δυνάμεις ούτως ώστε να είναι γόνιμη και δημιουργική. Γίνεται στο πλαίσιο της κατάληψης, σε συνεννόηση με τους σπουδαστές μας και νομίζω ότι είναι πάρα πολύ θετικό, είναι από τα θετικά στοιχεία αυτών των ημερών, ότι μπορούμε να καθίσουμε να κουβεντιάσουμε για το τι ρόλο και το τι είδους έρευνα χρειαζόμαστε, για το πώς βλέπουμε τις προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές, πώς βλέπουμε τη σχέση μας με το επάγγελμα. Όπως μας ενημερώνει η κα Μαϊστρου η συζήτηση θα μαγνητοφωνηθεί και θα μπορούμε επομένως να επανέλθουμε σε ορισμένα ζητήματα. Είναι προφανές ότι δεν πρόκειται να τα λύσουμε όλα σήμερα, αλλά είναι πάρα πολύ θετικό ότι ξεκινάμε την ανταλλαγή απόψεων.

Αυτό που μας απασχολεί είναι η θεσμοθέτηση ορισμένων ζητημάτων, όπως εξελίσσεται σήμερα. Το γεγονός ότι εδώ θα δώσουμε έμφαση στον ερευνητικό τομέα δεν σημαίνει ότι τον διαχωρίζουμε από την εκπαίδευση, την προπτυχιακή ή τη μεταπτυχιακή και από το επάγγελμα. Κυρίως δεν τον διαχωρίζουμε από τον πολιτισμό που επιδιώκουμε να έχουμε σ' αυτήν τη χώρα. Δηλαδή η άποψη που θα σας αναπτύξω εδώ είναι ότι τα θέματα της έρευνας, οι επιλογές που κάνουμε για την έρευνα και οι διαδικασίες που υιοθετούμε για την έρευνα έχουν άμεσο αντίκτυπο στο πώς αντιλαμβανόμαστε τον πολιτισμό και το αναπτυξιακό γίγνεσθαι.

Πρέπει επίσης να πω –και προέρχεται από την προσωπική μου εμπειρία όλα αυτά τα χρόνια- ότι αυτή ήταν μια χώρα χωρίς σαφή ερευνητική πολιτική, ήταν μια χώρα που με μεγάλη ευκολία αντέγραφε αυτά που έρχονταν από την αλλοδαπή. Και τα αντέγραφε πάνω σε μια υποδομή η οποία ουσιαστικά δεν τ' άντεχε κιόλας.

Επίσης θα υποστηρίξω ότι το μόνο φως που βλέπω στην εικόνα όπως αυτή διαρθρώνεται από τον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας και από τα νομοσχέδια που η ελληνική πολιτεία συντάσσει για να συμβαδίσει με τον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας, η μόνη μου ελπίδα είναι η εκπαίδευση και η νέα γενιά, εσείς.

Δηλαδή δεν έχω να σας προτείνω εδώ λύσεις που θα μας βγάλουν από το αδιέξοδο. Θα σας καταθέσω όμως ορισμένες σκέψεις, που πιθανόν αν τις επεξεργαστούμε -όχι βέβαια μόνο σήμερα αλλά συνεχώς- ίσως να μπορούμε τα προσεχή χρόνια να δώσουμε μία καλύτερη εικόνα του εαυτού μας από αυτή που έχουμε σήμερα.

Τι είναι ο Ευρωπαϊκός Χώρος Έρευνας; Αυτό είναι ένα θέμα που το έχω παρακολουθήσει από το 2000, η συζήτηση ξεκίνησε το 2000 και η θεσμοθέτηση έγινε το 2003. Ο Ευρωπαϊκός Χώρος Έρευνας βασίζεται στην τριλογία έρευνα, επιστήμη, τεχνολογία και την αριστεία. Είναι η θεσμοθέτηση της έρευνας των ισχυρών δυνάμεων στην Ευρώπη.

Ο Ευρωπαϊκός Χώρος Έρευνας έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να στηρίζεται στο ευρωπαϊκό εκπαιδευτικό σύστημα. Αλλά είναι αλληλένδετες αυτές οι δύο ενότητες και ίσως κάποια στιγμή θα πρέπει να συνθέσουμε και την εικόνα πώς συνδέονται μεταξύ τους.

Ποια είναι η φιλοσοφία; Οι ευρωπαϊκές και οι εθνικές προσπάθειες διασφαλίζουν ένα συνθετικό αποτέλεσμα, σημαντικότερο και πέρα από τις εθνικές προσπάθειες. Αυτό είναι κάτι που θα σας υποστηρίξω ότι δεν με βρίσκει σύμφωνη. Νομίζω ότι είναι απαραίτητη η συμμετοχή μας στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι, είναι, επίσης, πάρα πολύ σημαντικές οι εθνικές προτεραιότητες, πάρα πολύ σημαντική η εθνική προσπάθεια. Η λογική ότι μπαίνουμε όλοι σε ένα πλαίσιο και στοχεύουμε προς κάποια προστιθέμενη αξία, δεν ταιριάζει σε χώρες σαν κι εμάς, γιατί τις επιλογές τις κάνουν κάποιοι άλλοι με κριτήρια των δικών τους αναγκών.

Το επιστέγασμα του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας είναι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας, το οποίο διαχειρίζεται κολοσσιαία ποσά. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας το ίδρυσαν τα καλύτερα μυαλά και τα καλύτερα εργαστήρια στον κόσμο. Εργαστήρια, κυρίως, βιοχημείας,

βιολογίας, μοριακής βιολογίας, φυσικής, πυρηνικής ενέργειας κ.λπ. Στην αρχική συζήτηση για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας δεν υπήρχαν καθόλου τα Πανεπιστήμια και δεν υπήρχαν καθόλου οι κοινωνικές επιστήμες. Αργότερα ενσωματώθηκαν αλλά νομίζω με λιγότερη ισχύ.

Στόχος είναι πώς θα μπορέσει η Ευρώπη να γίνει ανταγωνιστική όσον αφορά την έρευνα και την τεχνολογία με την Αμερική. Δεν προβλέπεται δικαιότερη κατανομή των χρημάτων για έρευνα με κριτήριο επίτευξη ισορροπίας. Κύριο κριτήριο είναι η αριστεία. Το οποίο σημαίνει ότι όλο και περισσότερο θα γίνεται συγκέντρωση σε αυτό που ονομάζουμε τα καλύτερα μυαλά, τα καλύτερα εργαστήρια.

Σας το τονίζω αυτό γιατί με αυτή τη λογική έχει διαρθρωθεί και ο νόμος ο ελληνικός και γιατί είναι μια λογική που πρέπει να αντιμετωπίσουμε. Δεν είναι δυνατόν να θεωρούμε ότι η έρευνα πρέπει να είναι συγκεντρωμένη σε δεδομένους χώρους, να μην μπορεί να υπάρχει ικανοποιητική διάχυση, να μην μπορεί να υπάρχουν δίκτυα που να συνδέουν μικρούς και μεγάλους χώρους έρευνας. Και αυτό για μένα είναι από τα σημαντικότερα θέματα του καινούριου νόμου και δεν το έχουμε θίξει ακόμα ικανοποιητικά.

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: (Μιλάει εκτός μικροφώνου) Να κάνω μια ερώτηση. Ποιος αξιολογεί, ποιος λέει ποια είναι τα καλύτερα ...;

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Ναι, να σας το πω ευχαρίστως. Αυτή είναι μια ομάδα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας είναι μια ομάδα σοφών. Πάρα πολλοί από αυτούς έχουν Νόμπελ, δεν είναι τυχαίοι άνθρωποι. Μάλιστα επικεφαλής στο Συμβούλιο αυτό, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας, είναι ένας εξαιρετικός Έλληνας, ο Φώτης Καφάτος. Δεν είμαστε εναντίον του να υπάρχει τέτοια έρευνα. Εναντίον εγώ τουλάχιστον είμαι στο να μην υπάρχει διάχυση, στο να μην μπορούν να ερευνηθούν και άλλα πράγματα, στο να μην μπορείς να έχεις εθνικές επιλογές.

Να σας δώσω ένα παράδειγμα γι' αυτό. Οι επιτροπές αυτές έχουν ορισμένα κριτήρια. Όταν λοιπόν θα υποβάλει ένα εργαστήριο διεθνούς εμβέλειας και θα υποβάλετε κι εσείς μια πρόταση, δεν υπάρχει πιθανότητα να πετύχετε. Είστε και για έναν άλλο λόγο χαμένοι: δεν υπάρχει εθνική ερευνητική πολιτική και χρήματα στον εθνικό προϋπολογισμό για να σας

χρηματοδοτήσουν αυτήν την προσπάθεια. Και είστε χαμένοι, επίσης, αν το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, που έχει πάρα πολλά χρήματα, δεν φροντίζει τα αναπτυξιακά του προγράμματα να έχουν διάχυση στις ερευνητικές ομάδες των Σχολών. Με καταλαβαίνετε τι εννοώ; Δηλαδή δεν είμαι καθόλου εναντίον του να προχωρεί η έρευνα και η τεχνολογία, είμαι εναντίον του να μένουν όλο και περισσότεροι απέξω.

Εδώ όμως θα συζητήσουμε ότι το Πανεπιστήμιο έχει να παίξει ένα ρόλο. Εδώ θα συζητήσουμε ότι το δημόσιο Πανεπιστήμιο οφείλει να παίξει ένα σημαντικό ρόλο σε αυτό το θέμα που δεν τον έχει παίξει ίσως ακόμα. Και εδώ θα συζητήσουμε ότι το Πολυτεχνείο, σαν το πρώτο Τεχνολογικό Ίδρυμα της χώρας και δημόσιο Πανεπιστήμιο, έχει υποχρέωση, επειδή έχει τα περισσότερα χρήματα, να χαράξει μια εσωτερική πολιτική προς αυτήν την κατεύθυνση.

Επομένως, συζητάμε ότι όντως βρισκόμαστε σε μία νέα εποχή. Τι συνεπάγεται αυτή η νέα εποχή: Συνεπάγεται πρωτοφανή συσσώρευση γνώσης. (Το γράφει και ο Βασίλης νομίζω, όπως είδα, σε ένα από τα ερωτήματα, που θα μας τα αναπτύξει μετά). Υπάρχει πρωτοφανής συμβολή της επιστήμης και της τεχνολογίας στην ανάπτυξη, χωρίς προηγούμενο. Μας ενδιαφέρει ποιοι και πώς διαχειρίζονται αυτή τη γνώση. Μας ενδιαφέρει σαν αρχιτέκτονες και σαν πολεοδόμους. Γιατί μας ενδιαφέρει σαν αρχιτέκτονες και σαν πολεοδόμους; Γιατί η πόλη είναι το θέατρο αυτών των εξελίξεων. Γιατί είναι καταλύτης αυτών των αλλαγών.

Υπάρχουν όμως ορισμένα θέματα εδώ. Έχει σημασία το πώς διαβάζουμε τις εξελίξεις στην πόλη, έχει σημασία πώς βλέπουμε το ρόλο της πόλης. Και εδώ θα θέσω τρία ζητήματα: Πρώτα την ελεύθερη διακίνηση των ιδεών, ένα θέμα για το οποίο το Πανεπιστήμιο αγωνίζεται και υπερασπίζεται. Την ύπαρξη θεσμών που διασφαλίζουν πολιτικά την ελεύθερη διακίνηση, σε όλα τα επίπεδα, από τους μικροτόπους μέχρι τα μεγαλύτερα επίπεδα. Και τέλος, η τεχνολογία, η καινοτομία, δεν μας ενδιαφέρει μόνο από την τεχνολογική άποψη, δεν πρέπει να μας ενδιαφέρει μόνο όσον αφορά τον επιχειρησιακό της χαρακτήρα, πρέπει να μας ενδιαφέρει η καινοτομία σαν

κοινωνική δραστηριότητα, η οποία εντάσσεται σε ένα ευρύ πλέγμα αντιλήψεων, δράσεων, πολιτικών, διαδικασιών.

Και εκεί ακριβώς έχουμε υποχρέωση να διερευνήσουμε την πόλη, πώς είναι αυτές οι διαδικασίες, πώς είναι τα οράματα των διαφόρων ομάδων που λαβαίνουν χώρα στο αναπτυξιακό γίνεσθαι, στον αστικό σχεδιασμό. Και ορθώς εδώ στη Σχολή μας έχουμε δώσει έμφαση στον αστικό σχεδιασμό, στα μαθήματα και εν πολλοίς στην έρευνα, και αυτό είναι ένα ισχυρό θέμα το οποίο πρέπει περαιτέρω να διασφαλίσουμε.

Λοιπόν, η υπόθεση εργασίας που αναπτύσσω εδώ είναι ότι χωρίς ελεύθερη διακίνηση των ιδεών, χωρίς θεσμούς πολιτικά ισχυρούς, χωρίς την αντίληψη ότι η καινοτομία δεν είναι μόνο τεχνολογική και επιχειρησιακή αλλά είναι κυρίως κοινωνική δραστηριότητα, αν αυτά δεν τα δεχτούμε, η υπόθεση εργασίας που αναπτύσσω εδώ είναι ότι διακυβεύονται πάρα πολύ σοβαρά πράγματα.

Καταρχήν διακυβεύεται η πολιτισμική πολυμορφία του ευρωπαϊκού χώρου και η τεράστια κληρονομιά από τον ευρωπαϊκό πολιτισμό που έχουμε κληρονομήσει. Διακυβεύονται οι πολλαπλές διαστάσεις της αστικής κουλτούρας, κάτι το οποίο εδώ στη Σχολή μας απασχολεί πάρα πολύ. Διακυβεύεται η αδυναμία των ασθενέστερων κοινωνικών ομάδων να προτείνουν τα δικά τους παραδείγματα σε μια καλειδοσκοπική προσέγγιση του πολιτισμικού γίνεσθαι.

Δηλαδή, να σας το πω και πάρα πολύ απλά, όταν πηγαίνουμε και λαβαίνουμε μέρος σε «κονσόρτσια» ευρωπαϊκά, έχουμε σχετικά μικρές διαπραγματευτικές ικανότητες. Έχουμε πολύ λίγες δυνατότητες, έτσι όπως είμαστε διαρθρωμένοι σήμερα, να προτάξουμε τα δικά μας παραδείγματα, τις δικές μας ανάγκες. Δεν υπάρχει πλήρης ομοιομορφία στον ευρωπαϊκό χώρο. Αυτή η λογική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ότι φτώχεια υπάρχει και στην Ολλανδία, φτώχεια υπάρχει και στην Ισπανία, ναι, φτώχεια υπάρχει αλλά υπάρχει διαφορετική ιστορική διαδρομή και διαφορετικές ιδιαιτερότητες.

Μας ενδιαφέρει λοιπόν να διαφυλάξουμε την εμπειρία από τις πόλεις που ζούμε και την εμπειρία από τις πόλεις που προσδοκάμε. Και αυτό δεν μπορούμε να το διερευνήσουμε σε βάθος μέσω των ευρωπαϊκών

προγραμμάτων πλαισίων. Τα περισσότερα από αυτά –και έχει πάρα πολύ μεγάλη σημασία κατά τη γνώμη μου- τα περισσότερα από αυτά δίνουν έμφαση στις υποδομές και όσοι από μας έχουμε λάβει μέρος σε τέτοια προγράμματα ξέρουμε ότι προσπαθούμε περιφερειακά και διαγωνίως να προσθέσουμε και μερικά πράγματα που δεν αφορούν τις υποδομές και αφορούν την έρευνα που μας ενδιαφέρει.

Χρειαζόμαστε λοιπόν μια καινούρια κατά τη γνώμη μου ερευνητική και επιστημονική κουλτούρα, που θα αποδεσμεύσει τις ερευνητικές δυνάμεις, που θα ενώσει τα Ερευνητικά Κέντρα και τους φορείς έρευνας με τα Πανεπιστήμια. Γιατί σήμερα, δεν υπάρχει ισχυρή συσχέτιση ανάμεσα στα Ερευνητικά Κέντρα και στα Πανεπιστήμια, υπάρχει υποβάθμιση του ερευνητικού ρόλου των Πανεπιστημίων και επομένως νομίζω ότι δεν μπορεί να δημιουργηθούν και δίκτυα σε αυτήν τη χώρα με αυτήν τη νοοτροπία. Λοιπόν, χρειαζόμαστε μια καινούρια ερευνητική κουλτούρα, μια καινούρια επιστημονική κουλτούρα, που θα αναγνωρίζει τη νέα κοινωνική και χωρική πραγματικότητα και τις νέες συνθήκες συνοχής της αστικής κοινωνίας και θα αναπτύσσει τις κατάλληλες συνεργασίες.

Επαναλαμβάνω και πάλι ότι αυτή η δυνατότητα δεν δίνεται κατά τη γνώμη μου μέσα από τα ερευνητικά προγράμματα, δυστυχώς δεν δίνεται ούτε μέσα από τις επιλογές που τα αρμόδια όργανα ερευνητικής πολιτικής ασκούν στην Ελλάδα. Ποια είναι αυτά; Είναι το Υπουργείο Ανάπτυξης, η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, το Υπουργείο Παιδείας που εμφανίζεται όλο υποβαθμισμένο όσον αφορά αυτόν το ρόλο του και διάφορα άλλα Υπουργεία. Το θέμα παραμένει στο Πανεπιστήμιο και στον πατριωτισμό όσων ασχολούνται με αυτό, χωρίς σταθερή ερευνητική πολιτική του Πανεπιστημίου, αλλά ούτε και των σχετικών Υπουργείων.

Επιπλέον, χρειαζόμαστε ένα εννοιολογικό πλαίσιο που να αναδεικνύει τις πολυδιάστατες διαστάσεις του αστικού χώρου, χρειαζόμαστε αποαθροιστική προσέγγιση, δηλαδή μια προσέγγιση που να σκύβει πάνω από τη μικροκλίμακα και να κοιτάει τα μέρη πριν συνθέσει το όλον. Ενώ αυτό που μας έρχεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι ένα «όλον»

προκαθορισμένο από ανάγκες συχνά διαφορετικές, το οποίο υποτίθεται ότι θα φωτίσει μέχρι πέρα τις επιμέρους πραγματικότητες.

Δεν πιστεύω σ' αυτήν τη θεώρηση και σας το θέτω για συζήτηση. Χρόνια ολόκληρα μας απασχολούν στη Σχολή μας αυτά τα θέματα και πρέπει να μας απασχολήσουν και τώρα, τι νέες μορφές φτώχειας έχουμε στον αστικό χώρο, τι συμβαίνει με τους μετανάστες, τι σημαίνει «εξευγενισμός» σε περιοχές της Αθήνας και αλλού, ποιοι «πληρώνουν» τη διαδικασία αυτή, τι κάνει η πολιτεία.

Δεν υπάρχει ένας μηχανισμός που να συνδέει αποτελεσματικά τα ευρήματα της έρευνας με τη διάρθρωση πολιτικών. Δεν υπάρχει καταρχήν όσον αφορά την έρευνα στα Πανεπιστήμια. Δυστυχώς, όμως, και το νομοσχέδιο το οποίο είναι σχεδιασμένο με έμφαση στους ερευνητικούς φορείς, που είναι οι κατεξοχήν δημόσιοι φορείς για έρευνα, δεν δημιουργεί, πιστεύω, τις προϋποθέσεις για τη σύνδεση της έρευνας με την αναπτυξιακή πολιτική και με προτάσεις για τον Έλληνα πολίτη.

Εδώ θέλω να σας πω ότι αυτό δεν θεωρώ ότι είναι μόνο πρόβλημα αυτής της κυβέρνησης, ήταν και πρόβλημα της προηγούμενης. Και ενώ θα περίμενε κανείς ότι θα μπορούσε να ανοίξει η δίοδος ούτως ώστε το ερευνητικό γίγνεσθαι να συνδέεται με την αναπτυξιακή πολιτική, η ιστορία αυτή έμεινε αίολη. Δηλαδή διαχρονικά, ανεξαρτήτως κομματικής προσέγγισης, δεν υπήρξε στην Ελλάδα ερευνητική πολιτική και δεν υπήρχε σύνθεση της έρευνας με την αναπτυξιακή πολιτική. Είναι ένα θέμα πάρα πολύ σημαντικό αυτό.

Η εικόνα δεν είναι αισιόδοξη, αλλά θέλω να πιστεύω ότι μπορούμε να κάνουμε πράγματα όσο αφορά εδώ τη δική μας κοινωνία. Δηλαδή έχει πάρα πολύ μεγάλη σημασία το ότι τροφοδοτούμε τα μαθήματα με έρευνες που έχουν αυτόν τον «αποαθροιστικό» χαρακτήρα. Ότι οι σπουδαστές μας βλέπουν τι σημαίνει να κοιτάω το μικροεπίπεδο, τι σημαίνει να κοιτάω τις διαφορετικές κοινωνικές ομάδες πώς αυτές οικειοποιούνται το χώρο, τι οράματα έχουν, τι κουλτούρα έχουν, πώς συνθέτεται η πολύμορφη εικόνα του αστικού χώρου.

Δηλαδή σιγά-σιγά απομακρυνόμαστε από όλα αυτά τα παραδοσιακά που έκαναν οι παλαιότεροι πολεοδόμοι, τα καθοριστικά γενικά πολεοδομικά σχέδια, τις αυταρχικές λύσεις. Νομίζω ότι είμαστε σε έναν καλό δρόμο και αν ανοίξει κανείς το διαδίκτυο της Σχολής μας θα δει σε πάρα πολλές περιπτώσεις εργασίες σπουδαστικές από τα διάφορα μαθήματα, από τις συνθέσεις, από την πολεοδομία, από τη χωροταξία, στα οποία συνθέτουν οι σπουδαστές εικόνες για μεγάλους ή μικρούς χώρους, «ακουμπώντας» επάνω στην έρευνα που γίνεται σε διάφορους χώρους της Σχολής.

Αυτό κατά τη γνώμη μου ακόμα δεν γίνεται πολύ συστηματικά, δεν έχει συστηματική χρηματοδότηση. Το Πολυτεχνείο έχει πάρα πολλά χρήματα, θα μπορούσε συστηματικότερα να ενισχύει τις διάφορες σκέψεις και σχολές (εννοώ διάφορες απόψεις, τάσεις κλπ.) μέσα στις Σχολές. Νομίζω ότι αυτό δεν το έχουμε ακόμα πετύχει πλήρως.

Και νομίζω ότι εδώ η Σχολή μας μπορεί να συμβάλει, μπορεί να αρθρώσει έναν ουμανιστικό λόγο, μπορεί να εξάρει τη σημασία που έχουν όλα αυτά που συζητάμε, όχι μόνο για τη Σχολή αλλά και για την ελληνική κοινωνία γενικότερα. Σε αυτό δεν έχουμε επιτύχει αρκετά θα μου επιτρέψετε να σας πω, νομίζω ότι θα μπορούσαμε να έχουμε κάνει πολύ περισσότερα πράγματα, σαν Σχολή αλλά και σαν Πολυτεχνείο.

Τώρα, αν θεωρήσουμε ότι αυτό είναι ένα καινούργιο φόρουμ που ανοίγουμε θα πρέπει να σκεφτούμε ότι θα πρέπει να υπάρχουν πολλές άλλες συζητήσεις, πολλά άλλα φόρα. Να ενισχύσουμε τις δικτυώσεις και τις συνεργασίες που έχουμε με αντίστοιχες Σχολές και ανθρώπους που σκέφτονται όπως εμείς, να προτάξουμε προς το υπόλοιπο Πολυτεχνείο την αξία ορισμένων πραγμάτων, πώς βλέπουμε εμείς την έρευνα, πώς βλέπουμε να συνδέεται η έρευνα με την εκπαίδευση και με την ελληνική κοινωνία γενικότερα και να πιέσουμε το Πολυτεχνείο να έχει ένα δυναμικότερο λέγιν, όπου μπορεί και όπου ακούγεται, για τα διάφορα αυτά ζητήματα.

Ξέρω ότι ο κ. Γκανιάτσας και ο κ. Παπαλεξόπουλος έχουν ασχοληθεί πάρα πολύ έντονα με τον καινούριο νόμο και δεν θέλω να τους προκαταλάβω, θέλω να πω όμως δύο πράγματα σχετικά με την ιδεολογία αυτού του νόμου.

Αν τον κοιτάξετε, αυτός ο νόμος θα μπορούσε να έχει γίνει για την Ολλανδία, θα μπορούσε να έχει γίνει για τη Γερμανία. Δηλαδή με πάρα πολύ μεγάλη άνεση ο νομοθέτης στην αρχή τοποθετείται ότι εκείνο που τον ενδιαφέρει, και σωστά πιστεύω, είναι η βασική έρευνα, προτάσσει, όμως, σαν τομείς-κλειδί για την ελληνική πραγματικότητα ακριβώς τους ίδιους τομείς που το 2000 έκρινε η Ευρώπη ότι είναι οι ανταγωνιστικοί για την Ευρώπη ως προς την Αμερική, την πυρηνική ενέργεια, τη βιολογία κ.λπ. Καμία λέξη εδώ δεν προϊδεάζει ότι ενδιαφέρουν τα κοινωνικά ζητήματα, καμία λέξη δεν προϊδεάζει για τις ιδιομορφίες και τις αντιφάσεις που παρουσιάζει σήμερα ο ελληνικός χώρος. Είναι ένα πράγμα ανιστορικό, γραμμένο για κάποιους άλλους.

Επίσης εδώ ακολουθείται η ίδια γραμμή της έλλειψης πρόθεσης για διάχυση. Δηλαδή σαφώς όπως είναι διατυπωμένο ενισχύει τη βασική έρευνα, σε ορισμένους πυρήνες του ελληνικού χώρου, καθόλου δεν τον απασχολεί η διάχυση της έρευνας σε πολλούς πυρήνες. Αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό, θέλω να σας τονίσω, δεν υπάρχει πολιτισμός όταν η έρευνα και η γνώση συγκεντρώνεται μόνο σε λίγους πυρήνες. Και η αριστεία σε απουσία πολιτικής είναι ένα εξωραϊστικό πέπλο που ουσιαστικά αφαιρεί τη δυνατότητα από μερικούς να έχουν πρόσβαση στην έρευνα.

Αυτό λοιπόν είναι ένα θέμα το οποίο δεν είδα να το θίγουμε ιδιαίτερα, δηλαδή το πόσο προβληματικό είναι το ότι ακολουθούμε το ίδιο μοντέλο, ακριβώς το ίδιο μοντέλο, σε μια μίζερη υποδομή, ιστορικά μίζερη υποδομή, το ίδιο μοντέλο που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Στον ελληνικό χώρο δεν υπάρχουν κέντρα αριστείας, υπάρχουν μερικοί μικροί πυρήνες αριστείας, υπάρχουν και μερικοί ισχυροί πυρήνες αριστείας όπως αυτοί που είναι στην Κρήτη, αλλά και στο ΕΜΠ. Η ίδια εικόνα νομίζω ότι ισχύει και για τα Δημόσια Ερευνητικά Κέντρα.

Δεν υπάρχει μέσα στην καρδιά του νόμου η έννοια και ο ρόλος του δημόσιου Πανεπιστημίου, της βασικής έρευνας σε σημαντικούς για τη χώρα τομείς, της κοινωνικής έρευνας, της τεχνολογικής έρευνας που μπορεί να αναπτύξει το δημόσιο Πανεπιστήμιο. Αλλά εκείνο που εγώ βλέπω ως κίνδυνο είναι να συγκεντρώνονται τα χρήματα σε ορισμένους πυρήνες, να

θεωρείται συχνά ως βασική έρευνα, έρευνα που στην πραγματικότητα δεν είναι και να δεσμεύονται οι εθνικοί πόροι.

Ένα σημαντικό σημείο που, επίσης, δεν το έχουμε θίξει, είναι τι συμβαίνει όταν ένα Ερευνητικό Κέντρο ή ένα Πανεπιστήμιο λαμβάνει μέρος σε μεγάλες και πολλές ευρωπαϊκές συνεργασίες. Για τα προγράμματα αυτά συχνά το ελληνικό κράτος δίνει «προίκα». Όταν, λοιπόν, ακολουθείς αυτήν τη διαδρομή συστηματικά εξαντλούνται οι εθνικοί πόροι, απαραίτητοι, όμως, για να διαρθρωθεί εθνική ερευνητική πολιτική και να θεραπευτούν τα αντικείμενα εκείνα που πραγματικά χρειάζονται για τον τόπο.

Λοιπόν, είναι ατελείωτη η συζήτηση που μπορεί να γίνει γύρω από αυτά τα πράγματα. Ανέπτυξα μερικές σκέψεις μου, δεν θέλω να μονοπωλήσω τη συζήτηση. Και θα ήθελα να παρακαλέσω τον Βασίλη, αν θέλει να ξεκινήσει τη συζήτηση.

ΦΟΙΤΗΤΗΣ: Καλημέρα. Γνωρίζοντας την προηγούμενη βδομάδα από την προηγούμενη συζήτηση ότι θα γίνει σήμερα αναφορά στα ζητήματα της έρευνας, είχα κάποιες απορίες οι οποίες με απασχολούν σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου. Είμαι τελειόφοιτος βέβαια πλέον. Να πω ότι αυτά είναι προσωπικά ερωτήματα σχετικά με την έρευνα και δεν αντιπροσωπεύω καμία ομάδα, έχω έρθει εδώ έχοντας πάρει ως πούμε την άδεια μόνο για τον εαυτό μου, δεν εκπροσωπώ κανέναν λοιπόν.

Ουσιαστικά έχω κάποιες απορίες. Είναι 4 σημεία σχετικά με το τι ορίζεται ως έρευνα γενικά. Δηλαδή νομίζω ότι είναι απαραίτητο για μας τους φοιτητές να γίνει μια απαρίθμηση των ειδών έρευνας και πώς καθένα αυτά λειτουργεί.

Είναι δεύτερο σημείο είναι ότι θα ήθελα να γνωρίζω ποιο είναι το επιδιωκόμενο είδος της έρευνας που επιδιώκει η ακαδημαϊκή κοινότητα, ποιο εξυπηρετεί τους σκοπούς αυτής, δηλαδή της ακαδημαϊκής κοινότητας και κατ' επέκτασιν της επιστήμης αυτής καθεαυτής. Και ποιος είναι ο τρόπος αφομοίωσης της έρευνας αυτής, απ' όλες τις εκφάνσεις της κοινωνίας, δηλαδή την οικονομία, την ανάπτυξη, την αγορά, την κοινωνική ευημερία. Και σε σχέση με την ευρωπαϊκή κουλτούρα εν γένει και με τις εθνικές απαιτήσεις,

αλλά και όσον αφορά στο ίδιο το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο και ιδιαίτερα από τη Σχολή μας.

Ένα τρίτο σημείο που με απασχολεί είναι ποια είναι η θέση της Σχολής μας για την έρευνα, εάν τελικά την επιζητεί ή εάν την απορρίπτει. Και εάν την επιζητεί με ποιο τρόπο το επιδιώκει.

Και το τελευταίο που με απασχολεί είναι το εάν εν πάση περιπτώσει αναφέρεται στους στόχους της Σχολής μας ο τρόπος ανάπτυξης της έρευνας, δηλαδή αν υπάρχει κάποια διακήρυξη η οποία να θέτει τις γενικές κατευθύνσεις, δηλαδή να αποτελεί τον κεντρικό κορμό, πάνω στις οποίες βέβαια ο κάθε ένας από τους 4 Τομείς θα αναπτυχθεί σύμφωνα με τις ανάγκες αλλά και τις ιδιαιτερότητές του.

Αυτές είναι εν τάχει οι απορίες μου, φαντάζομαι ακούγονται λίγο ξερές και άκομφες σε σχέση με όλα αυτά που ακούσαμε τόσην ώρα...

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Όχι, εγώ τις βρίσκω πάρα πολύ ωραίες.

ΦΟΙΤΗΤΗΣ: Προσπάθησα να τις εκφράσω όσο πιο σκέτα γίνεται, για να είμαι κατανοητός. Αυτά είχα, δεν είχα κάτι άλλο.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Νομίζω ότι είναι πάρα πολύ ενδιαφέρουσες οι παρατηρήσεις αυτές του Βασίλη, θα επανέλθουμε σε αυτές. Αλλά να ανοίξουμε έναν κατάλογο ομιλητών.

ΦΟΙΤΗΤΗΣ: Με συγχωρείτε, να προσθέσω ένα τελευταίο, ίσως να διευκολύνει. Επειδή, όπως είπα, βρίσκομαι στο τέλος των σπουδών μου και έχω αρχίσει ήδη να ψάχνω για τη μεταπτυχιακή μου πορεία, πέραν από τα προγράμματα της Σχολής τα οποία μας είναι γνωστά, ψάχνω και στην Αγγλία και στην Ιταλία και στη Γαλλία.

Έτυχε λοιπόν τις προηγούμενες εβδομάδες να πέσω σε ένα –το έχω εδώ μάλιστα συγκεκριμένα- είναι ουσιαστικά το εγχειρίδιο που μοιράζει το αντίστοιχο Υπουργείο της Γαλλίας, όπου μέσα στα ακαδημαϊκά προγράμματα τα μεταπτυχιακά αναφέρονται δύο κατευθύνσεις. Το ένα είναι αυτό της έρευνας και το δεύτερο είναι τα προγράμματα τα οποία έχουν να κάνουν με την επαγγελματική ουσιαστικά κατεύθυνση όσων τα παίρνουν, και αυτό είναι κάτι το οποίο με απασχολεί πολύ.

Επειδή προσωπικά ενδιαφέρομαι για έρευνα και θεωρώ ότι είναι κάποιου είδους χειραγώγηση το να πάρεις κάποιον και να τον ετοιμάσεις για ένα επάγγελμα και μόνο, δηλαδή να του βάλεις κάποιες παρωπίδες οι οποίες να εξυπηρετούν κάποιο κομμάτι της αγοράς, θα ήθελα κάποια θέση πάνω και σε αυτό. Βέβαια είναι γενικότερο.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Να συζητήσουμε πώς συνδυάζονται τα μεταπτυχιακά με την έρευνα, έτσι;

ΦΟΙΤΗΤΗΣ: Ουσιαστικά αυτό είναι, ναι.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Ωραία. Ευχαριστούμε πάρα πολύ.

Κύριε Γκανιάτσα, αν θέλετε ελάτε.

Β. ΓΚΑΝΙΑΤΣΑΣ: Είχαμε δύο εισηγήσεις, η μία ήταν η πλήρης εμπειριστατωμένη της Ελίζας, η οποία ήταν μια βουτιά στα βαθιά, δηλαδή κατευθείαν για το τι σημαίνει έρευνα, και από την άλλη μεριά οι πιο πρωτογενείς, απορίες του Βασίλη ας πούμε, οι οποίες νομίζω είναι σε περισσότερους. Θα προσπαθήσω να απαντήσω και στους δύο.

Πριν από αυτό, θέλω να σας πω λιγάκι δύο ανέκδοτα. Το ένα ανέκδοτο αφορά όταν ως μέλος της Επιτροπής Ερευνών του Πολυτεχνείου μου ανατέθηκε να πάω στον Γενικό Γραμματέα Έρευνας και Τεχνολογίας -δεν χρειάζεται να λέμε ονόματα- να διεκδικήσω κάποια ενίσχυση της έρευνας. Όπως ξέρετε, η βασική έρευνα γενικώς δεν ενισχύεται από κανέναν, γιατί κανένας δεν έχει όφελος από τη βασική έρευνα. Και το Πολυτεχνείο παρόλα αυτά, από τις κρατήσεις της εφαρμοσμένης έρευνας διαθέτει ένα ποσό κάθε χρόνο, 520.000 € για τα περίφημα προγράμματα που άρχισαν το 2001 με το πρόγραμμα ΘΑΛΗΣ, προγράμματα βασικής έρευνας.

Επειδή λοιπόν το Πολυτεχνείο διαθέτει 520.000 €, το αίτημα προς τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας ήταν: Μήπως μπορείτε να μας δώσετε άλλα τόσα, από τη στιγμή που αποδεδειγμένα εδώ και τόσα χρόνια εμείς κάνουμε βασική έρευνα, δεν ερχόμαστε δηλαδή ως επαίτες «δώστε μας κι εμάς ένα ερευνητικό», κάνουμε έρευνα, ενισχύστε την γιατί υπάρχουν πάρα πολλές προτάσεις, πολύ ενδιαφέρουσες, σύμφωνα και με τα πάνελς των κριτών που καταρτίζουμε από όλη την ελληνική επικράτεια, κατ'

αναλογία των Επιτροπών Έρευνας που υπάρχουν και στην Ευρώπη, να μας δώσετε λεφτά γι' αυτό το πράγμα.

Υπήρχε λοιπόν μια φοβερή άρνηση από τον Γενικό Γραμματέα Έρευνας και Τεχνολογίας, προς μεγάλη μου έκπληξη, γιατί θεωρούσα ότι εντάξει να πάει κάποιος να κάνει βασική έρευνα, αλλά να πάει ως Πολυτεχνείο, η Επιτροπή Βασικής Έρευνας να ζητάει λεφτά... Λοιπόν, μου απάντησε το εξής: Εγώ δεν δίνω λεφτά, λέει, σε σας εκεί κάτω στο Πολυτεχνείο, γιατί συνέχεια είστε με καταλήψεις κλπ. Του λέω: Τι σε πειράζουν εσένα οι καταλήψεις; Έκανες, λέω, ποτέ ανάθεση έρευνας και δεν μπορέσαμε εμείς να ανταποκριθούμε στις απαιτήσεις της έρευνας;

Από την άλλη μεριά, του λέω, είστε και προκλητικοί. (Όπως καταλαβαίνετε, ψυχράθηκε λίγο η κουβέντα και ανέβηκε). Του λέω: Μέσα στο νομοσχέδιο της έρευνας υπήρχε –και το βγάλανε μετά– ότι οι ερευνητικοί φορείς που θα κάνουν έρευνα θα είναι έρευνα για το ΝΑΤΟ, για πολεμικούς σκοπούς κλπ. Περιμένετε, λέω, ένας σπουδαστής να μην αντιδράσει βλέποντας ένα νομοσχέδιο για την έρευνα να λέτε μέσα για το ΝΑΤΟ; Και μου απαντάει επί λέξει και με πολύ αισχρότερο τρόπο, μου λέει: Κύριε Γκανιάτσα δουλεύετε σε οίκο ανοχής και δεν εκπορνεύεστε; Του λέω: Εγώ δεν εκπορνεύομαι. Και σηκώθηκα κι έφυγα.

Αυτή ήταν η κουβέντα του Γενικού Γραμματέα Έρευνας και Τεχνολογίας. Για να καταλάβετε ότι αυτά τα πολύ ωραία ουμανιστικά, τα οποία συμμαριζόμαστε όλοι, τα οποία τα είπε και η Ελίζα πριν και τα εξειδίκευσε ακόμα περισσότερο για τα καθ' ημάς, δηλαδή για τον αστικό σχεδιασμό, δεν αφορούν καθόλου κάποιους τύπους οι οποίοι κοιτάνε αυτό το πράγμα ως οικονομικό μέγεθος. Λοιπόν, είναι πάρα πολύ σημαντικό αυτό το πράγμα. Εννοείται ότι έφυγα και το Πολυτεχνείο συνεχίζει με τα 520 χιλιάδικα που δίνει η Επιτροπή Ερευνών.

Το δεύτερο ανέκδοτο: Κάποια στιγμή μάς ήρθε ένα χαρτί στο Διοικητικό Συμβούλιο για να παραστήσουμε ως Σχολή στο Εμπορικό Επιμελητήριο του Πειραιά, όπου θα γινόταν μια παρουσίαση νέων μεταπτυχιακών προγραμμάτων. Σαν αυτές που ενδιαφέρουν τα παιδιά όταν τελειώνουν κλπ. Έρευνας και μεταπτυχιακών προγραμμάτων. Δεν υπήρχε

άλλος ενδιαφερόμενος, μου λέει ο Πρόεδρος: Πήγαινε εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου να εκπροσωπήσεις τη Σχολή.

Ψάχνω λοιπόν λιγάκι τι είναι αυτό και πώς γίνεται στο Εμπορικό Επιμελητήριο του Πειραιά να παρουσιάζουν μεταπτυχιακά προγράμματα και βλέπω ότι το Εμπορικό Επιμελητήριο του Πειραιά πατρονάει 4 μεταπτυχιακά με Πανεπιστήμια γαλλικά, ιταλικά και δε συμμαζεύεται, στήνει ένα ολόκληρο πράγμα. Και βέβαια εννοείται ότι αρνήθηκα να πάω, εννοείτε ότι τους έστειλα και ένα χαρτί κλπ. Θέλω να καταλάβετε λιγάκι ότι η έρευνα είναι ψωμί για άλλους πάρα πολύ σημαντικό και δεν μπορούν να το διοχετεύσουν ας πούμε και να το αφήσουν σε ανθρώπους σαν κι εμάς. Άρα λοιπόν αυτή είναι η κλίμακα.

Πριν πάω λοιπόν στα πιο βαθιά νερά, θέλω λιγάκι να πιάσω το νήμα από την αρχή, για τους σπουδαστές κυρίως. Γιατί ας πούμε ακούγεται: Πρέπει να κάνω έρευνα, μήπως δεν πρέπει να κάνω καθόλου έρευνα, τι είναι η βασική έρευνα κλπ. Για να μην σας τα λέω από το νόμο και σας ζαλίσω, στην έρευνα γενικώς μπορεί να κάνει κάποιος πάρα πολλές διακρίσεις. Η μια βασική της διάκριση εγώ θα έλεγα είναι η βασική και η εφαρμοσμένη.

Άλλες κατηγορίες που έχουν προταθεί είναι: βασική, εφαρμοσμένη, τεχνολογική, παροχή υπηρεσιών κ.λ.π. ανάλογα, όπως καταλαβαίνετε, πόσο βασική είναι. Εγώ δεν θέλω να μπω σε αυτή την κατηγοριοποίηση. Και υπάρχει και η καινοτομία που είναι είδος τεχνολογικής έρευνας, υπάρχουν οι μηχανοτεχνικές επιστήμες όπως είναι το Engineering, που είμαστε εμείς εδώ στο Πολυτεχνείο, το οποίο είναι κάπου ανάμεσα στις θετικές επιστήμες και στις επιστήμες του ανθρώπου.

Το βασικό σημείο στο οποίο θέλω να μείνω είναι το «βασική» και το «εφαρμοσμένη». Το βασικό τους χαρακτηριστικό είναι το εξής: Η βασική έρευνα δεν έχει στόχο ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα, δεν έχει στόχο να επιλύσει ένα συγκεκριμένο πρόβλημα. Δεν έχει στόχο να λύσει ένα πρόβλημα που έχει μια βιομηχανία, που έχει ένας οικονομικός οργανισμός, ακόμα και που έχει ένας κρατικός φορέας. Ενδιαφέρει η γνώση για τη γνώση, προχωράει τη γνώση.

Η εφαρμοσμένη αντίθετα είναι έρευνα η οποία στοχεύει να επιλύσει συγκεκριμένο πρόβλημα. Αν δηλαδή μπει με όρους προβλήματος, θα έλεγα ότι ενώ η εφαρμοσμένη έρευνα έχει στόχο να λύσει πρόβλημα, η βασική έρευνα έχει στόχο να δημιουργήσει και προβλήματα, να αναδείξει προβλήματα, να εμπλουτίσει προβλήματα, να ανοίξει το πεδίο των προβλημάτων.

Άρα λοιπόν το ένα είναι: λύνω ένα συγκεκριμένο πρόβλημα, έβαλε μια βιομηχανία ένα συγκεκριμένο πρόβλημα, και το αναθέτει στο Πανεπιστήμιο των μηχανολόγων, πώς ο κινητήρας θα καταναλώνει λιγότερο καύσιμο, είναι μία εφαρμοσμένη έρευνα για την οποία όπως καταλαβαίνετε πάνε και τα περισσότερα λεφτά. Η βασική έρευνα από την άλλη μεριά είναι ο βασικός σκοπός των Πανεπιστημίων.

Θέλω να σας πω, επειδή πάντα λέμε: μα η έρευνα, να την κάνουμε, να μην την κάνουμε κλπ., λέω πάντα -και περνάει λίγο στα ψιλά- ότι το Πανεπιστήμιο είναι έρευνα και διδασκαλία, με αυτή τη σειρά. Δηλαδή πρώτα η έρευνα και μετά η διδασκαλία.

Ο όρος «varsitas», ο οποίος είναι η ρίζα του «university» ήταν ουσιαστικά ομάδες διδασκόντων στα πρώτα Πανεπιστήμια (Μπολόνια, Παρίσι, Κέιμπριτζ κλπ.), που είχαν κοινά ερευνητικά ενδιαφέροντα. Προσέξτε, ανθρώπων που ενδιαφέρονταν για την έρευνα, όχι μαθητές και διδάσκοντες, δεν υπήρχε η έννοια του μαθητή ακόμα. Πρώτα στήθηκαν αυτές οι επιτροπές που είχαν κοινά ενδιαφέροντα ερευνητικά και μετά προκάλεσαν για τη συνέχειά τους και σπουδαστές και έγινε όλη η λογική του Πανεπιστημίου όπως το ξέρουμε σήμερα. Λοιπόν, η βασική έρευνα είναι η απόκτηση της γνώσης. Και αν κάποιος δεν κάνει βασική έρευνα, υποτίθεται δεν ξέρει τι να διδάξει, δεν διδάσκει. Είναι ο θεσμός του Πανεπιστημίου αυτός.

Βέβαια, μια μεγάλη παρένθεση, επειδή παλιά με έναν διδάσκοντα είχαμε μια μεγάλη διαμάχη, με την προϋπόθεση ότι δεχόμαστε δύο πράγματα για το Πανεπιστήμιο. Γιατί ειδικά η δουλειά η δικιά μας για πολλούς αιώνες θεραπευόταν και εκτός Πανεπιστημίου. Δύο πράγματα πρέπει να δεχτεί κάποιος, όποιος δεχτεί το Πανεπιστήμιο: Ότι υπάρχει γνώση, δηλαδή αν δεν το πιστεύει αυτό πρέπει να κάνει μια ένεση, δεν ξέρω κι εγώ με

τι και να το πιστέψει, αλλιώς πρέπει να σηκωθεί να φύγει από δω μέσα, και η δεύτερη προϋπόθεση: ότι η γνώση μεταδίδεται. Αν αυτό το πράγμα είναι οι δύο βασικές παραδοχές του Πανεπιστημίου, η έρευνα όπως καταλαβαίνετε είναι το βασικότερο στο οποίο στηρίζεται όλη η διδασκαλία. Άσχετα αν σε μας λιγάκι αυτό το πράγμα έχει διαστρεβλωθεί. Λοιπόν, αυτή είναι η διαφορά βασικής και εφαρμοσμένης.

Μάλιστα στην Επιτροπή Βασικών Ερευνών, με τη βοήθεια και ανθρώπων από το ΣΕΜΦΕ, έχει γίνει ένα ενδιαφέρον κείμενο περίπου 20 σελίδων από τον Άρη Αραγεώργη, το οποίο είναι ένα καταπληκτικό κείμενο - το δουλέψαμε και σαν Επιτροπή αλλά σε αυτόν κυρίως οφείλεται, δεν θέλω να δρέπει κάποιος δάφνες από άλλους- το οποίο κάνει μια καταπληκτική ανάλυση, πολύ καλύτερη από το Manual Frascati, το οποίο είναι το επίσημο εγχειρίδιο που ορίζει τι είναι επίσημη έρευνα και το οποίο και ο Καφάτος ασ πούμε χρησιμοποιεί στην Επιτροπή Ερευνών, λέει πάρα πολύ καλά τι είναι βασική και τι δεν είναι βασική, γιατί υπάρχουν και εξελίξεις ξέρετε.

Κάποτε δηλαδή η βασική ήταν μόνο θεωρητική έρευνα, σήμερα βασική θεωρείται και αυτό που κάνει το CERN στη Γενεύη, το οποίο είναι πείραμα. Αλλά προσέξτε, δεν είναι πείραμα για να επαληθεύσω θεωρία, όπως είναι οι παραδοσιακές θεωρίες, είναι πείραμα που έχει πρωτογενή ερευνητικό χαρακτήρα. Άρα δηλαδή ακόμα και η βασική έρευνα έχει αλλάξει στις μέρες μας. Αυτά περί βασικής έρευνας και το τι γίνεται στο Πανεπιστήμιο.

Η έρευνα τώρα στην Ελλάδα, πάρα πολύ σύντομα, άρχισε από το 1954, όταν στήθηκε για πρώτη φορά το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και όταν συμμετείχαμε για πρώτη φορά ως χώρα στο CERN, στο οποίο για κάποιο λόγο μαζί με άλλες 11 χώρες, συμμετείχαμε στην έρευνα. Αυτό ήταν το μόνο πράγμα που έγινε στην ελληνική πραγματικότητα.

Βέβαια εννοείται ότι η έρευνα διεξήγετο μέχρι τότε και διεξάγεται πάντα στα Πανεπιστήμια. Λέω τώρα πώς εκδηλώνει η πολιτεία το ενδιαφέρον της για την έρευνα, έξω από τα Πανεπιστήμια, που έτσι κι αλλιώς γίνεται κουτσά-στραβά και με όποιον τρόπο μπορεί και υπηρετεί ο καθένας. Άρα λοιπόν αυτό υπήρχε μόνο, είναι κενό το κομμάτι της ελληνικής ιστορίας.

Το '81 λοιπόν αρχίζει η έρευνα, '81-'82, όταν στήνεται και η Γενική Γραμματεία Έρευνας Τεχνολογίας, που ξέρουν πολλοί και πολλές από σας, όταν ξαφνικά η Γενική Γραμματεία Έρευνας Τεχνολογίας τι κάνει: παίρνει κομμάτια από ευρύτερα κομμάτια έρευνας (μικρά κομμάτια, γιατί τα μεγάλα κομμάτια είναι αλλού) και τα διαθέτει σε πανεπιστημιακούς για να κάνουν ερευνητικά προγράμματα.

Έτσι μπόρεσαν κάπως οι συνάδελφοί μας, από τη Σχολή αυτή και σε όλες τις Σχολές, να κάνουν ερευνητικά προγράμματα και να κάνουν πάρα πολύ σημαντικά πράγματα, με ελάχιστα χρήματα. Δηλαδή ήταν ερευνητικά προγράμματα της τάξης με σημερινά δεδομένα 10.000-15.000-20.000 €, μιλάμε για τέτοια πράγματα.

ΜΕΛΟΣ: Πολλά λες.

Β. ΓΚΑΝΙΑΤΣΑΣ: Και πολλά λέω, ναι. Λοιπόν, αυτό γινόταν από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας Τεχνολογίας. Μέχρι που κάποια στιγμή έπαψε να υπάρχει αυτό σαν θεσμός και άρχισε από το 2001 να συζητάμε τι γίνεται για την έρευνα.

Είναι πολύ σημαντικό να σκεφτούμε –και εγώ εκεί θέλω να δώσουμε σημασία σήμερα, και τα παιδιά ιδίως- για να δείτε ότι τα βασικά ζητήματα της έρευνας δεν διαφέρουν από τα βασικά ζητήματα που είναι τα ΚΕΣ, δεν διαφέρουν από τα βασικά ζητήματα των μεταπτυχιακών, δεν διαφέρουν από τα βασικά ζητήματα του νόμου-πλαισίου. Ξαναμπαίνει δηλαδή το θέμα ουσιαστικά ότι την έρευνα πρέπει να την κατευθύνω εκεί που θέλω. Δεν θα δίνω εγώ λεφτά ας πούμε για να μελετάει κάποιος την επίδραση του Ομήρου στη σκανδιναβική μυθολογία, ή δεν θα δίνω εγώ λεφτά για να κάνει για την πόλη κλπ. Όλα αυτά δεν ενδιαφέρουν.

Πρέπει να συμφιλιωθείτε με το γεγονός ότι η αρχιτεκτονική λίγους ανθρώπους ενδιαφέρει έξω από τους αρχιτέκτονες. Κακώς αλλά έτσι είναι. Και πρέπει να το κερδίσουμε αυτό, δηλαδή δεν το έχουμε. Ενώ κάποιος άλλος σου λέει: κάνει βιοτεχνολογία κλπ., άμα μπει κάποιος στα πολύ ψιλά θα δει ότι εντάξει, μπορεί να μην είναι τίποτα τρομερό κι εμείς να κάνουμε τρομερότερα, δεν ξέρω σε αυτό το θέμα τι γίνεται, αλλά στην κοινωνία γενικότερα η αρχιτεκτονική δεν έχει αυτή την εικόνα του ότι χρειαζόμαστε

επείγοντως έρευνα. Οι πιο πολλοί νομίζουν ότι συνεχίζουμε όπως είμαστε και το να μας λείπει η έρευνα δεν σημαίνει και τίποτα.

Αρχίζει λοιπόν, όπως λέει η Ελίζα, το 2003 το European Research Area, η Ευρωπαϊκή Περιοχή «Τεχνολογίας». Σας διαβάζω για να καταλάβετε πώς είναι κοινό το σκεπτικό. Εκδόθηκε η Πράσινη Βίβλος για το διάλογο. Η Πράσινη Βίβλος με τίτλο «Ευρωπαϊκός Χώρος Έρευνας, νέες προοπτικές» στοχεύει στην εισαγωγή μιας 5^{ης} ελευθερίας στα πλαίσια της Ενωμένης Ευρώπης, της ελευθερίας διακίνησης της γνώσης. Προσέξτε ποια είναι η 5^η ελευθερία. Οι προηγούμενες 4 ποιες είναι: Διακίνηση αγαθών, υπηρεσιών, κεφαλαίου, εργατικού δυναμικού. Καταλαβαίνετε πού μπαίνει η γνώση; Αυτό είναι το σημαντικό. Είναι εντελώς, γι' αυτό σας λέω ότι είναι απολύτως συνδεδεμένο.

Και συμφωνώ και με την Ελίζα ότι, όπως εγώ έσπασα τα μούτρα μου στη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, παρόλο που κάναμε τα χαρτιά, έκανε και ο Πολύζος κλπ. και δεν γίνεται τίποτα, η μόνη λύση είναι οι γενικευμένες ως πούμε αντιδράσεις σαν αυτές υποτίθεται που μπορείτε να κάνετε εσείς μόνο. Εμείς πήγαμε σπάσαμε τα μούτρα μας, και σαν Επιτροπή, και σαν ..., δεν πέρασε τίποτα, μας έδιωξαν κακήν κακώς. Η συμπεριφορά δηλαδή ήταν απαράδεκτη. Άρα μιλάμε για τέτοιας κατηγορίας ζητήματα και εκεί είναι που πρέπει να παίξουμε.

Όπως καταλαβαίνετε, κάποια στιγμή όταν μπήκε το νομοσχέδιο της έρευνας, στην αρχή ήταν νομοσχέδιο έρευνας και μεταπτυχιακών. Έχει σημασία αυτό. Ξαφνικά το κόψανε από το «έρευνας και μεταπτυχιακών», που είχε ένα χαρακτήρα εκπαιδευτικό, πιο κοντά στα δικά μας, ι το κάνανε «έρευνας και τεχνολογίας». Και μάλιστα πιο συγκεκριμένα «έρευνας, τεχνολογίας και καινοτομίας», κάπως έτσι είναι ο πλήρης του τίτλος. Όχι, «έρευνας και τεχνολογίας και άλλες διατάξεις».

Και πάει προς την τεχνολογία, δηλαδή προς την καινοτομία, δηλαδή στη λέξη-κλειδί που αντιπροσωπεύει όλα αυτά τα νομοθετήματα, εννοώ και τα ΚΕΣ κλπ., δηλαδή «ανταγωνιστικότητα». Με όρους οικονομίας ανταγωνιστικότητα απέναντι στις Ηνωμένες Πολιτείες και στην Ιαπωνία –τώρα

μπορεί να μην είναι η Ιαπωνία, δεν έχει σημασία- για να μαζέψουν το ερευνητικό δυναμικό. Αυτή είναι η κατάσταση.

Αυτός ο νόμος λοιπόν, ο οποίος κατατέθηκε στις 8/2/2008, ψηφίστηκε σαν νόμος της έρευνας. Έχω την αντίδραση της Πρυτανείας που είχαμε τότε, στις 20 Φεβρουαρίου, αμέσως μετά μόλις ψηφίστηκε. Έχει νόημα να το διαβάσουμε.

«Κατατέθηκε προς ψήφιση στο Ελληνικό Κοινοβούλιο με τη διαδικασία του κατεπείγοντος –και αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό- το σχέδιο νόμου “Θεσμικό πλαίσιο έρευνας και Τεχνολογίας”. Το συγκεκριμένο σχέδιο νόμου αποτελεί μια σημαντικά διαφορετική εκδοχή του αρχικού κειμένου που είχε κατατεθεί το 2005. Με αυτό τον τρόπο δεν δίνεται κανένα περιθώριο στους ενδιαφερόμενους φορείς (ελληνικά Πανεπιστήμια και εθνικά Κέντρα Ερευνών) να διατυπώσουν μια συστηματική και κατ’ άρθρο κριτική ή να προχωρήσουν σε προτάσεις βελτίωσης». Ούτε τα Πανεπιστήμια, ούτε τα Ερευνητικά Κέντρα, δηλαδή οι φορείς της έρευνας.

«Στην εισηγητική έκθεση αναφέρονται τα μέλη της αρχικής Επιτροπής που το επεξεργάστηκε, τα οποία στη μεγάλη πλειονότητα είναι πανεπιστημιακοί δάσκαλοι και ερευνητές. Προκαλεί όμως εντύπωση το γεγονός ότι στο σχέδιο νόμου υποβαθμίζονται και απαξιώνονται τα ελληνικά Πανεπιστήμια και δημόσια Ερευνητικά Κέντρα, στα οποία κατ’ αποκλειστικότητα πραγματοποιείται με συνθήκες μειωμένης εθνικής χρηματοδότησης η βασική και εφαρμοσμένη έρευνα, εκπαίδευση και δημιουργία ικανού αριθμού ερευνητών.

Ολόκληρο το νομοσχέδιο διαπνέεται από την απόδοση ευθύνης στα δημόσια Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Κέντρα για τη χαμηλή σύνδεση της έρευνας με την παραγωγή. Όμως η μη διάχυση της τεχνολογικής γνώσης και η μη ενσωμάτωσή της στις επιχειρηματικές δραστηριότητες δεν είναι πρόβλημα ανεπαρκούς προσφοράς, γνώσης και ανθρώπινου δυναμικού από τα Πανεπιστήμια. Είναι κατεξοχήν πρόβλημα ανεπαρκούς ζήτησης από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, στις οποίες εφεξής θα κατευθύνονται κυρίως οι κοινοτικοί πόροι για την ενίσχυση της έρευνας, μέσω θεσμικών ρυθμίσεων.

Η συμβολή της Ελλάδας στη διεξαγωγή της έρευνας και στην παραγωγή νέας γνώσης που υλοποιείται κυρίως από τους πανεπιστημιακούς και τις χιλιάδες μεταπτυχιακών φοιτητών, δεν είναι καθόλου ευκαταφρόνητη. Με τις δομές όμως που εισάγει το νέο σχέδιο νόμου η προσφορά θα περιοριστεί –είναι αυτό που έλεγε πριν η Ελίζα ότι ουσιαστικά μας πετάει έξω όλους- για άλλη μια φορά στην αθρόα διάθεση ευέλικτου προσωπικού που θα συνωστίζεται στις αλυσίδες παραγωγής γνώσης, χωρίς την ουσιαστική αξιοποίηση της βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας. Επιπλέον οι προβλέψεις θα έχουν ως επίπτωση την αφαίμαξη των ελληνικών ΑΕΙ από τους πόρους των ερευνητικών προγραμμάτων.

Τρεις είναι οι άξονες που δεν ικανοποιούνται:

1) Η γενναία αύξηση της εθνικής χρηματοδότησης για την έρευνα, η οποία σήμερα βρίσκεται στο 0,5% του ΑΕΠ. Ο στόχος του 1,5% - αυτός ήταν ο στόχος ο αρχικός- φαίνεται απλησίαστος. Το Υπουργείο Ανάπτυξης θα επιχειρήσει να προσεγγίσει τον παραπάνω στόχο με τεχνικές λογιστικού τύπου και άθροιση εθνικών και κοινοτικών πόρων.

2) Η δυνατότητα αξιοποίησης του ερευνητικού δυναμικού των ΑΕΙ και της δημιουργίας θεσμικού πλαισίου για την κατεύθυνση και αξιοποίηση χρηματικών πόρων.

3) Η εξασφάλιση και δημιουργία μόνιμων θέσεων ερευνητικού προσωπικού στα ερευνητικά κέντρα και η εισαγωγή του θεσμού των μεταδιδακτόρων.

Η Πρυτανεία του ΕΜΠ καλεί όλα τα μέλη της πολυτεχνειακής κοινότητας να εκφράσουν την αντίθεσή τους» κλπ.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Με συγχωρείς Βασίλη, αν μου επιτρέπεις, από εδώ λείπει ένα πολύ σημαντικό πράγμα.

Β. ΓΚΑΝΙΑΤΣΑΣ: Ναι, είπα της Πρυτανείας...

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Και θα έπρεπε το Πολυτεχνείο να το πει. Ότι δεν υπάρχει εθνική ερευνητική πολιτική που να συνδέεται με την εκπαίδευση και με αναπτυξιακές πολιτικές. Πρέπει κάποια στιγμή το Πολυτεχνείο να βγει να το πει αυτό.

Β. ΓΚΑΝΙΑΤΣΑΣ: Ναι, σωστά. Εγώ ήθελα να πω γενικά τα βασικά σημεία, για να μην μονοπωλώ και τη συζήτηση, τα βασικά σημεία του νόμου, τον οποίο δεν έχω πρόβλημα, άμα θέλετε τον έχουμε κάνει φύλλο και φτερό κλπ.

Το βασικό του χαρακτηριστικό λοιπόν είναι το εξής, το πρώτο και βασικότερο είναι αυτό. Δηλαδή δεν διαπιστώνεται μία εθνική πολιτική για την έρευνα. Όπως ακριβώς δηλαδή διαπιστώνονται οι προτεραιότητες από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ακριβώς έτσι μεταφέρονται και στην Ελλάδα και όποιος θέλει συμμετέχει. Αυτό είναι το θέμα. Δεν παίρνει καθόλου υπόψιν του στις ιδιαιτερότητες.

Δεύτερον. Ο νόμος, το βασικό του χαρακτηριστικό δεν ήταν, όπως θα όφειλε, να προτείνει ένα εθνικό πλαίσιο ανάπτυξης της έρευνας, αλλά το βασικότερο μέλημά του τι ήταν: να στήσει επιτροπές επιτροπών, συστήνονται γύρω στις 12 διαφορετικές επιτροπές, για να διαχειριστούν τα επερχόμενα τότε και σημερινά εισρέοντα κεφάλαια του ΕΣΠΑ, αυτή ήταν η ουσία. Να στήσουμε δηλαδή κάποιες καρέκλες και κάποιους ανθρώπους για να διαχειριστούν τα πολλά λεφτά, αυτά που έρχονται.

Ακόμα και σε αυτές τις επιτροπές το άλλο περίεργο είναι ότι ενώ υποτίθεται μιλάει για το ερευνητικό δυναμικό στήνονται 5μελείς επιτροπές εκ των οποίων οι δύο είναι επιλογή του Υπουργού, 7μελείς επιτροπές εκ των οποίων οι τρεις είναι επιλογή του Υπουργού. Δηλαδή ουσιαστικά δεν είναι επιτροπές αξιολόγησης, είναι επιτροπές οι οποίες προωθούν την πολιτική μιας συγκεκριμένης κυβέρνησης. Μπαίνουν κυβερνητικοί παράγοντες δηλαδή και πολιτικοί παράγοντες εκεί που ουσιαστικά είναι θέμα καθαρά της έρευνας.

Σε αυτές τις επιτροπές περιπτώ να σας πω ότι είναι παχυλοί οι μισθοί και το ακόμα πιο εξωφρενικό είναι ότι τα λεφτά για να βρεθούν γιατί ξέρετε, κάθε νόμος για να περάσει, πρέπει να λείει, και αν επιβαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό κλπ., τα κόψανε από τα πετρελαιοειδή, δηλαδή από κάποιο κονδύλι που ήταν για να εφοδιάζονται με πετρέλαιο και καύσιμο το χειμώνα τα νησιά του Αιγαίου. Δηλαδή είναι εντελώς τρελό αυτό το πράγμα.

Β. ΓΚΑΝΙΑΤΣΑΣ: Ναι, το λέει μέσα στην αιτιολογική έκθεση. Λέει: τα λεφτά θα βρεθούν από εκεί. Άμα κοιτάξει κάποιος τα ψιλά γράμματα, είναι από τα

πετρελαιοειδή του Αιγαίου. Και λέω, τι είναι τα πετρελαιοειδή του Αιγαίου; Είναι τελείως άσχετο πράγμα.

Επί της ουσίας λοιπόν αυτή τη στιγμή, δεν υπάρχει εθνική πολιτική, πρώτον. Δεύτερον, δεν υπάρχουν άξονες που να μας αφορούν αλλά είναι οι γενικοί άξονες και όποιος θέλει συμμετέχει, και αυτό όπως καταλαβαίνετε είναι πάρα πολύ δύσκολο.

Τρίτον, δεν υπάρχουν τα μικρά ερευνητικά στα οποία μπορεί να συμμετέχει κάποιος. Το μικρότερο ερευνητικό πρόγραμμα στο οποίο μπορεί να συμμετέχετε για βασική έρευνα είναι δύο megaeuro, 2 εκατομμύρια €. Για να ζητήσεις 2 εκατομμύρια €, πρέπει να κάνεις δηλαδή μία σύμπραξη δεν ξέρω και γω από πόσους φορείς.

Και όπως καταλαβαίνετε πέρσι για το πρόγραμμα IDEAS, που είναι το προοίμιο της βασικής έρευνας και έγιναν δύο κλήσεις για υποβολή προτάσεων, υποβλήθηκαν 328 ελληνικές προτάσεις και χρηματοδοτήθηκαν 3. Άρα δηλαδή πού είναι αυτή η διάχυση που λέμε τώρα, πού είναι η εκπαίδευση; Διαλέξανε 3, όντως η μία ήταν το ΙΤΕ, μια δεύτερη είναι από το Πολυτεχνείο, ο δικός μας του Πολυτεχνείου από τον Βαρδουλάκη, στην Αντοχή Υλικών και άλλη μία νομίζω είναι από τη Θεσσαλονίκη.

Το άλλο το σημαντικό. Σε αυτά τα ερευνητικά προγράμματα, ακόμα και της βασικής έρευνας, δεν έχουν δικαίωμα να υποβάλουν μόνο τα Πανεπιστήμια και οι ερευνητικοί φορείς, οι οποίοι έχουν σχέση με τους μεταπτυχιακούς και είναι και η αποστολή τους να τα κάνουν όλα αυτά, αλλά οποιοδήποτε ίδρυμα.

Δεν είναι τυχαίο που στήνονται όλα αυτά τα ιδρύματα. Δηλαδή τα ιδρύματα ΙΣΤΑΜΕ, Μητσοτάκη, Καραγεώργη, Παπανδρέου, όλα αυτά τα ιδρύματα έχουν δικαίωμα να κάνουν έρευνα. Γι' αυτό και στήνονται. Κι αυτό εξηγεί την προφανή σας απορία «μα γιατί στήνονται αυτά τα ιδρύματα», προφανώς βέβαια στα πρότυπα του Ιδρύματος Λαμπράκη, στα πρότυπα του Ιδρύματος του Εμφιετζόγλου του Ελληνικού Κόσμου κλπ.

Τα οποία πρότυπα ποια είναι; 99,99% λεφτά εθνικά, 0,0001 από τους φίλους της μουσικής ή από τους φίλους του δράματος ή από τους φίλους του αιγιαλού και στήνουμε μια προσωπική επιχείρηση. Αυτό είναι το εντελώς

σαφές στην ελληνική πραγματικότητα. Έτσι λοιπόν θα υποβάλλουμε τα ερευνητικά προγράμματα. Εννοείται ότι το λόμπι των Βρυξελλών θα έχει πάλι, τον πρώτο λόγο. Δεν θα είναι σημαντικό το τι καταθέτεις αλλά το τι παίζεται.

Και επισήμως λέει μέσα ότι στις επιτροπές αυτές, τις σούπερ επιτροπές, των οποίων άμα σας πω τα αρχικά θα παλαβώσετε και θα φύγετε όλοι, δηλαδή εγώ προσπαθούσα να τις καταλάβω, είναι γύρω στις 10 επιτροπές με τα αρχικά τους, όποιος είναι αρκετά «μαζοχιστής» να του τις πω, συμμετέχουν ιδρύματα τα οποία έχουν στόχο τη βιομηχανία. Δηλαδή το IOBE, το Ινστιτούτο Οικονομικής Ανάπτυξης των Βιομηχάνων, είναι κατεξοχήν ο κύριος φορέας που θα κάνει έρευνα.

Άρα δηλαδή δεν μιλάμε για έρευνα τώρα στα Πανεπιστήμια. Δηλαδή σου λέει: Το IOBE βασικά θα κάνει, αυτοί που έχουν τα λεφτά θα κάνουν, οι βιομηχανίες θα κάνουν. Άμα θέλεις κι εσύ σαν Πανεπιστήμιο να υποβάλεις σε ένα ανταγωνιστικό κομμάτι και συγκεντρώσεις και 2 megaeuro, κάνε. Αυτή είναι η λογική.

Σε όλα αυτά λοιπόν, το ακόμα πιο παράλογο είναι, ότι όλα αυτά χρησιμοποιούνται από το Υπουργείο Ανάπτυξης, όχι από το Υπουργείο Παιδείας. Δηλαδή όταν μας πέταξε έξω για παράδειγμα ο Γενικός Γραμματέας, του λέω: Με συγχωρείτε, υπάρχει κανένα κομμάτι που θα δώσετε εσείς, εσείς που τα μαζεύετε όλα αυτά, στο Υπουργείο Παιδείας, ώστε με τη σειρά του το Υπουργείο Παιδείας μετά να μας τα δώσει εμάς γιατί οφείλει να υπηρετεί την παιδεία;

Και οφείλει όχι μόνο για τους αρχιτέκτονες, υπάρχουν και άλλοι σε χειρότερη θέση από μας. Δηλαδή ποιος ενδιαφέρεται τώρα για λατινική φιλολογία ας πούμε ξέρω γω ή για αρχαιοελληνική τέχνη κλπ. Αυτοί είναι ακόμα σε δυσμενέστερη κατάσταση. Γιατί βάλανε για άλλοθι, όπως είπε η Ελίζα, ένα κομμάτι το οποίο λέει ανθρωπιστικές επιστήμες, αλλά πίσω από τις ανθρωπιστικές επιστήμες κρύβονται κυρίως, όπως καταλαβαίνετε, η επιστήμη των οικονομικών. Δεν κρύβονται οι δικές μας επιστήμες, ούτε η φιλοσοφία ούτε η θεωρία. Λοιπόν, με αυτές τις συνθήκες, όπως καταλαβαίνετε, αυτή τη στιγμή δεν νομιμοποιούμαστε να κάνουμε έρευνα καν, με τα νέα δεδομένα.

Το μόνο πάνω στην κατακραυγή το οποίο υπάρχει, για να πάω και σε κάτι άλλο, είναι ότι δόθηκε ένα ποσό στο Υπουργείο Παιδείας, το οποίο δόθηκε από τελείως άσχετο κονδύλι, δηλαδή από το τομεακό πρόγραμμα του ΕΣΠΑ «Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση», ένα κομμάτι που λέγεται «Αναμόρφωση προγράμματος σπουδών», με βάση αυτό λοιπόν δίνονται κάποια προγράμματα έρευνας.

Ένα προκηρύχθηκε ήδη και λήγει το Μάρτιο, το ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ II, το οποίο βοηθάει υποψήφιους διδάκτορες να κάνουν το διδακτορικό τους, υπάρχει άλλο ένα που βοηθάει σύμπραξη μελών ΔΕΠ και υπάρχει και ένα τρίτο που είναι σύμπραξη ερευνητικών ιδρυμάτων σε επίπεδο πια διακρατικών συμφωνιών κλπ. Αλλά προσέξτε ότι είναι το 1 από τα 8 τομεακά προγράμματα, από το «Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση» και από το κομμάτι «Ανταγωνιστικότητα και καινοτομία», που είναι ο τρίτος τομέας.

Άρα λοιπόν η έρευνα είναι σε πάρα πολύ δεινή θέση, έχουμε πάρα πολύ μεγάλο πρόβλημα. Και είναι πρόβλημα εξίσου σημαντικό και είναι (συγκοινωνούντα δοχεία) με τα άλλα μεγάλα προβλήματα που συζητάμε εδώ, το νόμο πλαίσιο, τα ΚΕΣ κλπ., είναι η έκφανση του ίδιου τέρατος δηλαδή σαφέστατα.

Άρα εκτός από αυτά τα ψίχουλα και το άλλοθι που προκηρύσσει το Υπουργείο Παιδείας και στο οποίο συμμετέχουμε ως Πολυτεχνείο, υπάρχει πάντα και το πρόγραμμα το ετήσιο βασικής έρευνας του Πολυτεχνείου...

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Και τα αναπτυξιακά προγράμματα του Πολυτεχνείου.

Β. ΓΚΑΝΙΑΤΣΑΣ: Και τα αναπτυξιακά, τα οποία δεν ξέρω πώς θα διατεθούν. Όπου εκεί εμείς οι αρχιτέκτονες, για να πάμε στα πολύ δικά μας τώρα, εκτός από το γενικό πρόβλημα που έχουν όλοι οι πανεπιστημιακοί και όλα τα Πανεπιστήμια για τα οποία σας μίλησα μέχρι τώρα, υπάρχει και ένα ειδικό πρόβλημα ημών των αρχιτεκτόνων.

Αρκεί να σας πω ότι πριν από καιρό ας πούμε, πριν από 4-5 χρόνια στο πρόγραμμα ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ, πριν από τη δική μου συμμετοχή, είχαν περάσει κάποιες θεματικές επιτροπές. Γιατί ξέρετε, όταν υποβάλλεται ένα πρόγραμμα, η σοβαρή διαδικασία σημαίνει ότι υπάρχει μια δεξαμενή από

εμπειρογνώμονες, από αυτούς διαλέγονται κάποιοι, συστήνουν μια επιτροπή συγκριτικά αξιολογεί τις προτάσεις βασικής έρευνας.

Είχαμε λοιπόν δύο προτάσεις τότε, η μία πρόταση συγκεκριμένα νομίζω ήταν της κας Βαΐου, η οποία υπήχθη στη γενική ταμπέλα «ανθρωπιστικές επιστήμες», που ήταν ουσιαστικά φιλοσοφία, όλο το ΣΕΜΦΕ κλπ. Άντε να πάρεις πρόγραμμα τώρα όταν είναι μέσα σε αυτό το πράγμα. Και δεύτερη θυμάμαι ήταν του κ. Ευαγγελινού – δεν έχει σημασία που λέω ονόματα, το οποίο ήταν για βιοκλιματικό σχεδιασμό, ο οποίος υπήχθη στους μηχανολόγους. Δηλαδή οι μηχανολόγοι, οι οποίοι όπως καταλαβαίνετε περίμεναν να δουν εξισώσεις και περίμεναν να δουν θερμικές απώλειες κλπ. και επικαμπύλια ολοκληρώματα, ξαφνικά είδαν κάτι τελείως διαφορετικό.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Το φτιάξαμε αυτό.

Β. ΓΚΑΝΙΑΤΣΑΣ: Αυτό το φτιάξαμε και κάναμε μία επιτροπή η οποία είναι κάπως γενική, λέει: «Επιστήμη του αρχιτέκτονα μηχανικού», με οτιδήποτε αυτό περιλαμβάνει, που το ξέρουν οι αρχιτέκτονες υποτίθεται και δεν μπορούν να το ξέρουν οι άλλοι. Ακόμα και πρόσφατα όμως είχαμε τέτοια προβλήματα. Γιατί τώρα επιχειρείται πάλι να ξανασυμπτυχθούν οι γνωστικοί τομείς, υπάρχει πάρα πολύ μεγάλο πρόβλημα.

Παρόλα αυτά εξακολουθεί να υπάρχει αντικείμενο και για το τρέχον πρόγραμμα, το οποίο θα προκηρυχθεί άμεσα. Αν δεν πέρασε δηλαδή, περνάει άμεσα από Πρυτανικό. Και το οποίο ευκαιρία είναι -μια και είστε μαζεμένοι διάφοροι συνάδελφοι εδώ πέρα και σπουδαστές κλπ.- να εκδηλώσετε ενδιαφέρον, για να φανεί ακριβώς ότι η αρχιτεκτονική έχει πράγματα να πει και δεν χρειάζεται να υπάγεται ούτε στο πολύ τεχνολογικό των μηχανολόγων, ούτε στο πολύ φιλοσοφικό, τα θεωρήματα του σκεπτικισμού ας πούμε του Σέξτου Εμπειρικού.

Άρα πραγματικά εκεί πρέπει να υποβάλουμε προτάσεις, οι οποίες θα κριθούν από ομοτέχνους μας, δηλαδή από ένα ροοί κριτών που θα ξέρουν την ιδιομορφία της γνωσιακής περιοχής.

Εγώ έχω δεσμευτεί σαν μέλος της Επιτροπής, θα το συζητήσουμε και με την κα Παναγιωτάτου και με τον κ. Ησαΐα κάποια στιγμή πώς μπορούμε να δηλώσουμε αυτή την ιδιαιτερότητα τη δική μας, γιατί δεν

περιλαμβάνει ούτε ακριβώς την πειραματική διαδικασία των φυσικών επιστημών ούτε τα πολύ απτά αποτελέσματα κάποιων τεχνολογικών άλλων επιστημών, είμαστε σε μια πολύ ιδιαίτερη θέση γνωσιακή, προς τιμή μας νομίζω, δεν χρειάζεται δηλαδή να το παίζουμε επιστήμονες, είμαστε επιστήμονες στο δικό μας χώρο.

Αυτό όμως πρέπει να τονιστεί λιγάκι, γιατί είναι κάτι που ο πολύς κόσμος το απαξιώνει, δηλαδή άμα δεν βλέπει εξισώσεις ας πούμε για παράδειγμα σου λέει: τι είναι αυτό το πράγμα που κάνεις τώρα; Και εξηγούσα βέβαια σε αυτόν ότι εντάξει, ο βιοκλιματικός σχεδιασμός καλύπτει και θέματα μηχανολόγων αλλά και θέματα σχεδιασμού, που είναι μια γνωστική περιοχή που κάποιος αν δεν είναι αρχιτέκτων δεν μπορεί να αποφανθεί γι' αυτό.

Δεν ξέρω, έχω μια εικόνα ότι κάπως έκλεισα κάποια πράγματα, δεν θέλω να επεκταθώ σε άλλα.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Βασίλη σε ευχαριστούμε πάρα πολύ για τα πάρα πολύ ενδιαφέροντα πράγματα που μας είπες. Ήδη βλέπω εδώ έχουν σηκώσει τα χέρια τους ο κ. Παπαλεξόπουλος και ο κ. Ησαΐας, δεν ξέρω με ποια σειρά. Και ο κ. Μπίρης και η κα Πορτάλιου.

Σ. ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ: Να κάνω μια συμπλήρωση;

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Ναι, παρακαλώ.

Σ. ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ανέφερε ο Βασίλης για το ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ II. Πληροφοριακά, επειδή όλα μας έρχονται καθυστερημένα, θα έπρεπε αν μπορούμε μέχρι αύριο Τρίτη, με την παράκληση της Πρυτανείας, να υποβληθούν, έστω και χωρίς συγκεκριμένες λεπτομέρειες, έστω και αν δεν πληρούν τις προϋποθέσεις, κάποιες προτάσεις. Το λέω αυτό με την ευκαιρία που είμαστε εδώ πέρα, για να το ακούσουν οι υποψήφιοι διδάκτορες.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Παρακαλώ κυρία Πεχλιβανίδου.

Α. ΠΕΧΛΙΒΑΝΙΔΟΥ-ΛΙΑΚΑΤΑ: Ναι, αλλά αυτό εμείς πώς το ξέρουμε; Εμείς πήραμε κάποιες ανακοινώσεις στα e-mail μας με την καταληκτική προθεσμία ας πούμε 31 Μαρτίου. Και όλοι έχουμε μείνει εκεί. Είμαστε σε επαφή με υποψήφιους διδάκτορες να ετοιμάσουν τα χαρτιά τους. Άρα αυτό πώς προκύπτει;

ΜΕΛΟΣ: Από δεύτερο e-mail.

Α. ΠΕΧΛΙΒΑΝΙΔΟΥ-ΛΙΑΚΑΤΑ: Δεν το πήραμε το δεύτερο e-mail, εγώ δεν το πήρα. Αλλά εν πάση περιπτώσει...

Σ. ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ: Πρέπει να έχει έρθει σε όλους.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Εγώ προτείνω, επειδή η κατάσταση είναι ανώμαλη και για να μην φάμε και το χρόνο αυτόν, εγώ προτείνω κα Πεχλιβανίδου –το λέω ειδικά γι' αυτό που λέτε- όσοι έχουν κατά νουν κάποιον υποψήφιο διδάκτορα, να στείλουν στον κ. Πολύζο αύριο αυτό το χαρτί και αν δεν ισχύσει το αποσύρουν.

Αλλά επίσης προτείνω και κάτι άλλο κύριε Πρόεδρε: Η Σχολή να ζητήσει ημερομηνία έναρξης στον Ηράκλειτο των διδακτορικών, να μην είναι η ημερομηνία «Ιούνιος 2008», που δεν κάνει κανένα νόημα, να είναι η 1^η Σεπτεμβρίου 2007.

Ναι κύριε Ησαΐα.

Δ. ΗΣΑΪΑΣ: Μια και έχω το λόγο, να πω κάτι για το συγκεκριμένο θέμα επειδή το γνωρίζω από την ΕΔΕΙΛ. Το σκεπτικό που εστάλησαν αυτά, ήταν διερευνητικό, να σταλούν, να υπάρξει μια εκδήλωση ενδιαφέροντος και όταν τα πράγματα ας πούμε ομαλοποιηθούν και γίνουν οι παραπάνω συνεννοήσεις, τότε θα γίνει η τελική συμφωνία. Δεν είναι ότι συμφωνώ, αλλά αυτό έχει συμφωνηθεί και στην ΕΔΕΙΛ και απλώς ήθελα να το πω.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Και θα έχει την καλοσύνη ο Πρόεδρος να στείλει αυτό το γράμμα.

Δ. ΗΣΑΪΑΣ: Απλώς θα ήθελα να πω το εξής, ότι στα προηγούμενα αντίστοιχα προγράμματα είχαμε κάποια προβλήματα. Αυτά τα προγράμματα έχουν όρο ότι στο τέλος του ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΥ II, III, ποιο είναι αυτό, είναι παραδοτέο το διδακτορικό. Εάν στη λήξη του προγράμματος, το οποίο είναι σύντομο, είναι νομίζω μετά από δύο-τρία χρόνια αν θυμάμαι...

ΜΕΛΟΣ: Τρία είναι.

Δ. ΗΣΑΪΑΣ: Εάν στην τριετία, στις 31 Δεκεμβρίου του 2011, 2012, πότε είναι, δεν υπάρχει στα παραδοτέα το διδακτορικό, πρέπει να επιστραφούν τα

χρήματα. Και υπόλογος για την επιστροφή των χρημάτων είναι ο επιστημονικός υπεύθυνος.

Λοιπόν, επειδή στα προηγούμενα υπήρξε πρόβλημα και έρχεται τώρα και μία μεγάλη φουρνιά προβλημάτων, δηλαδή εάν το Υπουργείο θελήσει να εφαρμόσει τον κανονισμό, τον οποίο το Πολυτεχνείο έχει υπογράψει, έχει αποδεχθεί, και εκτός από το Πολυτεχνείο το έχουν αποδεχθεί και όλοι αυτοί οι οποίοι παρακολουθούσαν αυτά τα διδακτορικά, τα οποία εντάχθηκαν στο πρόγραμμα, εάν το Υπουργείο εφαρμόσει αυτόν τον κανονισμό, δηλαδή μας πει: εσείς υπογράψτε, το εφαρμόζω, τα λεφτά που είναι απαιτητά από το Πολυτεχνείο υπερβαίνουν το 1 εκατομμύριο €.

ΜΕΛΟΣ: (Μιλάει εκτός μικροφώνου)

Δ. ΗΣΑΪΑΣ: Δεν είναι απλό, το λέω να μην την ξαναπατήσουμε, υπάρχουν συνάδελφοι εδώ οι οποίοι έτρεχαν τους τελευταίους δυο-τρεις μήνες.

Να πάμε λοιπόν παρακάτω για το θέμα της έρευνας, έχω ζητήσει το λόγο.

(Διαλογικές συζητήσεις)

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Είμαι μαζί σου, με τη διαφορά, σε ένα σημείο κρατάω απόσταση: Ότι όσο αυτό το πράγμα το αφήνουμε, τόσο δεν υπάρχει καμία ελπίδα για τίποτα. Μόνο εκεί έχω αντίρρηση.

ΜΕΛΟΣ: (Μιλάει εκτός μικροφώνου) Πάντως να πω και κάτι. Γενικά εγώ δεν πιστεύω ότι το αφήνουμε, σίγουρα εμείς έχουμε λιγότερη πληροφόρηση και είμαστε και αποκομμένοι για το τι γίνεται σε όλα αυτά που μπορεί ο κ. Γκανιάτσας, επειδή είναι μέσα, να ξέρει παραπάνω πράγματα κ.ο.κ. Είναι δύσκολο για μας να μπορούμε να έχουμε τόσο ευρύ πεδίο, πρώτα-πρώτα δεν υπάρχουν και οι δομές της οποιασδήποτε ερευνητικής διαδικασίας. Και αυτό σκόπιμα ... στο θεσμικό πλαίσιο. Αλλά νομίζω ότι ο αγώνας αυτός που κάνουμε για την εκπαίδευση και αυτά που περνάμε έχουν άμεση σχέση με αυτό, δεν είναι διαφορετικά.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Εντελώς.

ΜΕΛΟΣ: (Μιλάει εκτός μικροφώνου) Και η αυταρχικοποίηση, η εντατικοποίηση, όλα αυτά, τα επιχειρηματικά προγράμματα τα τετραετή, η

αξιολόγηση, αυτού του είδους ο ανταγωνισμός που ..., αυτά έχουν άμεση σχέση, με το να βρίσκουμε πόρους έξω από το Πανεπιστήμιο ... Νομίζω είναι ένας κοινός αγώνας και νομίζω ότι με αυτά τα πράγματα δημιουργούμε και την προϋπόθεση για να πούμε και συγκεκριμένα πράγματα και για την έρευνα και για όλα.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Ωραία, θα ξαναγυρίσουμε σε αυτά.

Β. ΓΚΑΝΙΑΤΣΑΣ: Ένα μικρό σχόλιο σε αυτά που είπε θέλω μόνο. Το «είμαι μέσα στα πράγματα» σημαίνει ότι ουσιαστικά εκπροσωπώ τη Σχολή, δηλαδή εκπροσωπώ κι εσάς ας πούμε και τους διδάσκοντες στο Πολυτεχνείο, αυτό είναι το «μέσα».

Το δεύτερο νομίζω και σημαντικό από αυτά που είπες ήταν η έννοια της καινοτομίας, παρέλειψα να το πω. Δηλαδή μέσα στο νομοσχέδιο η λέξη «καινοτομία» απαντάται 13-14 φορές σε κάθε σελίδα, ακριβώς γιατί μπαίνει η έννοια της πατέντας και η έννοια της εμπορευματοποίησης της γνώσης και η έννοια της διαφύλαξης και της προστασίας της κλπ. Άρα δηλαδή πάει: έρευνα, τεχνολογία και καινοτομία. Και το «καινοτομία» επειδή σε μερικούς φαίνεται περίεργο, ουσιαστικά πάει ακριβώς εκεί, στα διπλώματα ευρεσιτεχνίας κλπ., στο εμπορικό κομμάτι της γνώσης.

Και τρίτο κομμάτι που θέλω να πω, νομίζω η αντίθεσή μας σε αυτό το νομοσχέδιο είναι από δύο πλευρές: Η μία για το τι κοινωνία βλέπουμε και το πού πάει η έρευνα. Δηλαδή για παράδειγμα, αν μία επιχείρηση θέλει να έχει έρευνα, πρέπει να έχει ένα δικό της κομμάτι research and development (το «R and D» που λένε οι αγγλόφωνοι φίλοι μας) και να το πληρώνει για τα προϊόντα που βγάζει. Δεν μπορεί να της πληρώνει το δημόσιο ας πούμε το κομμάτι το ερευνητικό και στα οφέλη να είναι μόνη της, σαφέστατα.

Αλλά ότι πρέπει να υπάρξει ας πούμε ένα κομμάτι που είναι αρμοδιότητα του Υπουργείου Ανάπτυξης, το κομμάτι πρέπει να υπάρξει. Εγώ πιο πολύ διαφωνώ. Στο ένα ως πολίτης ας πούμε με την ευρύτερη έννοια. Στο δεύτερο διαφωνώ ως πανεπιστημιακός, γιατί δεν μπορεί το Υπουργείο Παιδείας να μην έχει πρόγραμμα βασικής έρευνας που εποπτεύει όλα τα Πανεπιστήμια. Αυτό είναι το ακόμα πιο χοντρό.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Ο κ. Ησαΐας έχει το λόγο.

Δ. ΗΣΑΪΑΣ: Εγώ ήθελα λιγάκι να ξεκινήσω με το εξής: Πρώτα απ' όλα αυτός ο νόμος έτσι όπως υπάρχει, και τώρα που έχει υποστεί κάποιες αλλαγές και όπως πρωτοεμφανίστηκε, δεν συζητιέται. Κανονικά δεν θα έπρεπε να τον συζητούν ούτε άνθρωποι οι οποίοι ανήκουν στο χώρο τον ιδεολογικό που σήμερα βρίσκεται στα πράγματα και αποτελεί την κυβέρνηση, γιατί είναι ένα μνημείο συγκεντρωτικής πολιτικής και ενός απίθανου συγκεντρωτισμού και γραφειοκρατίας, η οποία ακόμα και αυτές τις ίδιες τις προθέσεις που έχει και είναι διαφανείς, με τις καινοτομίες, τις πατέντες κλπ., θα τις πάει φούντο. Πολύπλοκοι μηχανισμοί και δε συμμαζεύεται.

Δεν είναι όμως η πρώτη φορά που δέχεται τέτοιου είδους πλήγματα η έρευνα. Τότε δεν αφορούσε το Πανεπιστήμιο, εγώ δεν βρισκόμουν στο Πανεπιστήμιο, βρισκόμουν σε ένα ερευνητικό κέντρο, στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, και η πρώτη γενναία κατραπακιά, η οποία οδηγεί στη συνέχεια και στα νεότερα, έχει γίνει ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '80, που έγινε ας πούμε η δομή των Ινστιτούτων όπως διαμορφώθηκε τότε.

Δεν θα ήθελα λοιπόν να πω τίποτα παραπάνω, πραγματικά είναι ένα πλαίσιο το οποίο με κάθε τρόπο θα πρέπει να προσπαθήσουμε, ώστε να μην περάσει. Και νομίζω ότι είναι ένα μεγάλο μέτωπο που είναι εναντίον, όχι μόνο μέσα από τα Πανεπιστήμια αλλά μέσα και από τα Ερευνητικά Κέντρα, τα οποία για μας φαίνεται ότι ευνοούνται, στην πραγματικότητα και αυτοί οι ίδιοι ξέρουν τι σημαίνει όλο αυτό το πράγμα.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: (Μιλάει εκτός μικροφώνου) ... και μια πολύ ωραία εισήγηση.

Δ. ΗΣΑΪΑΣ: Βεβαίως, μια εξαιρετική εισήγηση. Και ενώ το Πανεπιστήμιο και διάφοροι συνάδελφοι μέσα από το δικό μας χώρο προσπάθησαν να δημιουργήσουν ένα είδος ανταγωνισμού με τα Ερευνητικά Κέντρα, στην πραγματικότητα η συνέχεια των εξελίξεων τον τελευταίο χρόνο έχει δείξει ότι δεν είναι καθόλου έτσι. Δεν έχουμε τίποτα να χωρίσουμε με τους ανθρώπους και ούτε εκείνοι μαζί μας.

Θα ήθελα να περάσω λίγο το χώρο του Πολυτεχνείου, γιατί υπάρχει μία συσκότιση λίγο των πραγμάτων. Όχι εσκεμμένη, απλώς γι'

αυτούς που δεν το παρακολουθούν ίσως ας πούμε να μπερδεύονται. Μιλήσαμε αρκετά για το θέμα της βασικής έρευνας. Η βασική έρευνα όμως στο Πολυτεχνείο αντιπροσωπεύει ένα μονοψήφιο αριθμό επί τοις εκατό της έρευνας την οποία κάνει το Πολυτεχνείο σήμερα. Εάν εξαιρέσει κανένας το ετήσιο πρόγραμμα το οποίο χρηματοδοτείται από το ίδιο το Πολυτεχνείο, το οποίο είναι γύρω στις 500.000 €, τα υπόλοιπα προγράμματα τα οποία μπορούν να θεωρηθούν ότι είναι βασικής έρευνας είναι πολύ λίγα, δεν είναι πάρα πολλά αυτά που έρχονται.

Άρα αυτό το οποίο ζούμε εδώ και οι αντιδράσεις που υπάρχουν πολλές φορές και οι εσωτερικές τριβές που υπάρχουν ή η διαφωνία που μπορεί να εμφανίζει η Σχολή Αρχιτεκτόνων, ή διχογνωμία με άλλες Σχολές, στηρίζεται στο γεγονός ότι στην πραγματικότητα βασική έρευνα στο Πολυτεχνείο υπάρχει σε πάρα πολύ μικρό αριθμό.

Αν δε το περάσουμε και σε επίπεδο χρημάτων, μιλάμε για αστείους αριθμούς. Φανταστείτε ότι κάθε χρόνο το Πολυτεχνείο διαθέτει 500.000 € για το πρόγραμμα της βασικής έρευνας, από τις οποίες 500.000 € οι 50-60.000 είναι το διαχειριστικό κόστος του προγράμματος, είναι στην πραγματικότητα δηλαδή 30 προγράμματα των 15.000 €, 30 με 32 προγράμματα. Μιλάμε δηλαδή για τέτοιους αριθμούς.

Αυτές οι 500.000 στην ουσία είναι ένα τμήμα των χρημάτων τα οποία διαχειρίζεται η ΕΔΕΙΛ, που είναι το 15% όλων των προγραμμάτων. Δηλαδή όλα τα προγράμματα που κάνει το Πολυτεχνείο έχουν μία κράτηση 15%, αυτό το 15% σε ετήσια βάση παίζει μεταξύ 4 και 5 εκατομμυρίων, αν κάνουμε την αναγωγή σημαίνει ότι το Πολυτεχνείο έχει γύρω στα 40 εκατομμύρια € το χρόνο εισροές από ερευνητικά προγράμματα. Και στην ημερίδα που είχε γίνει τώρα τελευταία εμφανιζόντουσαν κάτι νούμερα μεγαλύτερα, πιθανώς να κάνω και λάθος, δηλαδή το 40 που λέω είναι λίγο ίσως αλλά πιθανώς κάποιες χρονιές να φτάνει στο 40.

Ας ξεχωρίσουμε λοιπόν αυτές τις δύο συζητήσεις. Πρώτα απ' όλα για το θέμα της βασικής έρευνας. Αυτά τα προγράμματα, τα λίγα που υπάρχουν, θα πρέπει η Σχολή μας με κάθε τρόπο να τα διεκδικεί. Λέω να τα διεκδικεί γιατί πάρα πολλές φορές φανήκαμε, ενώ μιλάμε για τα θέματα της

έρευνας ότι μας αφορούν, μας ενδιαφέρουν και μάλιστα τονίζουμε το θέμα της βασικής έρευνας, υπήρξαν φορές που δεν υπεβλήθη καμία πρόταση. Δηλαδή στο προηγούμενο πρόγραμμα, το πρόγραμμα το οποίο βρίσκεται εν εξελίξει το τελευταίο, στο οποίο ήταν στην Επιτροπή ο κ. Γκανιάτσας, δεν υπεβλήθη από τη Σχολή μας καμία πρόταση. Και βέβαια αν δεν υποβάλεις καμία πρόταση, δεν παίρνεις και κανένα πρόγραμμα.

Τουναντίον, έτσι όπως είναι φτιαγμένος ο κανονισμός, θα μπορούσε, εάν ο οποιοσδήποτε είχε υποβάλει μία πρόταση, να την έχει πάρει. Διότι στον κανονισμό λένε ότι μίνιμουμ κάθε Σχολή παίρνει μία πρόταση. Άρα σε αυτό το πρόγραμμα που θα ξεκινήσει τώρα πρέπει με κάθε τρόπο να κινητοποιηθούν οι συνάδελφοι, και κυρίως οι νεότεροι συνάδελφοι. Όταν λέω νεότεροι δεν είναι αναγκαστικά ηλικιακό. Ο κανονισμός προβλέπει για τους Λέκτορες και τους μη μόνιμους Επίκουρους Καθηγητές μία πριμοδότηση η οποία, την εποχή που ήμουν εγώ ας πούμε και το θυμάμαι, ήταν του 20%. Αυτό είναι πολύ μεγάλη πριμοδότηση, αν σκεφτείτε ότι η πιο ψηλά πρόταση με τις τελευταίες έχουν διαφορά από το 9,5 στο 8,5. Ήδη το 20% του 8,5 θα το πήγαινε στο 10,2. Άρα οι νεότεροι συνάδελφοι πρέπει να κινητοποιηθούν.

Πρέπει επίσης, στα πλαίσια μιας συνεχούς ανανέωσης του κανονισμού, να γίνουν και ορισμένα θέματα για την ανανέωση αυτού του κανονισμού και θα σας πω τι εννοώ. Ο τελευταίος κανονισμός, αυτό το κείμενο του κ. Αραγιώργη, για το οποίο μίλησε ο κ. Γκανιάτσας, το οποίο είναι ένα εξαιρετικό κείμενο και σας συμβουλεύω να το διαβάσετε, θα πρέπει να το έχουμε στη βιβλιοθήκη μας αλλά να διεκδικήσουμε έναν άλλο κανονισμό. Γιατί:

Γιατί ο κ. Αργυρός προέρχεται από τη ΣΕΜΦΕ και τα προγράμματα αυτά που ξεκίνησαν στο Πολυτεχνείο για τη βασική έρευνα, στην πραγματικότητα πάντα η ΣΕΜΦΕ -με το δίκιο της σε κάποιο βαθμό- θεωρούσε ότι ήταν προγράμματα που στρέφονται προς αυτή. Η ΣΕΜΦΕ πάντοτε είχε την άποψη, δικαιολογημένη επαναλαμβάνω σε κάποιο βαθμό, ότι όλες οι άλλες Σχολές επειδή μπορούν να κάνουν εφαρμοσμένη έρευνα έχουν επιχορηγήσεις ερευνητικές από αλλού ενώ η ίδια δεν έχει, άρα ότι αυτό

το πρόγραμμα πήγαινε προς αυτήν. Άρα αυτός ο κανονισμός είναι λίγο ετεροβαρής όσον αφορά τους αρχιτέκτονες.

Την περίοδο που είχαμε έναν κανονισμό όχι 20 σελίδων αλλά μισής σελίδας, ο οποίος έλεγε ότι η βασική έρευνα είναι η έρευνα που εν πάση περιπτώσει δεν μπορεί να διασφαλίσει κονδύλια από αλλού, μπορεί αυτό να μην ήταν καθόλου επιστημονικό, είχε όμως μία ηθική διάσταση, και εκείνη εκεί την περίοδο –είναι η προηγούμενη περίοδος από αυτή που πήραμε μηδέν προτάσεις- είχαμε πάρει διαδοχικά τη μία φορά 2 και την άλλη φορά 3. Άρα πρέπει να πάμε προς τα εκεί.

Αυτά είναι λίγο συνδικαλιστικά της Σχολής μας, απλώς αισθάνθηκα την ανάγκη να τα πω.

Τώρα, γιατί δημιουργούνται αυτά τα προβλήματα μέσα στο Πολυτεχνείο μεταξύ μας. Το «μεταξύ μας» αναφέρομαι σε διδάσκοντες είτε της Σχολής Αρχιτεκτόνων είτε μεταξύ της Σχολής Αρχιτεκτόνων και άλλων Σχολών, είτε πολλές φορές και μεταξύ ημών και των σπουδαστών και σπουδαστριών μας.

Τα προβλήματα δημιουργούνται με την εφαρμοσμένη έρευνα. Εκεί υπάρχει ένα θέμα το οποίο πολλές φορές μας φέρνει και σε κόντρες με ανθρώπους που πολιτικά δεν θα έπρεπε να ερχόμαστε σε κόντρες, παραδείγματος χάρη με το Τεχνικό Επιμελητήριο. Εκεί πέρα, στον κανονισμό και στον τρόπο που λειτουργούμε, υπάρχει η εφαρμοσμένη έρευνα και υπάρχει και η προσφορά υπηρεσιών. Η διαφορά που έχουν αυτά τα δύο μερικές φορές είναι δυσδιάκριτη. Έχουν όμως μία σημαντική οικονομική διαφορά: Η μεν προσφορά υπηρεσιών έχει ΦΠΑ, έχει δηλαδή μία επιβάρυνση 20%, η εφαρμοσμένη έρευνα δεν έχει.

Εκεί περάσαμε πάρα πολλές φορές σε τριβές με πράγματα έξω από το Πολυτεχνείο, με το Τεχνικό Επιμελητήριο και τους κλαδικούς συλλόγους, διότι διεκδικούσαμε πράγματα που εκείνοι θεωρούσαν ότι τους ανήκαν, με τη διαφορά αυτή του 20%, ενώ από την άλλη φορά ξανοιχτήκαμε και σε πράγματα τα οποία δεν τα ελέγχουμε απόλυτα.

Υπάρχει μία διάχυτη δυσπιστία για τη δραστηριότητα της εφαρμοσμένης έρευνας σε διάφορες Σχολές και ο μόνος τρόπος να

αντιμετωπιστεί –και έρχομαι λίγο σε αυτό που είπες εσύ- είναι πολιτικός. Δεν γίνονται αυτά εν κρυπτώ. Όλα τα προγράμματα περνάνε από τα όργανα των Τομέων, των Σχολών και της Συγκλήτου και εκεί πρέπει να υπάρχει ένας πολιτικός λόγος που θα πρέπει να ξεδιαλύνει αυτά τα πράγματα. Δηλαδή ο δρόμος μας δεν είναι να καταργήσουμε την έρευνα επειδή δεν μπορούμε να την ελέγξουμε, έχουμε τη δυνατότητα να την ελέγξουμε.

Και ξαναγουρίζω λίγο στο θέμα της Σχολής μας. Στη Σχολή μας νομίζω ότι, υπάρχουν πολλά περιθώρια να ασχοληθούμε με τη βασική έρευνα, να διεκδικήσουμε απ' όπου μπορούμε να διεκδικήσουμε αυτά τα κονδύλια, είτε είναι εσωτερικά του Πολυτεχνείου ή έξω από αυτά.

Τώρα, στα θέματα της εφαρμοσμένης έρευνας θα πρέπει να ξεκαθαρίσουμε εσωτερικά τι εννοούμε κάθε φορά. Τι είναι έρευνα, τι είναι η προσφορά υπηρεσιών, να βάλουμε τους κανόνες και να βαδίσουμε προς τα εκεί.

Και το τελευταίο κομμάτι που θα ήθελα να πω και θα σταματήσω εδώ, είναι ότι εκ των πραγμάτων, από τη φύση της δουλειάς μας, τουλάχιστον στο κομμάτι της συνθετικής διαδικασίας της αρχιτεκτονικής, υπάρχει εκ των πραγμάτων ένα ερευνητικό κομμάτι. Το οποίο το έχουμε διεκδικήσει στο επίπεδο της εξέλιξής μας, στον τρόπο ας πούμε των εκλογών που γίνονται μέσα εδώ.

Αυτό το πράγμα όμως πρέπει να προσπαθήσουμε να δούμε, να το εκλογικεύσουμε, να δούμε τι σημαίνει. Δεν είναι κάθε αρχιτεκτονική ενασχόληση ερευνητικό, όπως δεν είναι και κάθε προσφορά εργασίας ερευνητικό πρόγραμμα. Υπάρχουν κανόνες, υπάρχουν τρόποι που μπορούμε να τα συζητήσουμε και να τα βάλουμε μέσα.

Δεν έχουμε μεταξύ μας να χωρίσουμε τίποτα, εσωτερικά δεν υπάρχει κάποια πίτα την οποία να τη χωρίζουμε, πρέπει απλώς να βάλουμε κανόνες, τους οποίους να προσπαθήσουμε να τους εφαρμόσουμε. Σας ευχαριστώ.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Ευχαριστούμε πάρα πολύ.

Το λόγο έχει ο κ. Παπαλεξόπουλος.

Δ. ΠΑΠΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΣ: Θα προσπαθήσω λίγο να βάλω τρία θέματα. Το ένα είναι κάποια σχόλια σε σχέση με το νομοσχέδιο, το δεύτερο είναι κάποια ιδιαίτερα προβλήματα της Σχολής και το τρίτο είναι, με βάση τα θέματα, τα ζητήματα της Σχολής, κάποια γενικότερη άποψη για ποια ζητήματα θα μπορούσαμε να θέσουμε στα θέματα της έρευνας. Δηλαδή θα ακολουθήσω ακριβώς την ανάποδη λογική, η οποία θα πηγαιίνει από πιο συγκεκριμένα πράγματα σε πιο γενικά.

Είχα τη διάθεση να αντιδράσω θετικά κάνοντας ένα διάλογο, διαφωνώντας με αυτά που είπε ο Πάρης, για τη σχέση του Πανεπιστημίου με την έρευνα, για το αν η έρευνα ήταν πάντα έτσι, για το αν η έρευνα υποστήριξε Πανεπιστήμια όλου του κόσμου, ή Πανεπιστήμια όλου του κόσμου υποστήριξαν την έρευνα πάνω ως πούμε σε προοδευτικά κινήματα, ως το θέσουμε έτσι πολύ πιο στενά, και στην Ελλάδα για τη σχέση Πανεπιστημίου και έρευνας. Αλλά φαντάζομαι ότι αυτά τα πράγματα θα μας τα πει αργότερα η κα Καλαφάτη, ως πω εγώ πιο συγκεκριμένα πράγματα.

Καταρχάς για το νόμο. Θεωρώ ότι ο νόμος αυτή τη στιγμή είναι ένας νόμος απόλυτα μπλοκαρισμένος και οποιαδήποτε μάχη να δίνουμε εναντίον του είναι μία μάχη απέναντι σε ένα πράγμα το οποίο έχει λήξει. Να γίνω πιο συγκεκριμένος. Ο νόμος πράγματι ήταν σε ένα τρίπτυχο από το 2004, ένα τρίπτυχο το οποίο έλεγε: θα βγάλουμε τρεις νόμους, έναν για την παιδεία, έναν για τα μεταπτυχιακά και έναν για την έρευνα. Στην πραγματικότητα ο νόμος για την έρευνα άρχισε να συζητιέται από τότε, υπήρχε ως πούμε σαν σχέδιο, αλλά ποτέ δεν απέκτησε τη συναίνεση στο εσωτερικό της ίδιας της κυβερνητικής παράταξης. Πόσο δε μάλλον ευρύτερα.

Στη συνέχεια υπήρχε μία αλλαγή πολιτικής που έλεγε ότι ως προσπαθήσουμε λίγο να είμαστε πιο ευέλικτοι, να βγάλουμε το νόμο για την παιδεία, όσα πράγματα χάσουμε από εκεί θα τα περάσουμε στο νόμο για τα μεταπτυχιακά και όσα χάσουμε από εκεί θα τα περάσουμε στο νόμο για την έρευνα. Ούτε αυτό το πράγμα έγινε, ο νόμος για την έρευνα -πριν αναφερθώ στα άλλα δύο- είναι ένας νόμος ο οποίος ήταν θνησιγενής από την αρχή.

Είχε όλα τα χαρακτηριστικά που είπε η κα Παναγιωτάτου, και στέκομαι σε αυτά γιατί είναι σημαντικά σε έναν ευρύτερο προβληματισμό.

Δηλαδή υπάρχει η λογική ας πούμε της αριστείας, υπάρχει η λογική της επικέντρωσης σε σημαντικούς τομείς, όντως εμείς θα χάναμε. Στην πραγματικότητα η δικιά μου εκτίμηση είναι ότι ο νόμος για την έρευνα, καίτοι προέβλεπε μία σύγκλιση Υπουργείου Παιδείας – Υπουργείου Ανάπτυξης και προέβλεπε μία σύγκλιση Πανεπιστημίων και ερευνητικών κέντρων, συνάντησε την εξαιρετικά έντονη αντίδραση των ερευνητικών φορέων που ήταν στα Πανεπιστήμια.

Στην πραγματικότητα τα Πανεπιστήμια απ' όλες τις πολιτικές παρατάξεις μπλοκάρισαν ας πούμε το νόμο για την έρευνα, αφού δεν έκανε εκείνα τα πράγματα που ήθελαν να κάνουν, και τα Πανεπιστήμια ήταν ισχυρά και το Πολυτεχνείο είναι ισχυρό, ο Δημήτρης Ησαΐας ανέφερε τα ποσά έρευνας που παίζονται κάθε φορά, μία βόλτα στους τομείς έρευνας που ασχολούνται θα μας έπειθε ας πούμε γι' αυτό.

Να αναφέρουμε ότι μέσα σε αυτή την έρευνα το πιο πολύπαθο κομμάτι του Υπουργείου Ανάπτυξης ήταν τα Ερευνητικά του Κέντρα που είχαν σχέση με τις ανθρωπιστικές επιστήμες. Όπως για παράδειγμα το ΕΙΕ (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών). Σε αυτό, ενώ ο νόμος είχε βγει, ψηφίστηκε 6/3/2008, και ενώ δεν βγήκε καμία διάταξη η οποία να τον εφαρμόζει, μέχρι σήμερα, συνεπώς δεν ισχύει ο νόμος σήμερα, περάσανε από διάφορες περιπέτειες.

Για παράδειγμα, μία δεδομένη στιγμή εμφανίστηκε αυτό που είχε εμφανιστεί και λίγο πριν, είπαν στους ανθρώπους τους ερευνητές, που κυρίως είναι στις ανθρωπιστικές επιστήμες: κοιτάχτε να δείτε, από το μισθό σας θα σας πληρώσουμε το 70% και το 30% να πάτε να το βρείτε από ερευνητικά προγράμματα. Αντέδρασαν σε αυτό συνδικαλιστικά. Και στη συνέχεια είπαν: Ναι, εντάξει, αλλά για τις κρίσεις σας, καίτοι είστε ισοδύναμοι με τους πανεπιστημιακούς, για τις κρίσεις για να ανέβετε βαθμίδα θα μετράει το πόσα προγράμματα έχετε πάρει, προγράμματα τα οποία πάτε και βρίσκετε στην ελεύθερη αγορά.

Το Υπουργείο Ανάπτυξης κρατάει μία πολιτική η οποία δεν μπορεί να θεωρηθεί σοβαρή πολιτική αυτή τη στιγμή, παλεύει δηλαδή, αυτό το πράγμα που είναι όλοι οι μηχανισμοί του κράτους, δηλαδή είναι ένα

αποτέλεσμα συμβιβασμών ας πούμε, όπου εάν δεν υπάρχει μία κυρίαρχη τάση δεν μπορεί να βγει ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα.

Παράλληλα προσπαθεί να αναπτύξει ένα ιδεώδες ερευνητικό για την Ελλάδα, το οποίο κατά τη γνώμη μου το βλέπω ας πούμε ρομαντικό, και ξεκινάει αυτή τη στιγμή και με την ανάπτυξη ενός Ερευνητικού Κέντρου Θεσσαλίας, όπου το Ερευνητικό Κέντρο Θεσσαλίας θα έχει ένα παράρτημα στο Βόλο, ένα στη Λάρισα και ένα μικρότερο ας πούμε στα Τρίκαλα.

Μόνο και μόνο να σκεφτούμε ότι γι' αυτά τα κτήρια, τα οποία δεν έχουν γίνει ακόμα, και που είναι 3.000 τετραγωνικών στο Βόλο, 4.000 τετραγωνικών στη Λάρισα και 1.000 τετραγωνικά στα Τρίκαλα, θέλει ας πούμε η μελέτη και η κατασκευή τους -δεν έχει αποφασιστεί ακόμα- για τα τρία αυτά να είναι 10 εκατομμύρια €. Άρα ήδη δεν πρόκειται να χτιστούν, δεν ξέρω τι δουλειά θα κάνουν στη συνέχεια.

Συνεπώς λοιπόν βρισκόμαστε τώρα σε ένα τέτοιο σκηνικό ενός νόμου ο οποίος στην ουσία μάλλον δεν μπορεί να εφαρμοστεί και είναι ένα πρόβλημα το οποίο δεν είναι δικό μας. Συνεπώς το να χτυπάμε αυτό το νόμο καλό είναι σαν φιλοσοφία και σαν ιδεολογία, αλλά στην πράξη θα το έβλεπα μάλλον απίθανο, στη μορφή με την οποία έχει ψηφιστεί, να μπορέσει να εφαρμοστεί. Και αυτό δεν θα είναι επειδή εμείς αντιδρούμε, που αντιδρούμε - και σωστά- για τη γενικότερή του φιλοσοφία.

Ταυτόχρονα η έρευνα όμως γίνεται. Πώς γίνεται: Γίνεται από τα ευρωπαϊκά κοινοτικά προγράμματα. Αυτή τη στιγμή έχουμε το 4^ο ΕΣΠΑ το οποίο έρχεται. (ΕΣΠΑ νομίζω είναι το ΚΠΣ το παλιό, έτσι; Τώρα λέγεται ΕΣΠΑ). Και στο 4^ο ΕΣΠΑ υπήρχε λοιπόν μία εισήγηση κατά την υποβολή προς τη Κοινότητα -την οποία θα μπορούσε να τη βρει κανείς, την έχω στη διάθεσή σας- ένα τελευταίο της κείμενο ήταν τέλος του 2007, στην οποία κανείς δεν θα μπορούσε λογικά να έχει, σε γενικές γραμμές, και εκτός κριτικής, ένας ας πούμε μέσος ερευνητής δεν θα είχε αντιρρήσεις. Στην ουσία μόλις τα λεφτά φάνηκε ότι έρχονται από την Κοινότητα, ανατέθηκε σε μία ομάδα σοφών και σε κάποιες επιτροπές το έργο, η οποία άλλαξε ελαφρώς ας πούμε τα αντικείμενα. Είμαι στη διάθεσή σας να σας πω αυτά τα πράγματα.

Για παράδειγμα ας πούμε, προβλέπονται 10 δράσεις. Δηλαδή τα λεφτά τα οποία θα δοθούν από το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης θα είναι: Υγεία, βιοτεχνολογία, τεχνολογίες πληροφορίας, κλίμα-ενέργεια (ένα ερωτηματικό γιατί η ενέργεια συνδυάζεται με το κλίμα, και μάλιστα το κλίμα υψηλών ζωνών της ατμόσφαιρας, και οι επαΐοντες μπορούν να καταλάβουν γιατί), διάστημα/ασφάλεια (που είναι θέματα δορυφόρων κλπ.), μεταφορές, αστροσωματιδιακή φυσική, ναυτοτεχνολογία, κλωστοϋφαντουργία (η κλωστοϋφαντουργία έχει ενδιαφέρον γιατί στο προηγούμενο του 2007 ήταν μεταποιητικές επιχειρήσεις, δηλαδή μικρομεσαίες επιχειρήσεις, που θα μπορούσε να γίνει μία μεταφορά τεχνολογίας στην περίοδο κρίσης και να τις βοηθήσει να ξεπεράσουν οικονομικά την κρίση, ξαφνικά αυτό το πράγμα έγινε κλωστοϋφαντουργία, και όλη η κατασκευή είναι μέσα σε αυτό) και ανθρωπιστικές επιστήμες. Ανθρωπιστικές επιστήμες είναι το 10^ο.

Ενδιαφέρον κομμάτι είναι ότι αυτά, τα οποία σιγά-σιγά θα αρχίσουν να βγαίνουν, και που θα αρχίσει μία συζήτηση για το τι στάση θα έχουμε απέναντι σε αυτά, τα οποία τα παρακολουθώ από κοντά, υπάρχουν εργαλεία από την άλλη μπάντα. Σε αυτά μπορούμε να επέμβουμε, στα εργαλεία όχι. Τα εργαλεία είναι: Συνεργατικά έργα, δίκτυα αριστείας, δράση συντονισμού και υποστήριξης, υποστήριξη βασικής έρευνας, υποστήριξη ανθρώπινου δυναμικού, έργα ευρωπαϊκής διεθνούς συνεργασίας, υποστήριξη περιφερειακής πολιτικής, ερευνητικές υποδομές.

Όταν βάλετε αυτό τον πίνακα, θα δείτε ότι η κάθε μία δράση θα στοχεύσει σε ένα-δύο εργαλεία, που είναι τα σημαντικά, που τα ορίζει η Κοινότητα, περιέργως πώς οι ανθρωπιστικές επιστήμες θα μπορούν να πάρουν απ' όλα. Δηλαδή λες ας πούμε: σκίσαμε, δηλαδή οι ανθρωπιστικές επιστήμες επιτέλους... Όχι. Όταν ρωτήθηκα γιατί αυτό το πράγμα συμβαίνει, είπα ότι: υποθέτω, επειδή δεν έχουν σκοπό να δώσουν τίποτα, γι' αυτό τα τσεκάρανε όλα. Δηλαδή πού να καθόμαστε να σκεφτόμαστε τώρα. Αυτό είναι το κομμάτι στο οποίο βρισκόμαστε αυτή τη στιγμή σε σχέση με την έρευνα.

Ένα ενδιαφέρον κομμάτι επίσης είναι ότι το μεν Υπουργείο Ανάπτυξης θα προωθεί έργα και δράσεις, το δε Υπουργείο Παιδείας ενδεχομένως να έχει προγράμματα σαν τον ΗΡΑΚΛΕΙΤΟ που λέγαμε πριν.

Άρα λοιπόν μία μάχη δεύτερη που δίνεται είναι: κάποιες από αυτές τις δράσεις του Υπουργείου Παιδείας να έρθουν σαν προγράμματα ενίσχυσης φοιτητών, μεταπτυχιακών, διδακτορικών, χωρίς αυτά τα πράγματα να έχουν σημάδι για το ποιο θα είναι το περιεχόμενο της έρευνας. Στον ΗΡΑΚΛΕΙΤΟ δεν υπήρχε αυτό το σημάδι, υπήρχαν μάλιστα στον ΗΡΑΚΛΕΙΤΟ και διάφοροι συντελεστές που έλεγαν ότι αν είσαι κοριτσάκι παίρνεις 1,2, άρα συνεπώς προωθούσαν αν θέλετε τους ερευνητές που ήταν γυναίκες. Όλο αυτό το σχήμα λοιπόν αυτή τη στιγμή παίζεται.

Η δικιά μου γνώμη είναι ότι στην υπάρχουσα κατάσταση στην Ελλάδα, και αυτό που σας είπα τώρα, όχι τα εργαλεία, αλλά τα κατακόρυφα, οι δράσεις, μέχρι να φτάσει αυτό το πράγμα να βγει στον αέρα, δηλαδή τον Ιούνιο, θα έχει αλλάξει. Σημαίνει ας πούμε το ότι εκεί έχουμε μία εξαιρετικά πολύπλοκη πραγματικότητα να αναλύσουμε, που εγώ δεν είμαι σε θέση να το κάνω, την υποψιάζομαι μόνο.

Είναι μια πολύπλοκη δραστηριότητα, η οποία πρέπει να αναλυθεί, που δεν μπορούμε την εικόνα της να την έχουμε με αφορισμούς, έχει ενδιαφέρον να την προσεγγίσει κανείς, συνδέεται με την Κοινότητα διότι στο εργαλείο για παράδειγμα «έργα ευρωπαϊκής και διεθνούς συνεργασίας» θα αρχίσουν να πριμοδοτούνται προγενέστερες συνεργασίες με κάποια δίκτυα αριστείας ευρωπαϊκά τα οποία βρίσκονται ενδεχομένως στην κατηγορία που έλεγε ο Πάρης, αλλά όχι όλα. Έχουμε λοιπόν μία κατάσταση η οποία δεν βγαίνει γενικώς με τσιτάτα και σε αυτή την κατάσταση εμείς πρέπει σιγά-σιγά να παίρνουμε θέση. Αυτό είναι το ένα κομμάτι.

Το δεύτερο κομμάτι είναι ότι, ερχόμαστε στη Σχολή για να μπορέσουμε να δούμε ποιο είμαστε, τι κάνουμε, ενδεχομένως να απαντήσω σε κάποιες ερωτήσεις, χωρίς να θέλω σήμερα να μιλήσω γενικά για το τι είναι έρευνα. Η Σχολή έχει ένα παρελθόν, το παρελθόν ας πούμε σε επίπεδο κουβέντας είναι εξαιρετικά ισχυρό, είναι μία Σχολή η οποία θα μπορούσε άνετα να κάνει μία ημερίδα για το αν θέλει την έρευνα ή όχι.

Έχουν ακουστεί και μέσα εδώ απόψεις οι οποίες είναι ότι δεν χρειάζεται να γίνεται έρευνα. Άλλοι λένε θέλουν να κάνουν έρευνα. Άρα αυτό είναι το γενικό πλαίσιο -το οποίο είναι για μένα αποδεκτό- κουβέντας και πάμε

παρακάτω. Είναι παρόλα αυτά αποδεκτό. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η Σχολή δεν συμμετέχει σε κανένα ερευνητικό πρόγραμμα, γιατί όχι; Αρκεί να το συζητήσουμε πρώτα.

Μέσα στο Πολυτεχνείο –ο Ησαΐας με κάλυψε- η Σχολή είναι χαμηλά. Δηλαδή στην Αρχιτεκτονική Σχολή δεν διακυβεύεται –ας το πούμε έτσι χοντρά και ας μου πει κάποιος ότι έχω λάθος- καμία από τις ισχυρές αντιθέσεις που διακυβεύονται σε άλλες Σχολές του Πολυτεχνείου. Δηλαδή δεν είναι ένας τόπος η έρευνα από την οποία μπορούμε να ξεκινήσουμε και να χτίσουμε μία πολιτική άποψη.

Για παράδειγμα, η Σχολή δεν έχει Θερμοκοιτίδες, η Σχολή δεν συμμετέχει σε προγράμματα, όπως αναφέρονται, στο Γραφείο Διαμεσολάβησης, η Σχολή δεν έχει μία άμεση σχέση με βιομηχανία αιχμής, συνεπώς σε σχέση με τις άλλες Σχολές του Πολυτεχνείου έχει έναν ιδιαίτερο ρόλο.

Παρόλα αυτά, η Σχολή κάνει έρευνα μέχρι στιγμής και κάνει έρευνα από τους Τομείς -στο site της Σχολής μπορείτε να δείτε τις έρευνες από το 1997 μέχρι το 2007 αν δεν κάνω λάθος- και έχει και έναν εξαιρετικά μεγάλο στόλο εργαστηρίων, τα οποία είναι 27 εργαστήρια εγκεκριμένα, επίσημα θεσμοθετημένα 18. Από τα οποία άλλα κάνουν έρευνα, άλλα όχι.

Η Σχολή έχει μία βαρύνουσα άποψη με τα διδακτορικά της, τα μαθήματα, τις απόψεις, τις κουβέντες σαν κι αυτήν για το πώς θα έπρεπε να είναι η έρευνα, σε τομείς οι οποίοι δεν χρηματοδοτούνται, που είναι οι τομείς των ανθρωπιστικών επιστημών, συνεπώς η Σχολή μπορεί να διεκδικήσει κάποια πράγματα.

Και σαν φιλοσοφία μπορούμε να πούμε ότι έχει ένα πάρκο εργαστηρίων και ερευνητικών ικανοτήτων ανεπτυγμένο, έχει μία δυνατότητα να προτείνει προτάσεις και θέματα σε κατευθύνσεις οι οποίες να είναι κοινωνικές και κρίσιμες, ωστόσο έχει μία απελπιστικά μικρή ερευνητική δραστηριότητα. Δηλαδή η Σχολή ερευνητικά, σε σχέση με τις άλλες Σχολές του Πολυτεχνείου έχει μια μηδαμινή δραστηριότητα, έως ας πούμε ανύπαρκτη, σε σχέση με το μέγεθός της.

Η δικιά μου γνώμη είναι ότι θα έπρεπε να βάλουμε στο τραπέζι καταρχάς διάφορα θέματα και κατευθύνσεις για να μπορέσουμε να εντοπίσουμε περιοχές στις οποίες η Σχολή είναι καλό να δηλώσει ενδιαφέρον, άσχετα με τη χρηματοδότησή του ή όχι. Γιατί η χρηματοδότηση της έρευνας είναι ένα θέμα το οποίο δεν θα έπρεπε να το βάζαμε ως πούμε πρώτο.

Αναφέρω κάποιους Τομείς στην τύχη, πριμοδοτώντας προφανώς ως πούμε το δικό μου Τομέα, που είναι ο Τομέας 4. Αλλά μέσα εκεί υπάρχουν και άλλα πράγματα. Λέγοντας ότι ο κατάλογος είναι ανοιχτός. Αυτό τον κατάλογο όμως πρέπει να τον κάνουμε για να μπορέσουμε να τον αξιολογήσουμε.

Όπως θα έπρεπε επίσης να κάναμε και ένα διήμερο για την έρευνα, το οποίο εδώ και πάρα πολλά χρόνια ανακοινώνουμε την ημερομηνία του και ποτέ δεν γίνεται, για ευνόητους λόγους ή για μη ευνόητους λόγους. Νομίζω ότι κάθε προεδρία προσπαθεί μια-δυο φορές και αποτυγχάνει, νομίζω κύριε Πρόεδρε πρέπει να προσπαθήσετε, να αποτύχετε κι εσείς. Έτσι το λέμε Μάιο, θυμάμαι είναι Μάιος, και κάτι γίνεται και δεν το κάνουμε.

Πολιτιστική κληρονομιά και αποκαταστάσεις, Βιοκλιματικός σχεδιασμός, Δομικά υλικά, Συνεχές σχεδιασμού κατασκευής που συνδέει οικοδομική με συνθέσεις, Φυσικές καταστροφές. Και ενδεχομένως και άλλα πολλά μπορούμε να βρούμε, να κάνουμε τον κατάλογο των περιοχών, για να μπορέσουμε να καταλάβουμε σαν Σχολή όχι μόνο τις ιδιαίτερες προτιμήσεις ή ικανότητες του καθενός από μας ή των εργαστηρίων, αλλά κυρίως για να καταλάβουμε την πιθανή διασύνδεσή τους και τη διασύνδεσή τους με τα μαθήματα της Σχολής. Δεν θέλω να σας κουράσω περισσότερο, έχω μια σειρά στοιχεία εδώ.

Θέλω να πω σαν γενική άποψη ότι το Πανεπιστήμιο, και μέσα από την έρευνα έχει σαν βασική του αρχή την παραγωγή γνώσης. Το δημόσιο Πανεπιστήμιο κατά μείζονα λόγο, ίσως το δημόσιο Πανεπιστήμιο είναι το μόνο το οποίο μπορεί αυτή τη στιγμή να συνεχίζει και να επιδιώκει την παραγωγή γνώσης. Το Πανεπιστήμιο πρέπει να έχει απαίτηση, δυναμική απαίτηση, να χρηματοδοτούνται πράγματα τα οποία γενικώς η κοινωνία, η οποιαδήποτε κοινωνία, ή το σύστημα ή τα συμφέροντα ή ο κατανομές προϋπολογισμών, ή

συσχετισμοί, δεν τα χρηματοδοτούν. Παράδειγμα, συνέχιση των ερευνών όπως η έρευνα που έκανε η Ντίνα Βαΐου ας πούμε, που και τη γνώση και τα μαθήματα προωθεί.

Το Πανεπιστήμιο είναι το μόνο σήμερα το οποίο μπορεί να δηλώσει μη ιδιοκτησία της παραγόμενης έρευνας. Μπορεί να δηλώσει, δεν το κάνουν πάντα. Μη ιδιοκτησία σημαίνει ότι την έρευνα τη διακινώ παντού, ελεύθερα, ως γνώση, δηλώνω συγγραφέας αλλά δεν ζητάω λεφτά από αυτήν. Άρα ελεύθερη κυκλοφορία αποτελεσμάτων.

Το Πανεπιστήμιο επίσης μπορεί να συνδέσει την έρευνα πρακτικά με την εκπαιδευτική διαδικασία. Έχουμε δύο-τρία παραδείγματα ερευνών που αυτό το πράγμα έχει επιτευχθεί. Επίσης οι έρευνες μπορούν να συνδεθούν μεταξύ τους και όλες να δουλέψουν γύρω από ένα ενιαίο σώμα, το οποίο στην ουσία δεν θα παράγει μία ταυτότητα Σχολής. Η σύνδεση των ερευνών μεταξύ τους θα έχει σαν σκοπό να ανοίξει μία κριτική επάνω σε αυτά που γίνονται και κριτική ας πούμε μεταξύ των ερευνών.

Και βεβαίως, μέσα από τις έρευνες ενδεχομένως και όχι μέσα από τη διαδικασία, η Σχολή –για να μην πούμε το Πανεπιστήμιο γενικά- θα είχε μία ευκαιρία σε επιλεγμένα θέματα να συνδυαστεί και να συνδεθεί με άλλες Σχολές της Ελλάδας και κυρίως του εξωτερικού. Να αρχίσει να παίζει σε πλέγματα τα οποία δεν συνιστούν δίκτυο αριστείας, συνιστούν προσωπικές της επιλογές, επιλογές που λέει ότι εγώ θέλω να συνδεθώ με άλλους ερευνητές αλλού, όταν το θέλω, όποτε θέλω, με τον τρόπο που θέλω, και απαιτώ γι' αυτό το πράγμα, το οποίο δεν παράγει στην ουσία καμία αξία μετρήσιμη, να χρηματοδοτηθώ.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Ο κ. Μπίρης έχει το λόγο.

Α. ΜΠΙΡΗΣ: Θα ήθελα να τονίσω το ενδιαφέρον που έχει για όλα αυτά που συζητάμε ένα σημείο στο οποίο φαίνεται όλα αυτά τα πράγματα να βρίσκουν ένα σκόπελο, ένα σημείο δυσκολίας. Και αυτό είναι η αδυναμία της κοινωνίας να αντιληφθεί και να γνωρίζει πραγματικά ποιο είναι το πρόβλημα της δουλειάς μας, το πρόβλημα ας πούμε και της εκπαίδευσης των αρχιτεκτόνων και του επαγγέλματος της αρχιτεκτονικής και της αρχιτεκτονικής της ίδιας.

Κάθε φορά δηλαδή που έχουμε μία διεκδίκηση, είτε αυτή είναι στο χώρο της έρευνας είτε είναι στο επάγγελμα είτε είναι στην εκπαίδευση, προσκρούει ισχυρότατα σε μία αντίδραση των φορέων, αντίδραση και της κοινωνίας της ίδιας στο σύνολό της να κατανοήσει το ζητούμενο.

Και εκεί έχουμε θα έλεγα μια ευθύνη. Μία ευθύνη ότι δεν έχουμε, τουλάχιστον στα 40 τόσα χρόνια, αλλά και ακούγοντας από παλαιότερους αρχιτέκτονες, αυτό είναι ενδογενές πρόβλημα της αρχιτεκτονικής. Δεν έχουμε καταφέρει -τουλάχιστον ας πούμε στη σύγχρονη εποχή, γιατί στις παλαιότερες εποχές το είχαν καταφέρει αυτό- να διευκρινίσουμε προς την κοινωνία, είτε μέσα από το έργο της Αρχιτεκτονικής είτε μέσα από τη θεωρία της, ποια είναι τα όριά της, ποια είναι ας πούμε η ιδιομορφία της, ποια είναι –δεν θέλω να χρησιμοποιήσω τη λέξη «ιδιαιτερότητα»- ποια είναι η ταυτότητά της.

Έχω παρατηρήσει σε αυτά τα χρόνια –και εδώ επισημαίνω τη δική μας ευθύνη- από προσωπική ας το πούμε εμπειρία, κάθε φορά που έμπαινε το θέμα της ταυτότητας της αρχιτεκτονικής υπήρχε μια τάση, είτε ως ειδικότητα, κάθε φορά που χρησιμοποιόταν η λέξη «ειδικότητα», κάθε φορά που χρησιμοποιόταν η λέξη «τι είναι αρχιτεκτονική» το βάζαμε στη μπάντα. Το βάζουμε στη μπάντα αυτό το πράγμα για κάποιον ευθετότερο χρόνο.

Επίσης έχει συνδεθεί η ειδικότητα της δουλειάς μας με μια αυθαιρεσία. Το συναντώ ας πούμε στους φοιτητές πάρα πολύ αυτό. Δηλαδή ο ειδικός θεωρείται αυτομάτως ότι επιβάλλεται, ότι ασκεί μία αυθαιρεσία και υπάρχει ένα αρνητικό πρόσημο σε αυτό το πράγμα, ενώ προτιμάμε να εμφανιζόμαστε ως ότι διαρρέουμε, διαλυόμαστε ας πούμε μέσα στη συνολική δομή της κοινωνίας. Ίσως είναι και μία πολιτική αυτό, μία στρατηγική γιατί έτσι ομαδοποιούμαστε ας πούμε και δυναμώνουμε το συλλογικό μέτωπο στις διεκδικήσεις μας.

Αλλά τι γίνεται με τις δικές μας διεκδικήσεις, τις ειδικές; Αυτές λοιπόν πιστεύω ότι παραμένουν αδύναμες και γι' αυτό έχουμε αυτά τα αποτελέσματα. Δεν συμβαίνει αυτό με άλλα επαγγέλματα. Εγώ γι' αυτό θα μιλήσω για το επάγγελμα, εάν μου δοθεί η ευκαιρία, διότι και αυτή η ιδιαιτερότητα της αρχιτεκτονικής αλλά και το επάγγελμα που συνδέεται με αυτή την ιδιαιτερότητα θεωρούνται όροι θα έλεγα με αρνητικό πρόσημο,

δηλαδή το επάγγελμα είναι κάτι που καλύτερα να μην αναφερόμαστε σε αυτό. Δυστυχώς θα έχουμε και την επαγγελματική μας δράση.

Όσο λοιπόν υπάρχουν αυτά τα προβλήματα και δεν διευκρινίζονται αυτές οι έννοιες δυναμικά, επιθετικά θα έλεγα, θα έχουμε μεγάλη δυσκολία να διεκδικούμε και να πετυχαίνουμε να μας δοθούν αυτά τα οποία πραγματικά που μας αναλογούν και μας αρμόζουν.

Θα είχα επίσης μια παρατήρηση να κάνω πάνω σε ένα πρόβλημα που μονίμως εμφανίζεται εκεί, σε κάθε μας συζήτηση. Και εμφανίζεται και από συναδέλφους αλλά και από σπουδαστές, κυρίως θα έλεγα από σπουδαστές. Αναγνωρίζω βεβαίως ότι η σπουδή συνδέεται με μια εξιδανίκευση. Οι σπουδαστές μας και οι σπουδάστριές μας θέλουν τα πράγματα να παρουσιάζονται και να εκτελούνται και με έναν ιδανικό τρόπο. Και φτάνουν στα όρια.

Προσωπικά κι εγώ στην αρχιτεκτονική μου ζητώ μια καθαρότητα ανάμεσα στη θεωρία της και στην εκτέλεσή της. Αλλά ξέρετε, όταν φτάσω σε ένα οικόπεδο και δεν μου βγαίνει ο κánaβος AAA, θα βάλω A και 2/3 και τελείωσε, και θα προχωρήσω παραπέρα. Παρότι είμαι «πουριστής», παρότι ας πούμε ζητώ την καθαρή μαθηματική έκφραση των πραγμάτων, όταν φτάσω στο αδιέξοδο θα χαλάσω τον κánaβο.

ΜΕΛΟΣ: Είναι θέμα ηλικίας!

A. ΜΠΙΡΗΣ: Δεν είναι θέμα ηλικίας, γιατί το έχω από μικρός αυτό. Δεν είναι θέμα ηλικίας, είναι θέμα νοοτροπίας.

Διότι είναι εγκλωβισμός στο ιδανικό. Τώρα έρχομαι ανάποδα, βρίσκω έναν συντηρητισμό σε αυτό τον εγκλωβισμό ας πούμε στο ιδανικό. Ότι αν δεν λύσω το συνολικό ιδανικό πρόβλημα της κοινωνίας δεν κουνιέμαι ρούπι. Αυτό δείχνει και υποκρύπτει πολλές φορές έναν συντηρητισμό. Δηλαδή κρύβομαι πίσω από το ιδανικό.

Εγώ πιστεύω ότι πρέπει με τόλμη να προχωρήσει κανείς στις προτάσεις του και στην έρευνα και στην εφαρμογή της αρχιτεκτονικής και στο επάγγελμα, έχοντας στο νου του το ιδανικό ως πιλότο και αποδεχόμενος την

τραγικότητα ας πούμε του δημιουργού, ο οποίος ακριβώς γνωρίζει το ιδανικό αλλά δεν μπορεί ποτέ να το κάνει.

Αυτό το είδαμε και στην αρχαία ελληνική φιλοσοφία. Δηλαδή υπάρχει μια σαφής διαφορά ανάμεσα στο πώς ο Πλάτωνας ορίζει το ιδανικό και πώς ο Αριστοτέλης ορίζει το ιδανικό. Ο Αριστοτέλης, επειδή ίσως είχε να κάνει με τους Μακεδόνες, οι οποίοι ήταν πιο πρακτικοί άνθρωποι, έβαλε και λίγο νερό στο κρασί του και είπε ότι το ιδανικό καλό είναι, αλλά καλή είναι και η πράξη. Ενώ ο Πλάτωνας έλεγε: δεν αναγνωρίζω την εφαρμογή, εγώ μόνο τα ιδανικά ξέρω. Δηλαδή βλέπουμε ότι και οι φιλοσοφίες ακόμα επιχειρούν να λύσουν αυτό το δύσκολο πρόβλημα.

Λοιπόν, ή θα εγκλωβιστούμε σε αυτή την εξιδανικευτική θεώρηση, η οποία λέει ότι δεν κάνω βήμα πριν μου φέρεις ένα σύστημα το οποίο, πουθενά να μη χάνει, ή θα προχωρήσουμε, έχοντας στο νου μας το ιδανικό και αποδεχόμενοι αυτό τον τραγικό ρόλο μας. Εγώ στο επάγγελμα θα τον επισημάνω αυτό τον τραγικό ρόλο, που είναι ταυτόσημος με τη δημιουργία. Το να γνωρίζεις το ιδανικό και να προχωράς σε αυτό που είναι εφικτό κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Και το λέω και προς τους φοιτητές μας περισσότερο και τις φοιτήτριες, για να μη βρεθούν στην τραγικότερη ακόμα θέση να τρώνε από εκεί που φτύσανε. Δηλαδή να κάνουν αυτό το περιέργο άλμα στο κενό, όπου μετά την τρομερή αυτή αναζήτηση του ιδανικού βγαίνουν ας πούμε στο χώρο και αντιμετωπίζουν αυτή την τραγικότητα. Αυτό θέλω να πω. Γιατί είναι πράγματα που συνέχεια τα συναντάμε, μας καθηλώνουν.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Η κα Πορτάλιου έχει το λόγο.

Ε. ΠΟΡΤΑΛΙΟΥ: Εγώ συμφωνώ με αυτά που είπε αρχικά ο Βασίλης Γκανιάτσας, ότι το θέμα της έρευνας είναι αδιαπραγμάτευτο και ότι υπάρχει αυτή η σειρά: έρευνα και διδασκαλία, διότι εάν το Πανεπιστήμιο δεν ερευνούσε δεν θα μπορούσε και να διδάξει. Απλώς θα αναπαρήγαγε διάφορα κοινωνικά, πολιτικά και άλλα στερεότυπα, τα οποία δεν έχουν καμία σχέση με αυτό που ορίζουμε ως Πανεπιστήμιο.

Και κατά τούτο ας πούμε είμαστε και αντίθετοι στα ΚΕΣ και αντίθετοι στην υποβάθμιση της εκπαίδευσης, ακριβώς γιατί σε κάποιο ιδανικό

ας πούμε ορισμό του Πανεπιστημίου όλα αυτά τα πράγματα δεν συνάδουν και αφυδατώνουν αυτό το θεσμό που δημιουργήθηκε ιστορικά και ως αποτέλεσμα πολλών πραγμάτων, μεταξύ των οποίων και κοινωνικών αγώνων.

Η Σχολή μας έχει μια ιδιοτυπία και θα μπορούσαμε την ιδιοτυπία της να την συζητήσουμε και ξεχωριστά, ακριβώς επειδή είμαστε αρχιτέκτονες και η αρχιτεκτονική έχει μεν πεδίο έρευνας στις περιοχές που τέμνεται με τις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες, αλλά έχει και έρευνα στην καθεαυτό αρχιτεκτονική.

Και αυτό νομίζω ότι για μένα τουλάχιστον είναι εκ των ων ουκ άνευ, αλλά πρέπει να αποσαφηνιστεί και να διεκδικηθεί, για να μπορεί να παράγεται αυτή η έρευνα χωρίς ενοχές και βεβαίως για να υπάρχει περιθώριο χρηματοδότησής της. Διότι όταν θα έρθω στο θέμα της χρηματοδότησης και της διαπλοκής θα καταλάβετε ότι τα προβλήματα της έρευνας είναι πολύ περισσότερα από τα θεσμικά πλαίσια και από την εντιμότητα των ερευνητών.

Το δεύτερο θέμα που θέλω να πω λοιπόν είναι ότι η έρευνα δεν είναι ούτε για το καλό της κοινωνίας ούτε για το κακό της. Διότι το καλό και το κακό στην κοινωνία είναι ηθικές κατηγορίες, είναι έννοιες οι οποίες είναι πολύ αμφιλεγόμενες και διαμφισβητούμενες, ουσιαδώς διαμφισβητούμενες, είναι επίδικα ταξικά, κοινωνικά, ιδεολογικά και άλλα.

Άρα το ζήτημα δεν είναι ας πούμε να προσδιορίσουμε a priori, ακόμα και σε μια δημοκρατία οποιουδήποτε τύπου μετεξελιγμένου, τι είναι το καλό και να ποδηγετήσουμε την έρευνα, διότι η έρευνα μπορεί μέσα από τους δρόμους της να παράγει πράγματα τα οποία -και αυτό είναι το χαρακτηριστικό της- που δεν είχαν ποτέ φανταστεί οι κοινωνίες ότι μπορούν να παράξουν. Άλλωστε αυτή είναι και η πρόοδος που συνετελέστη ως συνετελέστη στην ανθρωπότητα, μέσα από τέτοιες διαδικασίες.

Από κει και πέρα η λογική της ενσωματώσιμης έρευνας είναι η λογική της ενσωματώσιμης παιδείας, της ενσωματώσιμης υγείας, όλα μπορεί σε τελευταία ανάλυση να είναι ενσωματώσιμα, το ερώτημα είναι αν υπάρχουν αντιφάσεις, υπάρχει μια διαλεκτική σχέση και υπάρχουν επίδικα προς διεκδίκηση. Και θεωρητικά και πολιτικά και ταξικά και αγωνιστικά θα έλεγα, για να συνεννοηθούμε γρήγορα.

Και θέλω να πω ότι στην περίοδο της δεκαετίας του '60 και του '70 μεταπολεμικά, οι τομείς της έρευνας και οι επιστήμες οι κοινωνικές και οι ανθρωπιστικές, αναπτύχθηκαν εξαιρετικά. Όσοι μετέχετε και στα προπτυχιακά και στα μεταπτυχιακά από τους σπουδαστές μας, ξέρετε ότι η βιβλιογραφία προκύπτει από την άνθηση των επιστημών, εκείνη την εποχή πρωτίστως, και βεβαίως συνεχίζεται αυτό το πράγμα και σήμερα. Πολλά πανεπιστήμια, ακριβώς είχαν ανοίξει το πεδίο προβληματισμού γύρω από την έρευνα και την επιστήμη και έτσι ακριβώς η έρευνα και η επιστήμη προχώρησαν και έδωσαν ας πούμε πάρα πολύ σημαντικά αποτελέσματα, που όπως πριν είπα, είναι και τα έτοιμα από τα οποία τρεφόμαστε ακόμα και σήμερα.

Εγώ θέλω να σας πω ότι θα ήθελα να κάνω έρευνα για να είμαι συνεπής προς το γιατί με έχουν προσλάβει εδώ πέρα. Μόνο που δεν είναι εύκολο, δεν μπορώ να το κάνω. Υπάρχουν σπάνιες περιπτώσεις που υπάρχουν διαδικασίες όπου κανείς μπορεί να διεκδικήσει μία έρευνα και να την πραγματοποιήσει, και θα έρθω μετά να σας πω συγκεκριμένα τι εννοώ.

Βεβαίως έχουμε κάνει έρευνα, τη λεγόμενη εφαρμοσμένη, μη αμειβόμενη, όταν θέλαμε να δούμε τι θα γίνει με το τεχνολογικό πάρκο Λαυρίου, με την οικοδομική και τις συνθέσεις, για το ΚΕΘΕΑ δηλαδή, συμβολή κοινωνική, τι θα γίνει με το Κέντρο Εκπαιδευτικών για την απεξάρτηση χρηστών εξαρτησιογόνων ουσιών, γενικώς έρευνα στα πυρόπληκτα και διάφορα άλλα πράγματα τα οποία τα κάνουμε όχι μέσα από ένα θεσμικό πλαίσιο.

Όπως επίσης και στα μεταπτυχιακά, βεβαίως όλοι κάνουμε έρευνα, όχι έρευνα μέσω ενός ερευνητικού προγράμματος αλλά μελετώντας τη βιβλιογραφία, ενδεχομένως και με ένα case study, αλλά πάλι χωρίς να υπάρχει καμία υποστήριξη, κανένα ευρύτερο πεδίο μέσα στο οποίο να μπορούν να εμπλέκονται και άλλοι ερευνητές, να γίνεται διάλογος. Δηλαδή προσπαθούμε να καλύψουμε την υποχρέωσή μας τη θεσμική, στην οποία εγώ πιστεύω, μέσα από μία ατομική πρωτοβουλία και προσπάθεια.

Αυτό πάλι δεν συνάδει ας πούμε με το Πανεπιστήμιο ως θεσμό που έχει διαδικασίες και δεν επαφίεται στον πατριωτισμό ή τον μη

πατριωτισμό των μελών του. Άρα λοιπόν για μένα υπάρχει ένα πολύ σοβαρό πρόβλημα.

Τώρα, έρχομαι να πω ότι διακινούνται δισεκατομμύρια, 3 δις στην έρευνα, και διακινούνται και πάρα πολλά χρήματα σε εφαρμοσμένη έρευνα, χρήσιμη κατά τη γνώμη μου κοινωνικά, όπου όμως δεν υπάρχει καμία διαφανής διαδικασία ώστε να συμπράξουν ας πούμε τα κλαδικά του ΕΟΜΜΕΧ, που είναι όλες αυτές, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι βιοτέχνες, κ.λ.π. με τα Πανεπιστήμια.

Υπάρχει μόνο μία διαπλοκή κάτω από το τραπέζι όπου διάφοροι πανεπιστημιακοί –που δεν θα μπορούσαν να κάνουν και αλλιώς, επιλέγει εδώ κανείς αν το κάνει έτσι- μέσω διαδικασιών που τις κινούν άνθρωποι από το δημόσιο σε διάφορες ιεραρχίες ή μη ιεραρχίες, κάνουν ομάδες και παράγουν ένα ερευνητικό έργο κατά τη γνώμη μου πάρα πολύ αμφισβητούμενο.

Διότι σε αυτές τις περιπτώσεις και στις περισσότερες περιπτώσεις, στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων, η έρευνα είναι μία διανομή χρήματος, όπως ακριβώς γίνεται και με άλλες διαδικασίες, στο δημόσιο και αλλού. Διανέμεται χρήμα έξω από τις κανονικές διαδικασίες του εργαζόμενου που κάνει μία δουλειά, ή εν προκειμένω του ερευνητή που θα διεκδικήσει ένα ερευνητικό πρόγραμμα.

Υπάρχει λοιπόν, πέρα από τα θεσμικά πλαίσια που συζητούμε και από το φόβο να ενσωματωθούμε και δεν ξέρω τι άλλα κακά να μας συμβούν, ένα τεράστιο πρόβλημα διαπλοκής και αδιαφάνειας στα υπάρχοντα ερευνητικά προγράμματα.

Και να σας πω και κάτι, εγώ θεωρώ υποχρέωση, της ΠΟΣΔΕΠ απόλυτη υποχρέωση, να δημιουργήσει ένα τριήμερο, τετραήμερο συζητήσεων, ξεκινώντας από τα ιδρύματα, να καταγράψει ποια προγράμματα γίνονται, να καταγράψει τις διαδικασίες μέσα από τις οποίες μετέχουν οι πανεπιστημιακοί στα προγράμματα, για να δούμε αν μπορούμε τουλάχιστον να βελτιώσουμε ή να αλλάξουμε αυτές τις διαδικασίες για να γίνουν πιο αντικειμενικές, πιο διαφανείς και να μην είναι τελικά η έρευνα στο μεγάλο της ποσοστό αποτέλεσμα διαπλοκής. Γιατί περί αυτού πρόκειται δυστυχώς, έχω άπειρα παραδείγματα, τώρα δεν έχει κανένα νόημα να τα πω.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Η κα Πεχλιβανίδου έχει το λόγο.

Α. ΠΕΧΛΙΒΑΝΙΔΟΥ-ΛΙΑΚΑΤΑ: Με κάλυψε σε μεγάλο ποσοστό η Ελένη Πορτάλιου, και προλαλήσαντες. Εγώ θα επανέλθω στα καθ' ημάς και θα πω ότι η έρευνα από την άλλη μεριά δεν έχει την υποστήριξη, δηλαδή δεν είναι ενσωματωμένη στη συνολική διαδικασία.

Η έρευνα θέλει χρόνο. Όταν τα ωράρια των διδασκόντων είναι τόσο πιεστικά, πώς μπορεί να διεξαχθεί αυτή η έρευνα; Όταν υπάρχει αυτή η αταξία στα ωράρια, διότι η έρευνα θέλει συνεργάτες, κανένας συνεργάτης δεν θα κάτσει πέρα από ένα συγκεκριμένο διάστημα. Λέω τα πολύ πρακτικά πράγματα που συγκροτούν την έρευνα και που την κάνουν παραγωγική.

Έχεις έναν συνεργάτη, ελπίζεις ότι σε ένα-δυο μήνες θα παράξει ένα έργο για να μπορέσει να προωθηθεί η δουλειά. Συμβαίνουν τόσα παράξενα όλο τον τελευταίο καιρό, που ο συνεργάτης αυτός δεν θα πληρωθεί, θα κάνει μισή δουλειά, θα φύγει. Δηλαδή υπάρχουν αντικειμενικές αντιξοότητες που δεν ευνοούν την έρευνα.

Τελικά θα καθίσει ο καθηγητής σε βάρος των ωραρίων του, της ξεκούρασής του, για να μπορέσει πια να ανταποκριθεί στους περιορισμούς και στις προθεσμίες. Και αυτό που είναι πραγματικά η χαρά του αρχίζει να γίνεται ένα άγχος. Δηλαδή φοβερό άγχος για να ανταπεξέλθει στα χρονικά όρια, διότι δεν υπάρχει ένα σύστημα που ευνοεί ας πούμε και αποδέχεται ότι αυτό είναι κομμάτι της λειτουργίας του διδάσκοντα εδώ μέσα.

Μια άλλη παράμετρος, που νομίζω ότι είναι πολύ σημαντική και δεν την αναφέραμε, είναι ότι τα αποτελέσματα των ερευνών πρέπει να δημοσιοποιούνται, είτε ως βιβλία, είτε ως ανακοινώσεις, είτε σε συνέδρια. Άρα εργασίες σε διεθνή φόρα ή δεν ξέρω τι, πρέπει να παράγονται. Γιατί αυτό είναι και η παρουσία και η συμμετοχή αυτού του ιδρύματος στο διεθνή χώρο, και είναι και οι χώροι ανταλλαγής ιδεών και δήλωσης παρουσίας ας πούμε κατά κάποιο τρόπο, ότι ναι, εδώ μας απασχολούν αυτά τα προβλήματα, έχουμε φτάσει εκεί.

Όταν τα αποκλείουμε αυτά ή τα θεωρούμε κάτι εκ περισσού, νομίζω ότι δεν μπορούμε να μιλάμε για έρευνα. Δηλαδή κατά τη γνώμη μου είναι αναπόσπαστο κομμάτι της διδασκαλίας που όλοι κάνουμε. Αλλά οι όροι

υπό τους οποίους συστηματοποιείται, δημοσιοποιείται και εξελίσσεται είναι πάρα πολύ δυσβάσταχτοι μέσα στα πλαίσια της Σχολής.

Κάποτε με ρώτησαν γιατί παραδείγματος χάρη κάνω μεταπτυχιακά, ενώ θα μπορούσα να μην κάνω. Θέλω να πω, υπάρχει ένα μεράκι, αλλά ως πότε θα υπάρχει αυτό το μεράκι; Δεν μπορεί, όταν είναι εις βάρος της υγείας σου, εις βάρος της ανάπαυσής σου κλπ., αυτά εξαντλούνται.

Συμφωνώ απόλυτα με όσα είπε η κα Πορτάλιου. Έχω πολύ πρόσφατη εμπειρία από ένα ερευνητικό σε πλαίσιο ΚΠΣ, όπου τελικά το αποποιηθήκαμε. Μας έφαγε τα 2/3 του χρόνου η γραφειοκρατία και πλέον δεν υπήρχε ο χρόνος για να το ολοκληρώσουμε και είπαμε: δεν το θέλουμε, δεν το πήραμε. Και ήταν 80.000 €, ήταν αρκετά λεφτά, και για τη Σχολή και για πάρα πολλούς που θα δούλευαν. Έχω την αίσθηση ότι και οι φορείς, αντί να χαίρονται με τη συνεργασία των ιδρυμάτων, εγώ θεώρησα ότι υπήρχε μάλλον εχθρότητα στο Ίδρυμα. Άρα τι συζητάμε;

Εδώ, για να συνοψίσω, θεωρώ ότι υπάρχουν μικρά πρακτικά προβλήματα και η ανάγκη ενσωμάτωσης στο ίδιο το πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Δηλαδή ακόμα και αυτή η έρευνα που βγαίνει μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία πώς δημοσιοποιείται, πώς προωθείται, πώς βγαίνουν συμπεράσματα. Που θέλει χρόνο, θέλει υποστήριξη, που δεν τα έχουμε.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Η κα Καλαφάτη έχει το λόγο.

Ε. ΚΑΛΑΦΑΤΗ: Θα έλεγα ότι πριν πούμε την εμβληματική φράση «Το Πανεπιστήμιο είναι έρευνα και διδασκαλία» -ο κ. Γκανιάτσας είπε μάλιστα με πρώτη την έρευνα- να δούμε τι είναι το Πανεπιστήμιο, τι είναι το Πανεπιστήμιο σήμερα, τι ήταν χθες.

Θα διαφωνήσω ότι έκαναν έρευνα στα universita του μεσαίωνα, καν η έννοια δεν υπήρχε, φτιάχνεται όμως μία συλλογικότητα που μέσα σε αυτήν αδιαχώριστα –δεν υπάρχει η έννοια «έρευνα και διδασκαλία»- διαμορφώνεται ένας θεσμός που κατακτά την αποδοχή να μιλά, να αναστοχάζεται πάνω στην κοινωνία και να διατυπώνει λόγο εκφραστικό και μερικές φορές κανονιστικό για τους δρόμους που η κοινωνία θέλει να πάρει.

Η αξία του είναι πολύ μεγάλη σε αυτό το επίπεδο του στοχασμού και είναι χαρακτηριστικό ότι όταν κάποτε, γύρω στον 14^ο – 15^ο αιώνα οι αρχιτέκτονες, οι πρωτομάστορες, θέλουν να διεκδικήσουν ρόλο θεωρητικό, δηλαδή να στήσουν αυτό που είμαστε εμείς σήμερα, στην ταφόπλακα ενός από αυτούς σημειώνεται ότι: «ήμουν διδάκτορας ...». Προσπαθούν λοιπόν να πάρουν τη μορφή της θεωρίας του πανεπιστημίου. Αυτό είναι το ερευνητικό πανεπιστήμιο μέχρι τον β΄ παγκόσμιο πόλεμο.

Κι εκεί εισάγεται ένα άλλο μοντέλο, που είναι το αμερικανικό πανεπιστήμιο, που έχει μια τελείως άλλη ιστορία. Φτιάχεται με άλλους όρους, στα πλαίσια μιας κοινωνίας τελείως διαφορετικής πολιτικά και ιδεολογικά και αυτό το πανεπιστήμιο δεν είναι πια θεσμός, είναι οργανισμός. Δηλαδή αυτό που στοχεύει και αυτό που το νομιμοποιεί δεν είναι η νομιμοποίησή του και η αποδοχή του ως ο χώρος ο κατεξοχήν ο οποίος διατυπώνει κριτική σκέψη για την κοινωνία και μπορεί να καταλήξει και σε κανονιστικές διατυπώσεις, αλλά είναι ένας χώρος όπου επιχειρησιακά οργανώνεται η έρευνα ακριβώς, σε σύνδεση μεγάλη με την ιδιωτική επιχείρηση και η οποία έρευνα και διδασκαλία χρηματοδοτείται από το πράγμα που στην πρώτη φάση της αμερικανικής ιστορίας λέγεται κοινότητες ή λέγεται άτομα με ισχυρή θέση μέσα σε αυτές τις κοινωνίες. Και γι' αυτό δεν μπορούμε να μιλάμε για ιδιωτικά πανεπιστήμια για τα αμερικάνικα και να τα φέρνουμε σαν πρότυπα.

Θα μπορούσε λοιπόν κανείς να πει ότι δεν είναι μέσα στα καθήκοντα του πανεπιστημίου η έρευνα. Θα μπορούσαμε την έρευνα να την αναθέσουμε να τη διεξάγουν τα Ερευνητικά Κέντρα και ο διδάσκων στο πανεπιστήμιο όταν εκλέγεται να του ζητείται να μπορεί να εκφέρει θεωρητικό λόγο, να συγκροτήσει συνθετικά όλα όσα έχει παράξει η έρευνα, έξω πιθανόν από το πανεπιστήμιο, και αυτό το πράγμα, με τη βασική θέση ότι οτιδήποτε μεταδίδεται, η γνώση που μεταδίδεται μπορεί να θεωρητικοποιηθεί και να μεταδοθεί με αυτό τον τρόπο και όχι απλώς μέσα από μια διαδικασία εφαρμογής της, να παίξει το ρόλο του ως πανεπιστημιακού.

Σε αυτή τη λογική θα πρέπει να ξανασκεφτούμε τις σχέσεις μας με τα Ερευνητικά Κέντρα, τα οποία σας πληροφορώ ότι είναι σε κακή κατάσταση. Να σας ενημερώσω ότι οι ερευνητές του Εθνικού Ιδρύματος

Ερευνών, επειδή δεν είναι δημόσιοι υπάλληλοι όπως οι πανεπιστημιακοί και επειδή η κυβέρνηση δεν τους έχει τόσο ανάγκη όσο τους πανεπιστημιακούς, δεν πληρώθηκαν τους δυο προηγούμενους μήνες, διότι κόπηκε από τον προϋπολογισμό 1.600.000 €.

Επίσης ότι στο νόμο δεν πέρασε -όπως και στο νόμο για τα μεταπτυχιακά- αυτό που αρχικά σκεφτόντουσαν, να μπορούν τα Ερευνητικά Κέντρα να διοργανώνουν μεταπτυχιακά προγράμματα και να διευθύνουν διπλωματικές, στα πλαίσια του μη διακριτού της έρευνας στους δύο χώρους.

Να περάσω λίγο να πω μερικά πράγματα που θα ήθελα για την αρχιτεκτονική. Σε σχέση με αυτά που είπε ο δάσκαλος και ο δικός μου, ο Τάσος Μπίρης. Μίλησε για την ταυτότητα της αρχιτεκτονικής. Εγώ θεωρώ ως πούμε σαν μία ουσιαστική συμβολή στην έρευνα, που γίνεται μέσα στα πλαίσια της διδασκαλίας, ακριβώς την αμφισβήτηση της οντολογικής διάστασης της αρχιτεκτονικής.

Για παράδειγμα, και σε προπτυχιακό και σε μεταπτυχιακό μάθημα που είχε την καλοσύνη να με φιλοξενήσει η Αρχιτεκτονική Σχολή να διδάξω για κάποια χρόνια, αυτό που αναζητούσαμε είναι να σκεφτούμε αν υπάρχει μία οντολογία της Αρχιτεκτονικής ή αν είναι ένα ιστορικό κατασκεύασμα, όπως και το επάγγελμα. Άρα να ορίσουμε τις νέες κατευθύνσεις που θα έπρεπε να πάρει.

Την αναζήτηση του ιδανικού, θα μπορούσαμε να την δούμε με έναν διαφορετικό τρόπο. Να αποδεχθούμε ότι η Σχολή -και αυτή είναι επίσης η διάσταση διδασκαλίας και έρευνας, η κοινή ταυτότητα, η κοινή ουσία διδασκαλίας και έρευνας- δεν διατυπώνει ένα ιδανικό, διατυπώνει ακριβώς έναν κανονιστικό λόγο για το τι είναι η αρχιτεκτονική σε αυτή την κοινωνία, θα λέγαμε ένα δόγμα. Και η δουλειά που έχει να κάνει κανείς σε έναν θεσμό ή ιδεολογικό μηχανισμό, είναι να προσπαθήσει να αλλάξει και να δώσει την κατεύθυνση που αυτός επιθυμεί σε σχέση με την κοινωνία σε αυτό το δόγμα.

Επίσης, θα έλεγα ότι δεν είναι έρευνα η δουλειά για το πάρκο Λαυρίου, στην οποία έχω συμμετάσχει, είναι μία εφαρμογή, μια μελέτη, θα μπορούσε να την κάνει ένας οποιοσδήποτε φορέας και ιδιώτης. Αυτό που κάναμε ήταν γιατί θέλαμε να το κάνουμε χωρίς κόστος – πιθανόν λάθος- και

γιατί πιστεύαμε και ήταν αλήθεια ότι η ποιότητα αυτού που θα παραγόταν θα ήταν πολύ καλύτερη από οποιονδήποτε άλλο. Αλλά την Επίπλευση, που δούλεψα ας πούμε με τη Θεανώ Φωτίου, θα μπορούσαμε να την είχαμε κάνει στα πλαίσια του ιδιωτικού μας γραφείου, δεν θα ήταν μια διαδικασία διαφορετική.

Κατά συνέπεια λοιπόν, για μένα τουλάχιστον, πιστεύω ότι θα πρέπει να ξανασκεφτούμε την έννοια της έρευνας, της παραγωγής γνώσης, παραγωγής κριτικού λόγου και εκφραστικού λόγου σε σχέση με το Πανεπιστήμιο, και ιδιαίτερα για την Αρχιτεκτονική, ξαναβάζοντας μερικά ερωτήματα.

Για παράδειγμα, στην Αρχιτεκτονική Σχολή το διδακτορικό είναι εξαίρεση, δεν είναι ο κανόνας. Παρόλο που θα μπορούσε κανείς να το αποδεχθεί αυτό μόνο ως εξαίρεση, δηλαδή το αντίθετο. Διδάσκων, μόνο αν το έργο του είναι εξαιρετικό και μπαίνει για να συμπληρώσει κάτι. Άρα αυτό θα έπρεπε να αναρωτηθούμε τι σημαίνει.

Και σε σχέση με τις επιλογές της χρηματοδότησης, εγώ θα προτιμούσα υποτροφίες για σπουδαστές, θα προτιμούσα επιδοτήσεις, βιβλιοθήκες, συμμετοχή σε συνέδρια, μεγαλύτερους μισθούς για τους διδάσκοντες και όχι μία επιδοτούμενη έρευνα που στα πλαίσια που θέτει και η ΕΟΚ και το ελληνικό κράτος αυτή τη στιγμή, μη γελιόμαστε, δεν μπορεί παρά να έχει το χαρακτήρα που περιγράψαμε πριν. Για παράδειγμα, θέλεις να κάνεις ας πούμε μια έρευνα για ιστορία, για αρχιτεκτονική. Αν δεν έχει μία διάσταση πληροφορικής ή μια άμεση χρήση, δεν μπορείς να την κάνεις. Αυτά.

E. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Η κα Βαΐου έχει το λόγο.

K. ΒΑΪΟΥ: Ως προς τα πολύ γενικά ζητήματα, με κάλυψε η αρχική εισήγηση της κας Παναγιωτάτου, η οποία έθεσε και ένα πανόραμα των σημερινών δεδομένων. Μέσα σε αυτό το πανόραμα θα ήθελα λοιπόν να πω μερικά πράγματα για πιο εξειδικευμένα ζητήματα.

Καταρχήν, να επισημάνω κι εγώ, όπως και αρκετοί προλαλήσαντες, ότι ερευνητική πολιτική με 0,5% του ΑΕΠ δεν γίνεται. Και αυτό είναι ήδη μία πολιτική του ελληνικού κράτους, δηλαδή η προτεραιότητα που δίνει στην έρευνα συνολικά.

Όμως μέσα σ' αυτό το γενικό σχήμα υπάρχει και ένα ζήτημα το οποίο θα τίθεται πάντα ανεξάρτητα από το ποσοστό του ΑΕΠ και αυτό είναι το εξής: πόσο μέρος από αυτή την πίτα κατευθύνεται στις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες, όπου τουλάχιστον εγώ θα αναζητούσα την οποιαδήποτε χρηματοδότηση για τα αντικείμενα που απασχολούν τη δική μας τη Σχολή. Και αυτό είναι βέβαια πάρα πολύ πενιχρό, και σε ευρωπαϊκό επίπεδο και προφανώς σε εθνικό.

Να υπογραμμίσουμε εδώ πέρα ότι όσα χρήματα δίνονται στην Ελλάδα για έρευνα είναι ευρωπαϊκά χρήματα, δεν είναι χρήματα τα οποία βγάζει το κράτος και υποστηρίζει αυτή την πολιτική. Και μάλιστα εδώ είναι χαρακτηριστικό ότι σε όσα προγράμματα χρειάζονται κατά ένα μέρος εθνική χρηματοδότηση ισχυρίζονται οι φορείς ότι αυτοί είναι οι μισθοί μας. Διότι βεβαίως οι πανεπιστημιακοί δεν πληρώνονται από χρηματοδοτούμενες έρευνες.

Τώρα, σε διάφορα ερωτήματα που τέθηκαν ή ίπτανται στην ατμόσφαιρα, εγώ θα έλεγα ότι η έρευνα είναι μία κοινωνική διαδικασία και ως τέτοια πάντα εμπεριέχει την έννοια των συγκρούσεων, των διεκδικήσεων και όλων εκείνων των διαδικασιών οι οποίες μπαίνουν κάτω από αυτή την ομπρέλα.

Έχω κι εγώ ένα ιδανικό σχήμα, σαν αυτά που ανέφερε ο κ. Μπίρης στο μυαλό μου, και θεωρώ ότι υπάρχει κάποια επιστημονική κοινότητα, ανά κλάδους, συνολικά, ή δεν ξέρω γω τι, η οποία συνομολογεί τους κανόνες με τους οποίους διεξάγονται τέτοιου είδους αγώνες και τέτοιου είδους διεκδικήσεις.

Το κατά πόσον η έρευνα που γίνεται μέσα από τα Πανεπιστήμια, ή και εκτός αυτών, εξυπηρετεί κοινωνικές ανάγκες είναι ένα ζητούμενο, το οποίο δεν υπάρχει εκ των προτέρων, ή τουλάχιστον δεν μπορεί κανείς με έναν αφοριστικό τρόπο να το προσδιορίσει σαν τέτοιο. Εγώ νομίζω ότι στα πεδία με τα οποία ασχολούμαστε εμείς από τη δικιά μας τη Σχολή και στον κλάδο υπάρχει πάντα μία διελκυστίνδα ανάμεσα στο πώς διατυπώνονται οι δυνατότητες χρηματοδότησης από συγκεκριμένα πλαίσια και στο πώς μπορεί κανείς να υπηρετήσει τέτοιου είδους σκοπούς.

Και να πω ότι αυτή είναι μία εξαιρετικά σύνθετη γυμναστική για να μπορέσει κανείς να εντάξει ζητήματα που θα προωθούν ορισμένα κοινωνικά ερωτήματα μέσα από χρηματοδοτικά πλαίσια τα οποία έχουν αρκετά διαφοροποιημένους στόχους. Και νομίζω ότι είναι μια γυμναστική στην οποία έχει επιδοθεί μεγάλο μέρος των μελών της Σχολής μας με επιτυχία εδώ και πολλά χρόνια.

Αυτό που συμβαίνει είναι ότι το όλο σύστημα έχει πάρα πολλές αντιφάσεις, δεν είναι μονολιθικό. Και γι' αυτό άλλωστε μπορούμε να επιζούμε κατά τη γνώμη μου στα κενά, σε πείσμα των θεσμών, σε πείσμα των αντιξοοτήτων. Και γι' αυτό έχει και ένα νόημα να θέτουμε αιτήματα από τώρα, δηλαδή πριν πέσει ο καπιταλισμός, ή πριν αλλάξουν όλοι οι νόμοι που ψήφισαν οι τελευταίες κυβερνήσεις, ή πριν από οτιδήποτε. Δηλαδή αποτελεί μονίμως επίκαιρο αίτημα ο επαναπροσανατολισμός των κονδυλίων της έρευνας προς τις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες, ανεξάρτητα από το ποιο θα είναι το γενικότερο πλαίσιο.

Ακούστηκε ότι η Σχολή μας έχει μικρή ερευνητική δραστηριότητα. Εγώ αυτό θέλω να το αμφισβητήσω, διότι το μικρό συνήθως μετράται με όρους ύψους χρηματοδότησης. Και αυτό είναι αλήθεια ότι μπορεί να είναι έτσι, διότι όπως είπαμε τα δικά μας αντικείμενα χρηματοδοτούνται με το ελάχιστο, αν χρηματοδοτούνται.

Από την άλλη πλευρά, χρειάζεται να δηλώσουμε κι εμείς και να κάνουμε κατανοητό το ποια είναι εκείνα τα οποία για τα δικά μας αντικείμενα αποτελούν έρευνα. Με αυτή την έννοια δεν νομίζω ότι υπάρχει μικρή δραστηριότητα. Υπάρχει μικρή με όρους κονδυλίων, πολύ μεγάλη με όρους προσπάθειας, δουλειάς που έχει παραχθεί και πάρα πολύ αξιόλογων αποτελεσμάτων.

Από κει και πέρα η δημοσιοποίηση αυτών των αποτελεσμάτων, όπως είπα κι εγώ στο ιδανικό μου σχήμα με την επιστημονική κοινότητα, έχει συγκεκριμένους τρόπους με τους οποίους γίνεται. Αυτό είναι ημερίδες και συνέδρια, που κατά κόρον έχουμε κάνει με πολύ πενιχρές συμμετοχές από τη Σχολή μας, ανακοινώσεις σε διεθνή φόρα και σε ελληνικά, συνεργασίες με όσους ασχολούνται με τα ίδια αντικείμενα. Νομίζω ότι δεν υπολείπομαστε σε

τίποτα από όλα αυτά τα πράγματα και πάντα σε πείσμα και των θεσμών και των πλαισίων και του οτιδήποτε άλλου ισχύει γύρω μας. Δεν το θεωρώ αυτό σαν κάτι για το οποίο πρέπει να επαίρονται ας πούμε τα μέλη της Σχολής, αντιθέτως να αγωνιστούμε για να αλλάξει ο περίγυρος.

Αλλά από την άλλη μεριά, ένα Πανεπιστήμιο που δεν κάνει έρευνα είναι καταδικασμένο να παραμείνει σε μία πολύ υποβαθμισμένη κατάσταση και το Πολυτεχνείο και ιδιαίτερα η δικιά μας η Σχολή νομίζω ότι δεν έχει αποφασίσει να παίξει τέτοιους ρόλους. Ευχαριστώ.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Ο κ. Σταυρίδης έχει το λόγο.

Σ. ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ: Σίγουρα έχει αναδειχθεί και από τη συζήτηση αλλά και από συζητήσεις που έγιναν σε διάφορες περιόδους της Σχολής ότι η έρευνα ως θέμα είναι ένα κρίσιμο συστατικό της συζήτησης για τον προσανατολισμό της Σχολής μας, για το ρόλο των διδασκόντων και των διδασκουσών στο εσωτερικό της, για τη σύζευξη ή συνάντηση διαφορετικών περιοχών που χαρακτηρίζουν τη Σχολή, εννοώ τη συνάντηση ας πούμε των περιοχών της διδασκαλίας σε προπτυχιακά, σε μεταπτυχιακά, σε διδακτορικό επίπεδο, τη συνάντηση των περιοχών που αφορούν τη συγκεκριμένη μορφή έρευνας που διεξάγεται από κάποιους ατομικά ή μέσα από συλλογικότητες στη Σχολή ή έξω από τη Σχολή, που αφορούν όμως αντικείμενα της Σχολής. Όλα αυτά νομίζω ότι αποτελούν περιοχές που αναδεικνύουν εν τέλει και χαρακτηρίζουν το προφίλ της Σχολής.

Με αυτή την έννοια συμφωνώ απόλυτα με τη Ντίνα Βαΐου στην κατακλείδα της, πράγματι δεν νομίζω ότι συλλογικά έχουμε αποφασίσει μια Σχολή που θα είναι μια Σχολή που θα αρκείται να επαναλαμβάνει γνώσεις ή να θεμελιώνει γνώσεις πάνω σε έναν εμπειρισμό που θα εγγίζει τα όρια της επαγγελματικής κατάρτισης. Αυτό το παιχνίδι δεν θα ήθελα να το παίξει η Σχολή, παρότι κατά καιρούς, τουλάχιστον ως φοιτητής, υπήρχαν ισχυροί πόλοι που αυτό το παιχνίδι θα ήθελαν να χαρακτηρίσει τη Σχολή.

Νομίζω ότι η Σχολή αυτή τη στιγμή έχει τις δυνατότητες και να παράγει αυτοκριτική σε σχέση με τη διδασκαλία της και σε αυτό επιτρέψτε μου να απευθυνθώ και στους φοιτητές και στις φοιτήτριές μας, αυτή η αυτοκριτική εν πολλοίς εξαρτάται και από το λόγο που θα εκφέρεται, έστω κριτικό, έστω

πρωτόλειο, έστω άναρθρο πολλές φορές, μέσα στη διαδικασία της εκπαίδευσης από τους φοιτητές και τις φοιτήτριές μας. Νομίζω ότι δεν μπορεί αυτή η Σχολή να αυτοκρίνεται εάν δεν παίζουν αυτό το ρόλο και οι διδασκόμενοι.

Ένα κρίσιμο σημείο βεβαίως αφορά τις διαδικασίες και τους θεσμούς της έρευνας, αν μιλάμε για την έρευνα. Και αυτό το κρίσιμο σημείο ήδη αναπτύχθηκε με μεγάλη ακρίβεια και από την αρχική εισήγηση της Ελίζας Παναγιωτάτου αλλά και από άλλους. Αυτό το θεσμικό πλαίσιο σήμερα κάνει ό,τι μπορεί για να κάνει την έρευνα αυτό περίπου που καταγγέλλθηκε και από πολλές πλευρές, δηλαδή ένα εργαλείο από τη μια μεριά περιορισμού και προσδιορισμού των περιοχών της έρευνας, ελέγχου της διαδικασίας, συγκέντρωσης των κονδυλίων της έρευνας και μέσω των κονδυλίων εν τέλει ελέγχου και του αποτελέσματός της, και ταυτόχρονα ένα κρίσιμο και καθοριστικό κομμάτι, αφαίρεσης της έρευνας, ή του κομματιού της έρευνας που αντιστοιχούσε, από τα Πανεπιστήμια.

Εκεί νομίζω ότι είναι και το πολιτικό στίγμα του τελευταίου νόμου, που έχει και πολλά άλλα προβλήματα, το κύριο όμως πράγμα που θέλει να κάνει είναι να αφαιρέσει από τα Πανεπιστήμια τη δυνατότητα να γεννούν έρευνα, να θεωρήσει ότι η έρευνα είναι κάτι ξεχωριστό από τα Πανεπιστήμια και βεβαίως αφαιρώντας από τα Πανεπιστήμια αυτή τη δυνατότητα, στήνοντας αυτά τα ινστιτούτα δίπλα στα Πανεπιστήμια, στην ουσία αφαιρεί και τη διαδικασία ενός μίνιμουμ ελέγχου των διαδικασιών της έρευνας που επιτρέπει η πανεπιστημιακή αυτοδιοίκηση.

Είναι κρίσιμο ζήτημα η πανεπιστημιακή έρευνα, όχι γιατί είναι ένα ακόμα είδος έρευνας, αλλά γιατί μπορεί να εκφράσει, με διαθλασμένο και εξαρτώμενο από χίλιες δυο αντιφάσεις τρόπο, αυτή τη ματιά του κοινωνικού ελέγχου που της επιτρέπει η αυτοδιοίκηση που έχει.

Βεβαίως όλα αυτά στην πραγματικότητα έχουν πάρα-πάρα πολλές αντιφάσεις. Η πανεπιστημιακή αυτοδιοίκηση έχει οδηγήσει και σε συνθήκες διαπλοκής και σκανδάλων και το ξέρουμε. Όμως η άρση της, ή η αναίρεση οποιασδήποτε σχέσης της πανεπιστημιακής αυτοδιοίκησης με την έρευνα, αυτά τα φαινόμενα όχι απλώς θα τα επιτείνει, θα τα αναβαθμίσει σε

ένα άλλο τελείως επίπεδο, θα πρόκειται πια για κλειστά λόμπι μέσω των οποίων θα διακινούνται, με έναν τρόπο που περίπου περιέγραψε και η Ελένη Πορτάλιου, χρήματα μάλλον παρά ερευνητικοί στόχοι.

Άρα η σχέση μας με το νομικό καθεστώς και το νομικό πλαίσιο αυτή τη στιγμή είναι μια σχέση κατά τη γνώμη μου καθαρής καταδίκης. Μπορεί να έχει μπλοκάρει στην εφαρμογή του για λόγους διαχειριστικούς, αλλά νομίζω ότι η πολιτική που εκφράζει το σημερινό νομικό πλαίσιο, πάνω στο οποίο σημειώστε ότι και οι σύλλογοι των ερευνητών και οι σύλλογοι των διδασκόντων είναι κάθετοι και απορριπτικοί, και οι πρυτάνεις, οι πάντες, δηλαδή δεν στηρίζεται πουθενά αυτός ο τελευταίος νόμος για την έρευνα, παρά μόνο στο πείσμα ούτε καν του συνόλου της κυβέρνησης αλλά μιας μερίδας της, σε αυτό νομίζω ότι είναι καθαρά τα πράγματα.

Το επόμενο κομμάτι που έχει ένα ενδιαφέρον να σταθεί κανείς είναι πώς μπορεί πράγματι, ενώ συνεχίζει να διεκδικεί την οικονομική ενίσχυση και την οικονομική στήριξη της έρευνας ως κοινωνική υποχρέωση, άρα ως υποχρέωση της πολιτείας, πώς μπορεί ταυτόχρονα να αναπτύσσει μορφές και δομές έρευνας που δεν θα στηρίζονται αποκλειστικά είτε στην ευρωπαϊκή στήριξη είτε στην κρατική ελληνική στήριξη.

Εκεί υπάρχουν πολλών λογίων διέξοδοι. Καταρχήν ένας δρόμος που έχουν ακολουθήσει αρκετοί διδάσκοντες ως ερευνητές εδώ μέσα είναι η προσπάθεια μέσω της σχέσης που αποκτούν, συχνά με έναν τυχαίο τρόπο, με κάποιες διοικήσεις δήμων ή φορέων, να προκαλέσουν κατά κάποιο τρόπο το ενδιαφέρον αυτών των φορέων στο να χρηματοδοτήσουν, με αστεία κατά κανόνα ποσά, έρευνες οι οποίες θα μπορούσαν να έχουν έναν εφαρμοσμένο βεβαίως χαρακτήρα, θα αντιστοιχούν δηλαδή σε τοπικά προβλήματα, αλλά θα έχουν και ένα γενικεύσιμο κομμάτι, το οποίο θα μπορούσε να συμβάλει ως πούμε σε μια γενική αναβάθμιση της συζήτησης για την πόλη και την αρχιτεκτονική.

Μικρή εμπειρία έχω από τέτοιες προσπάθειες, ξέρω τα κολοσσιαία προβλήματα που έχουν, ξέρω ότι προσπαθούν πολλές φορές να ισορροπούν ανάμεσα σε εξαιρετικά μεγάλες αντιφάσεις και αντιξοότητες, παρόλα αυτά έχουν ένα ενδιαφέρον το να τις αθροίσουμε και να δούμε πώς

καθένας και καθεμιά έχει βρει τέτοιες δυνατότητες και να δούμε και ανάποδα αν θέλετε, του τι είδους ενδιαφέρον έχουν οι φορείς οι οποίοι παίρνουν αποφάσεις, έχουν τρόπους να επηρεάζουν την πραγματικότητα στο χώρο, στην πόλη και στην αρχιτεκτονική, τι πραγματικό ενδιαφέρον έχουν αυτές τις αποφάσεις τους να τις ελέγξουν και να εμπιστευτούν αυτό τον έλεγχο και το στοχασμό πάνω σε αυτό τον έλεγχο σε ερευνητικά ιδρύματα ή σε πανεπιστημιακά ιδρύματα.

Με άλλα λόγια θέλω να πω, θα έχει ένα ενδιαφέρον να συζητήσουμε τι ενδιαφέρον έχει εκδηλώσει ως πούμε η τοπική αυτοδιοίκηση για να σκεφτεί πάνω στα προβλήματα που έχει σε σχέση με τις επεμβάσεις στο χώρο και τι από αυτό το ενδιαφέρον έχει περάσει ως έρευνα σε πανεπιστημιακά ιδρύματα. Πάλι επαναλαμβάνω, τις περισσότερες φορές το επίπεδο χρηματοδότησης αυτής της έρευνας είναι εξαιρετικά χαμηλό.

Είναι όμως ανάγκη κατά τη γνώμη μου, πέρα από αυτό το επίπεδο που συχνά στηρίζεται σε μια τυχαιότητα και πολλές φορές έχει να κάνει με τοπικές σχέσεις ή και εντοπιότητα ερευνητών, άρα στηρίζεται σε τυχαίους παράγοντες ή στηρίζεται σε πεφωτισμένες διοικήσεις ως πούμε διαφόρων δήμων, πώς αυτή η τυχαιότητα μπορεί να μεταπλαστεί πιθανά και σε κάποιες δυνατότητες πιο συλλογικής εκ μέρους μας ανάπτυξης περιοχών της έρευνας, με ένα συντονισμένο ως ένα σημείο χαρακτήρα, γιατί πολλές φορές τα προβλήματα έχουν κοινούς παρονομαστές.

Για παράδειγμα, προβλήματα που αφορούν στη διαχείριση και στο σχεδιασμό και την αντίληψη του σχεδιασμού μάλλον του δημόσιου χώρου, τα αντιμετωπίζουν σε πολλά επίπεδα διαφορετικοί δήμοι και κοινότητες. Με διαφορετικούς τρόπους αρθρώνουν βεβαίως τα αιτούμενα, αλλά πολλές φορές θα είχε ένα νόημα το συγκριτικό επίπεδο. Θα ήταν δηλαδή μια έρευνα δευτέρου βαθμού, στην οποία θα μπορούσαν και πολλοί από μας να έχουν στην ουσία ένα πεδίο συνάντησης.

Γιατί νομίζω ότι είναι κρίσιμο αυτή τη στιγμή, αν μιλάμε για έρευνα στην αρχιτεκτονική και στην πόλη, είναι κρίσιμο κατά τη γνώμη μου ένα επίπεδο το οποίο δυστυχώς έχουμε λίγα δείγματα, το επίπεδο της σύγκρισης. Έχουμε εστιαμένες πολλές φορές μελέτες με την έννοια της

έρευνας σε τοπικό επίπεδο, αλλά έχουμε πολύ-πολύ λιγότερες συγκριτικές προσπάθειες. Και βεβαίως ζητούμενο είναι και ποιος θα ενδιαφερόταν τέτοιες προσπάθειες να τις στηρίξει στοιχειωδώς.

Θα είναι ένας τρόπος επίσης απάντησης στον τρόπο με τον οποίο η έρευνα μπορεί να έχει σχέση με την εκπαίδευση, όχι πάλι μέσα από το εντοπισμένα τυχαίο, αλλά ίσως και με τη δυνατότητα η μία έρευνα με την άλλη να διασταυρώνονται πάνω σε συγκεκριμένα εκπαιδευτικά αντικείμενα.

Επίσης ένα άλλο επίπεδο στο οποίο κάναμε μια δοκιμή να το συζητήσουμε κατά καιρούς στον Τομέα 3 ήταν πώς μπορούμε εμείς, ως Τομέας ή ως υποομάδες του Τομέα, να προτείνουμε μορφές έρευνας στη Σχολή ή στο Πολυτεχνείο, οι οποίες ενδεχομένως δεν θα αναφέρονται καθοριστικά σε μια πιθανή χρηματοδότηση. Δηλαδή ακόμα και αν η χρηματοδότηση αυτή δεν έρχεται ή ακόμα και αν αυτή η χρηματοδότηση ρητά βρίσκει εμπόδια, γιατί δεν είναι στις προτεραιότητες είτε της πολιτείας είτε των τοπικών αρχών, πώς θα μπορούσε κανείς να οργανώσει τους όρους ώστε αυτό να γίνει εφικτό.

Έχουμε ήδη κάποιες δομές, οι οποίες έχουν γεννηθεί και από τις μεταπτυχιακές σπουδές και από τις «προδιδακτορικές» σπουδές (εντός εισαγωγικών), εν πάση περιπτώσει υπάρχουν μικρά σεμινάρια υποψηφίων διδασκόντων που είναι άτυπα στη Σχολή αλλά κάνουν νομίζω πολύτιμη δουλειά, θα μπορούσαν με τέτοιου τύπου ομαδοποιήσεις να γεννηθούν και ενιαίοι τομείς, περιοχές έρευνας μέσα από τις οποίες θα μπορούμε να ελέγχουμε και τα αποτελέσματά τους άμεσα στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, είτε των προπτυχιακών είτε των μεταπτυχιακών σπουδών.

Θέλω να πω με αυτό ότι μπορούμε και να ορίσουμε την έρευνα εκτός αυτής που είναι σήμερα αποδεκτή με όρους ταυτότητας και χρηματοδοτικής στήριξης και με αυτό τον τρόπο να διεκδικήσουμε και άλλον τρόπο να συζητάμε πια για τη σύζευξη έρευνας και εκπαίδευσης.

Υπάρχει τέλος ένα κομμάτι στο οποίο θα ήθελα να αναφερθώ, που αφορά τον ειδικό χαρακτήρα της έρευνας στην αρχιτεκτονική. Νομίζω ότι εκεί η Σχολή χρειάζεται να κουβεντιάσει αρκετά. Έχουν περάσει μερικά πράγματα δια της αδράνειας ή δια του αυτονόητου, σε τέτοια σημεία που να

θεωρούνται προφανή ζήτημα τα οποία είναι κολοσσιαία από άποψη συζήτησης και από άποψη ταυτότητας εν τέλει της Σχολής.

Πρώτο ζήτημα. Περάσαμε πάρα πολλά πολλοί και πολλές από μας για να πείσουμε τη Σχολή ότι χρειάζεται να ιδρύσει επιτέλους μεταπτυχιακά. Και μάλιστα μεταπτυχιακά τα οποία να έχουν χαρακτήρα εμπάθυνσης και όχι εξειδίκευσης. Χύθηκε πολύ αίμα πριν από δέκα χρόνια, πολύ μεγάλες συγκρούσεις. «Αίμα» συμβολικά, έτσι;

ΜΕΛΟΣ: Μελάνι.

Σ. ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ: Όχι μελάνι δυστυχώς, είχε και ψυχικό κόστος. Για να πειστεί η Σχολή ότι υπάρχει κάτι πέραν των προπτυχιακών. Και ακόμα δυστυχώς μέσα στη Σχολή υπάρχει μια καχυποψία από πολλούς και πολλές συναδέλφους σε σχέση με το αν τα μεταπτυχιακά είναι ένα οργανικό κομμάτι ας πούμε της ζωής της Σχολής.

Νομίζω ότι στα μεταπτυχιακά δοκιμάζονται οι συγκεκριμένες περιοχές έρευνας διδασκόντων και διδασκουσών και δοκιμάζονται με επιτυχία. Κλείσαμε 10 χρόνια και νομίζω ότι μπορούμε να βγάλουμε πολλά συμπεράσματα γι' αυτά. Θα ήταν κρίσιμο η Σχολή να ξανασκεφτεί πάνω σε αυτή τη διαδρομή.

Επίσης, το κομμάτι των διδακτορικών είναι ένα κομμάτι το οποίο επαφίεται -πάλι μια επίκληση του πατριωτισμού μας, παραγίναμε πατριώτες εδώ πέρα μέσα- επαφίεται στην προσωπική σχέση με τον διδάσκοντα. Υπάρχει όλο το θεσμικό πλαίσιο να υπάρχουν προδιδακτορικές σπουδές. Θα μου πεις, εμείς θα τις κάνουμε πάλι; Θα τρελαθούμε. Εντάξει, αλλά κάτι πρέπει να γίνει ώστε τα διδακτορικά να μην είναι ένα τετ-α-τετ ας πούμε. Το οποίο βεβαίως με το φόρτο που είπε και η Ντεστέ πριν καταλήγει να είναι μια επετειακή συνάντηση.

Νομίζω ότι είναι κρίσιμο να καταλάβουμε ότι με τα διδακτορικά παράγεται έρευνα. Και δεν παράγεται μονάχα η ατομική έρευνα του υποψήφιου διδάκτορα, μπορεί να παράγεται και συλλογική έρευνα, αν αυτή εκδηλώνεται σε ένα σεμινάριο υποψηφίων διδασκόντων, ή ακόμα περισσότερο μέσα από συλλογικό συντονισμό, σε ανακοινώσεις σε συνέδρια, ή και σε

μικρότερες διοργανώσεις συνεδρίων εδώ πέρα μέσα, που κι εκεί έχουμε τρελαθεί στα λεφτά για να το κάνουμε.

Ταυτόχρονα, ένα τρίτο κομμάτι που αφορά ένα σημείο εξαιρετικά κρίσιμο για τη Σχολή, έρευνα στο σχεδιασμό δεν είναι μόνο ο σχεδιασμός και επίσης ο σχεδιασμός από μόνος του δεν συνιστά έρευνα εξ ορισμού. Δυστυχώς έχει δια της διολισθήσεως θεωρηθεί ότι το αρχιτεκτονικό έργο όλων μέσα στη Σχολή είναι εξ ορισμού ερευνητική εργασία. Δεν είναι, δεν υπάρχει πουθενά αυτό.

Και ο νόμος όταν εξαιρεί τους διδάσκοντες από την υποχρέωση αποδεδειγμένης έρευνας, είτε με μεταπτυχιακές είτε με διδακτορικό, εξαιρεί σε περίπτωση που υπάρχει εξαιρετικό αρχιτεκτονικό έργο, δηλαδή έργο το οποίο έχει σχολιαστεί, έχει αναγνωρισθεί από την επιστημονική κοινότητα, που λέει και η Ντίνα και συμφωνώ απόλυτα, έχει αναγνωρισθεί επομένως ως έργο αναφοράς και έχει γεννήσει γνώση. Αλλιώς θα πάμε σε μια λογική οργάνωσης και κρίσης ας πούμε διδασκόντων που τους αποτιμά ως πετυχημένους ή μη επαγγελματίες. Η επιτυχία στο επάγγελμα, όπως γνωρίζετε, έχει να κάνει με πάρα-πάρα πολλούς παράγοντες, οι περισσότεροι από αυτούς δεν είναι μονάχα επιστημονικοί.

Άρα το θέμα της έρευνας στο σχεδιασμό είναι ένα κρίσιμο θέμα το οποίο δεν το ακουμπάμε συχνά. Και δια της αδρανείας θεωρούμε ότι μπορεί αυτό να φτιάχνει προφίλ διδασκόντων, σε εποχές μάλιστα που η αρχιτεκτονική ως πρακτική περνάει μια τρομακτική κρίση. Κρίση ταυτότητας, κρίση προσδιορισμού, κρίση εργαλείων, κρίση μέσων και κρίση κοινωνικών στόχων εν τέλει.

Άρα αν θέλουμε να μιλήσουμε για έρευνα πάνω στο σχεδιασμό, χρειάζεται πάρα πολύ να συζητήσουμε ποια είναι τα όρια που χαρακτηρίζουν το σχεδιασμό ως ερευνητική διαδικασία, και θα έλεγα ότι είναι εκεί όπου ο σχεδιασμός εντοπίζει ερευνητικά ερωτήματα και επιχειρεί δια του σχεδιασμού να τα απαντήσει.

Επομένως είναι ένας σχεδιασμός που ήδη βρίσκεται σε αυτοκριτική, είναι ένας αναστοχαστικός σχεδιασμός, δεν είναι ένας διεκπεραιωτικός σχεδιασμός. Και αυτό πρέπει να αναγνωρίζεται, να μπορεί να

διατυπωθεί, να μπορεί να τεθεί μέσα από την αποτίμηση της αντίστοιχης δουλειάς. Και αυτό μας είναι εξαιρετικά απαραίτητο, όχι μόνο στους διδάσκοντες, όχι μόνο στις διαδικασίες της Σχολής αλλά και μέσα σε όλες τις βαθμίδες κατά τη γνώμη μου της εκπαίδευσης. Χρειαζόμαστε επομένως να συζητήσουμε για την έρευνα στο σχεδιασμό, που δεν είναι μια προφανής περιοχή, με όρους που δεν θα ταυτίζει κάθε σχεδιασμό με την έρευνα.

Και εκεί απάνω είναι και τα επιμέρους προβλήματα που αφορούν συντεχνιακά ή επαγγελματικά προβλήματα με το ΤΕΕ. Έχει δίκιο ως ένα σημείο το ΤΕΕ, είναι λάθος να είμαστε υπό το πρόσχημα του ερευνητικού προγράμματος περίπου επαγγελματίες μικρής αποδοχής ενδεχομένως που κερδίζουν σε συμβολικό κεφάλαιο μεν, αλλά δεν είναι αυτό το πρόβλημα. Δεν είναι δηλαδή να βαφτίζουμε κάποιες μελέτες ερευνητικά το πρόβλημα. Το πρόβλημα είναι ότι πράγματι μπορεί μέσα από το σχεδιασμό να κάνεις έρευνα, αλλά πρέπει αυτό να πάρει συγκεκριμένες μορφές κι εκεί επάνω πρέπει να τολμήσουμε να μιλήσουμε.

Και πρέπει να τολμήσουμε να συζητήσουμε πάνω στους τρόπους με τους οποίους αυτό αποτελεί οργανικό κομμάτι της ταυτότητας της Σχολής ως ερευνητικής και εκπαιδευτικής περιοχής. Αποτελεί οργανικό κομμάτι επίσης της αποτίμησης αυτού που κάνουμε όλοι εδώ πέρα μέσα. Γιατί είναι πράγματι κρίσιμο η έρευνα και η εκπαίδευση να μην είναι κουτάκια στα οποία τσεκάρουμε τις επιδόσεις μας, αλλά να είναι πράγματι μία συνεχής και μία διαρκής παλινδρόμηση. Χωρίς έρευνα δεν μπορεί να υπάρχει εκπαίδευση και επίσης χωρίς εκπαίδευση η έρευνα παίρνει τελείως άλλο χαρακτήρα.

Εμείς είμαστε αυτοί που μπορούμε να τα συμπυκνώνουμε, και στην ατομική μας παρουσία εδώ πέρα μέσα αλλά και στη δυνατότητα να συναντιόμαστε συλλογικά σε κοινές δράσεις, εμείς είμαστε αυτοί που θα μπορέσουμε να δώσουμε στην έρευνα αυτό το χαρακτήρα. Και νομίζω ότι εκεί απάνω παίζεται αν θέλετε και η δυνατότητά μας να υπάρχουμε ως φορείς μιας κριτικής σε σχέση με τη γνώση και το επάγγελμα. Τη γνώση που αφορά την αρχιτεκτονική και το επάγγελμα που αφορά την αρχιτεκτονική.

Εάν δεν είμαστε τέτοιοι φορείς, τότε θα έχουν δίκιο κάποιιοι να μας κατηγορούν, και οι φοιτητές μας αλλά και απέξω, ότι δεν έχουμε στο νου μας παρά μονάχα να βρούμε τρόπους να συμπληρώνουμε τα έτσι κι αλλιώς πενιχρά οικονομικά μας. Αλλά δεν νομίζω ότι είναι αυτό το προφίλ που μας ταιριάζει και ιδιαίτερα σε αυτή τη Σχολή έχουμε πάρα πολλές δυνατότητες αυτό το προφίλ να το υπερβούμε, παρά τις αντιφάσεις που αυτό μας προκαλεί.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Κύριε Πρόεδρε, αν συμφωνείτε, προτείνω να τελειώσουμε με τους τρεις ομιλητές, που είναι η κα Φωτίου, ο κ. Βενέρης και η κα Μαΐστρου κι εσείς, και να κάνουμε μια ανακεφαλαίωση. Δεν ξέρω αν οι σπουδαστές θέλουν να συνεχίσουν τη συζήτηση, αλλά νομίζω όταν μιλήσετε κι εσείς να κάνουμε μια ανακεφαλαίωση και να δούμε πού βρισκόμαστε με αυτά που έχουν τεθεί.

Το λόγο έχει η κα Φωτίου.

Θ. ΦΩΤΙΟΥ: Θεωρώ ότι η συζήτηση που γίνεται εδώ είναι πολύ αλληλοσυμπληρούμενη, συνεχώς αλληλοσυμπληρούμενα επίπεδα ακούω σήμερα και αυτό είναι πάρα πολύ ενδιαφέρον. Για να μπορέσω να πω τη δική μου άποψη πάνω σε αυτά όλα, τις απόψεις που ακούστηκαν και που πιστεύω ότι δεν είναι αντιπαραθετικές οι περισσότερες από αυτές, μάλλον η συντριπτική πλειοψηφία τουλάχιστον των διδασκόντων, θα ήθελα να πω ι καταρχήν αυτό που βίωσα εγώ όλα αυτά τα χρόνια μέσα στη Σχολή Αρχιτεκτόνων.

Και πράγματι, εδώ έχει δίκιο ο Σταύρος Σταυρίδης όταν λέει ότι δεν είναι μακριά τα δέκα χρόνια πριν που εδώ σφαχτήκαμε αν θα κάνουμε ή δεν θα κάνουμε μεταπτυχιακές σπουδές, ούτε είναι καθόλου μακριά ότι οι περισσότεροι διδάσκοντες, ανεξαρτήτως ερευνητικών ενδιαφερόντων, εμπλέκονται ή δεν εμπλέκονται στη διδασκαλία των μεταπτυχιακών.

Κατά την άποψή μου στη Σχολή Αρχιτεκτόνων, αν πρέπει να το σχηματοποιήσω σε σχέση με την έρευνα, υπάρχει μία τριπλή ακύρωση, ή τριπλή εξόντωση, όπως θέλετε πείτε το. Ο πρώτος τομέας της ακύρωσης ή εξόντωσης νομίζω ότι έχει περιγραφεί από την κα Παναγιωτάτου εξαιρετικά, τον κ. Γκανιάτσα και την κα Πορτάλιου, η οποία μιλάει και για διαπλοκές, το

πήγε ακόμη παραπέρα το πράγμα, αλλά νομίζω ότι αυτοί οι τρεις ξεκαθαρίζουν τα επίπεδα εξόντωσης της έρευνας στην Ελλάδα, αλλά και ειδικότερα μέσα στη Σχολή μας πώς γίνεται αυτό.

Δεν θεωρώ ότι όταν η κα Βαΐου λέει «παρόλα αυτά υπάρχει έρευνα μέσα σε αυτή τη Σχολή» είναι σε αντίφαση με αυτό το πρώτο. Πράγματι υπάρχει, αλλά σε σχέση με το τι μπορούσε να υπάρχει και τι μπορούσε να γίνει μέσα σε αυτή τη Σχολή υπάρχει μία εξόντωση στο γενικότερο επίπεδο και βεβαίως πολύ καλά κάνουμε που αντιπαρατιθόμαστε σαν ΠΟΣΔΕΠ στα νομοθετήματα που εκφράζουν το θεσμικό πλαίσιο αυτής της εξόντωσης αν θέλετε.

Δεν κάνουμε καλά σαν ΠΟΣΔΕΠ όταν δεν βάζουμε τα χέρια στον τύπο των ήλων, όπως ζήτησε η Ελένη Πορτάλιου, να μπορέσουμε να διοργανώσουμε ένα διήμερο-τριήμερο, να μιλήσουμε με πραγματικά στοιχεία πάνω σε όλα τα Πανεπιστήμια, με πραγματικά στοιχεία.

Και εδώ πάλι παρένθεση, έχουμε πραγματικά στοιχεία ή τυπικά στοιχεία για μια τέτοια συζήτηση, τους περιβόητους ΕΛΕ, δηλαδή τα τυπώματα που κάνει, τον τόμο που βγάζει στο τέλος της χρονιάς ο λογαριασμός έρευνας του Πολυτεχνείου, όπου εκεί μέσα μπορείτε να δείτε αναλυτικά πόσα λεφτά και τι έρευνα έκανε ο καθείς που πήρε λεφτά και έκανε έρευνα μέσα στο Ίδρυμα, με πολλή σαφήνεια. Δεν υπάρχει σκοτεινές ζώνες σε αυτό.

Γι' αυτό και εδώ θα διαφωνήσω με την κα Καλαφάτη, ενώ στα ιδρύματα παλεύεται και επιτυγχάνεται... Βέβαια –πάλι παρένθεση- δεν είναι όλα τα ιδρύματα με διαφανείς διαδικασίες πάνω στον ΕΛΕ, έτσι; Και εκεί είναι μια άλλη ιστορία τραγική. Δηλαδή δεν είδαμε σε όλα τα ιδρύματα να δημοσιεύουν με σαφήνεια πού πάνε τα λεφτά τους, από πού έρχονται και πού τα δίνουν.

Λοιπόν, για να διαφωνήσω σε αυτό το σημείο με την κα Καλαφάτη λέω ότι εν πάση περιπτώσει μέσα στα ιδρύματα αυτό παλεύεται, αυτό μπορεί να έχει στοιχειώδεις ως πούμε κανόνες και λειτουργίας και διαφάνειας και δημοσιότητας, δεν συμβαίνει το ίδιο με τα Ερευνητικά Κέντρα που επιχειρούνται να στηθούν στον τόπο μας, από το Ίδρυμα Νεοτέρου

Πολιτισμού, Ελληνικού Πολιτισμού, πώς το λέμε αυτό του «Εφραίμογλου» που ανέφερε ο κ. Γκανιάτσας, μέχρι του Λαμπράκη, μέχρι του Μπόμπολα, μέχρι δεν ξέρω ποιου. Εκεί πέρα πια θα σφαχτούμε εντελώς.

Καλά, και στο θεωρητικό επίπεδο δεν συμφωνώ, ότι δηλαδή δεν μπορεί να είμαστε άνθρωποι που να έχουμε αυτή τη διπλή εγγραφή, δηλαδή είμαστε σε ένα ερευνητικό έργο και μέσα σε ένα Ερευνητικό Κέντρο και μέσα στο Πανεπιστήμιο.

Νομίζω ότι αυτός είναι ο χώρος κουτσά-στραβά της ανάπτυξης των ιδεών, της στοιχειώδους δυνατότητας ας πούμε, στις συνθήκες του νεοφιλελευθερισμού, για μία ανταλλαγή ιδεών και ασύλου ιδεών, πέρα από όλα τα άσυλα. Λοιπόν, αυτός είναι ο χώρος και νομίζω ότι πρέπει λυσσασμένα να μην απεμπολήσουμε την ερευνητική διαδικασία και τη σχέση της με την προπτυχιακή και μεταπτυχιακή διαδικασία. Αυτό είναι το ένα.

Η δεύτερη ακύρωση, ή εξόντωση, όπως θέλετε, προήλθε από κάτι φυσιολογικό. Δηλαδή -εδώ τώρα πια έρχομαι στη Σχολή μας- μέσα από τη ραγδαία μαζικοποίηση του ελληνικού Πανεπιστημίου τα τελευταία χρόνια, μέσα από τις αλλαγές που έγιναν στον προπτυχιακό τρόπο σπουδής, από τα νέα προγράμματα σπουδών κλπ., δυστυχώς απέμεινε ελάχιστος χρόνος για τους διδάσκοντες, για αυτούς τέλος πάντων τους διδάσκοντες που για λόγους ιστορικούς, υπαρξιακούς, τρέχα γύρευε, θεωρούσαν ότι είχαν πάντα υποχρέωση να διδάσκουν με υψηλή στάθμη τους προπτυχιακούς σπουδαστές.

Και δεν μπορούσαν, παρότι ο νόμος τους ζητούσε για να εξελιχθούν στις ανώτερες βαθμίδες να έχουν ερευνητικό έργο, δεν μπορούσαν να εγκαταλείψουν αυτό τον πρώτο τομέα, ή εν πάση περιπτώσει έπρεπε να τρελαθούν, να τρέχουν και στον έναν και στον άλλο τομέα, πολλοί από μας δεν άντεξαν να κάνουν και τα δύο.

Εγώ προσωπικά παραιτήθηκα από τα μεταπτυχιακά εδώ και έξι χρόνια, κακώς, πολύ κακώς και με μεγάλη μου στενοχώρια, δεν μπορούσα να τα υπηρετώ με τις 10-12 διπλωματικές, τις 4 διαλέξεις κ.ο.κ. και τα δύο βαριά προπτυχιακά μαθήματα των Συνθέσεων. Και άλλα πράγματα, που δεν χρειάζεται να τα λέω. Αλλά πάντως είναι αδυναμία μου αυτή, έτσι;

Λοιπόν, η μαζικοποίηση επέφερε ένα δεύτερο μεγάλο πλήγμα ας πούμε στο πόσο μπορούσαμε να ασχολιόμαστε με την έρευνα και με μία ουσιαστική ιστορία.

Ένα δεύτερο πλήγμα σε αυτή την κατεύθυνση μέσω της μαζικοποίησης ήταν η γενικευμένη ιδεολογική θέση των φοιτητών, όπως εκφραζόταν συλλογικά, αλλά που προωθούσαν τα πιο προοδευτικά της κομμάτια, ότι η έρευνα είναι κάτι κακό. Το λέω χυδαία, αλλά έτσι ήταν. Ελπίζω σιγά-σιγά να ξανασυζητηθεί. Δηλαδή «είναι η έρευνα της ΕΟΚ και του ΝΑΤΟ, το ίδιο συνδικάτο», «είναι η έρευνα που έτσι κι αλλιώς είναι των επιχειρήσεων και άρα το επιχειρηματικό πανεπιστήμιο που μπαίνει από άλλη πόρτα μέσα στα Πανεπιστήμια». Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι όλα αυτά ίσχυαν. Αλλά από εκεί μέχρι το ότι όποιος κάνει έρευνα εδώ μέσα -χωρίς να συζητάμε τι και πώς έρευνα- ήταν ύποπτο, αυτό ήταν η δεύτερη ας πούμε χαρακτηριστική βολή για τη Σχολή Αρχιτεκτόνων.

Η τρίτη και φαρμακερή ήταν των ίδιων των διδασκόντων σε αυτό που εννοούμε hardcore της αρχιτεκτονικής σπουδής, δηλαδή το σκληρό πυρήνα της αρχιτεκτονικής σπουδής, δηλαδή την αρχιτεκτονική σύνθεση. Και εδώ θα συζητήσω κάτι ακόμη με την κα Καλαφάτη που το ξεκίνησε. Και το ξεκίνησε και ο κ. Σταυρίδης. Τι είναι δηλαδή έρευνα στην αρχιτεκτονική σύνθεση.

Εδώ συμβαίνει το εξής παράλογο, να είμαστε η μόνη Σχολή - μάλλον σε διεθνές βέβαια επίπεδο, δεν εννοώ ότι αυτό συμβαίνει μόνο στη Σχολή Αρχιτεκτόνων της Αθήνας- όπου ενώ οι περισσότερες Αρχιτεκτονικές Σχολές στο επίπεδο του σκληρού πυρήνα της σπουδής τους, εκεί έχουν και το μεγάλο κομμάτι της ερευνητικής τους διαδικασίας, εδώ η αρχιτεκτονική έρευνα, ή αν θέλετε η αναπαραγωγή του κυρίαρχου τρόπου διδασκαλίας, και του περιεχομένου και του τρόπου διδασκαλίας, στο σκληρό πυρήνα της σπουδής, δηλαδή στην αρχιτεκτονική σύνθεση, δεν γίνεται εντός της Σχολής, αλλά εκτός της Σχολής. Δηλαδή στα αρχιτεκτονικά γραφεία.

Η μεγάλη εξόντωση που παίχτηκε την τελευταία δεκαετία ήταν ότι όποιος επιχειρούσε, με όποιον τρόπο να κάνει έρευνα (Δήμου, τζάμπα έρευνες λόγω του Λαυρίου, ή όχι του Λαυρίου, ή δεν ξέρω ποιου κοινωνικού,

ΚΕΘΕΑ κλπ.) ήταν κι αυτός ύποπτος. Ότι παίρνει και νέμεται ένα κομμάτι της επαγγελματικής πίτας, το μετονομάζει σε έρευνα και το φέρνει μέσα στη Σχολή. Ναι, πράγματι, ο Σταύρος Σταυρίδης έχει μεγάλο δίκιο όταν λέει ότι αυτό το κομμάτι που αργήσαμε πολύ να το ανοίξουμε και να το συζητήσουμε χρήζει επείγοντως συζήτησης.

Τι είναι έρευνα σε ένα αντικείμενο, που από μόνο του δανείζεται ερευνητικές μορφές στον τρόπο διδασκαλίας, δηλαδή trial and error (δοκιμή και λάθος), που όμως δεν είναι ερευνητικό με αυτή την έννοια που το κάνουν οι καθαρές επιστήμες, και που όμως δεν σημαίνει ότι αν ερευνάς στο επίπεδο αυτού που λέμε «διαβάζω τα στοιχεία του αρχιτεκτονικού προβλήματος», ότι μπορείς de facto και να είσαι ικανός να κάνεις ερευνητικές σχεδιαστικές προτάσεις. Που δεν θα μπορούσε ίσως να τις κάνει ο Τομπάζης, μια και μιλάμε για μεγαλογραφία.

Και εδώ πραγματικά είναι πολύ ενδιαφέρουσα η εμπειρία μας Ελένη -αλλά σε ένα άλλο επίπεδο- του ευρωπαϊκού της Επίπλευσης που αναφέρθηκες, ως εξής: Στην Επίπλευση μας ζητήθηκε να επαναχρησιμοποιήσουμε ένα ιστορικό κτήριο, σε αυτό το μεγάλο ερευνητικό πρόγραμμα που έκανε η Σχολή Αρχιτεκτόνων.

Εξακολουθώ να πιστεύω ότι είναι ερευνητικό και νομίζω ότι αυτό μπορούμε σε μια ημερίδα να το κάνουμε φύλλο – φτερό, αν ήταν ερευνητικό ή αν ήταν ένα επαγγελματικό πρόγραμμα το πρόγραμμα για το Λαύριο. Νομίζω αντέχει, αντέχει στο χρόνο, γιατί μου δόθηκε πολλές φορές η ευκαιρία το ξανακοιτάξω και να αναφερθώ σε αυτό τελευταία, λόγω της σχέσης που έχω με το Διοικητικό Συμβούλιο του Λαυρίου ως εκπρόσωπος της Σχολής Αρχιτεκτόνων. Εσείς με στέλνετε εκεί και άρα μπορώ συνεχώς να παραπέμπω πίσω σε αυτή τη δουλειά.

Λοιπόν, τι έγινε σε αυτή τη δουλειά, και τι δεν θα μπορούσε να γίνει ποτέ σε ένα ιδιωτικό γραφείο. Για την Επίπλευση, και δεν εννοώ βέβαια την πολύ συστηματική ερευνητική εργασία που έκανες εσύ μέσα από τα αρχεία της γαλλικής εταιρείας –μιλάω πάντα στην Ελένη Καλαφάτη- για να δει πώς άλλαζε μορφές το κτήριο ανάλογα με τη λειτουργία κ.ο.κ., αυτό θα μπορούσε να το κάνει και ένα «καλό» (εντός εισαγωγικών) μεγαλογραφείο, ή

ένα μεγάλο γραφείο που έχει διεπιστημονικότητες. Παρόλο που αυτά δεν υπάρχουν, εκτός και αν μιλάμε για άλλους χώρους και τόπους. Τέλος πάντων.

Όμως, εξαιτίας του ότι εμείς ήμασταν αυτή που ήμασταν η ομάδα και επειδή οι χρήσεις δεν ήταν γνωστές, όπως ξέρεις πολύ καλά, και επειδή διατυπώναμε εργαλεία αντιμετώπισης για μελλούμενες χρήσεις μη γνωστές ενός κτηρίου που θα επαναχρησιμοποιείτο, βρεθήκαμε μέσα στο χρόνο να έχουμε αιτήματα από πολύ διαφορετικούς «πελάτες» (εντός εισαγωγικών) χρήστες. Δηλαδή ήρθε καταρχήν μία ομάδα και είπε: Εγώ το κτήριο θέλω να το πάρω και να το κάνω συνεδριακό κέντρο. Ήρθε μια άλλη ομάδα και είπε: εγώ το κτήριο θέλω να το κάνω... Αυτά μέσα σε ένα χρόνο μεγάλο, δηλαδή μέσα σε τρία-τέσσερα χρόνια.

Με αυτούς τους διαφορετικούς χρήστες και σχεδιάζοντας εμείς ξανά και ξανά με διαφορετικό πρόγραμμα το ίδιο κτήριο, η ομάδα μας κατέληξε στο συμπέρασμα –που ανακοινώθηκε και διεθνώς και για την εποχή του είχε μεγάλη σημασία, όταν έγινε- με την Αγνή Παπαϊωάννου, με τη Μονεμβασίτου, με την Καφρίτσα κλπ., ότι η χρήση δεν έχει σημασία στο σχεδιασμό ενός διατηρητέου κτηρίου.

Όταν πρωτοειπώθηκε αυτό σε ένα διεθνές συνέδριο έγινε χαμός, από όλους τους συναδέλφους σε όλο τον κόσμο. Σήμερα είναι σχεδόν καινοφανές ότι άλλα είναι τα στοιχεία που επιδρούν σε αυτή την ιστορία. Αυτό δεν γινόταν χωρίς να δοκιμάζεις σχεδιαστικά κάθε φορά το διαφορετικό πρόγραμμα.

Τέλος πάντων σας τρώω το χρόνο, αλλά έχει ένα ενδιαφέρον να δείτε τις ιδιαιτερότητες. Και γι' αυτό μιλάω για την τριπλή εξόντωση της έρευνας στην Αρχιτεκτονική Σχολή και κυρίαρχα στον Τομέα των Αρχιτεκτονικών Συνθέσεων. Σήμερα ίσως είμαστε πιο ώριμοι μέσα από τη μείζονα...

ΜΕΛΟΣ: (Μιλάει εκτός μικροφώνου) ... αυτό που λέει ο Ρόσι, ότι η μορφολογία είναι διαρκέστερη της χρήσης.

Θ. ΦΩΤΙΟΥ: Μάλιστα. Μου υπενθυμίζει η Ελένη ότι έφτασα σε αυτό που λέει ο Ρόσι ότι η μορφολογία είναι... Δεν είναι η μορφολογία, μιλάω για δομή εντελώς.

ΜΕΛΟΣ: Όχι, είναι πολύ καλό, εγώ συμφωνώ ότι είναι έρευνα αυτό.

Θ. ΦΩΤΙΟΥ: Εντάξει; Είμαστε πιο σοφοί, πιο φτωχοί, εξοντωμένοι κρατικά, ως δημόσιο Πανεπιστήμιο και ως ερευνητικός χώρος, και ίσως μέσα από αυτή την εξόντωση μας δίνεται η ευκαιρία να βγούμε ο καθένας από τις καθηλώσεις μας. Διότι είναι καθήλωση μείζων να μιλάνε οι φοιτητές μας με τους όρους που μιλάνε σήμερα, το 2008, για την έρευνα, περίπου σαν ένα κόμμα της αριστεράς όπως μίλαγε «έξω από την ΕΟΚ και το ΝΑΤΟ», «η έρευνα των μονοπωλίων», «η έρευνα είναι κακή», «υπάρχει καλή και κακή έρευνα», «υπάρχει καλή και κακή γνώση». Κι αυτό υπάρχει Σταύρο μου.

Αμφισβητώ όλα αυτά τα πράγματα, αμφισβητώ αυτές τις απλουστεύσεις, που οδηγούν σε πάρα πολύ χοντροκομμένες καταστάσεις, οι οποίες ούτε μπορεί να βοηθήσουν τον κόσμο και το Πανεπιστήμιο να πάει ένα βήμα παραπέρα, και τελικά αφορούν ένα ιερατείο δήθεν προοδευτικότητας σε όλους τους κλάδους. Δεν εξαιρώ τον εαυτό μου, έχω περάσει από αυτό το ιερατείο και μπορεί να είμαι ακόμη εκεί μέσα. Αλλά νομίζω ότι έχω βγει. Ξέρετε, αυτή είναι άλλη φαντασίωση, μια λέξη που αρέσει του Σταύρου πολύ. Μου αρέσουν οι φαντασιώσεις κι εμένα. Λοιπόν, εγώ τελείωσα.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Ευχαριστούμε πολύ κα Φωτίου.

Ε. ΚΑΛΑΦΑΤΗ: Κυρία Παναγιωτάτου, επειδή θα φύγω, μια στιγμή να κάνω δυο διευκρινίσεις;

(Διαλογικές συζητήσεις)

Ε. ΚΑΛΑΦΑΤΗ: Να διευκρινίσω μερικά πράγματα, που θεώρησα ότι ήταν αυτονόητα. Δηλαδή, δεν είμαι κατά της έρευνας εν γένει. Και ξέρετε επίσης εδώ πέρα όσοι με συναναστρέφεστε την εμμονή μου με τις λέξεις. Έρευνα σήμερα είναι, σε όποιον μιλήσεις, όταν λες «νομοσχέδιο για την έρευνα» σημαίνει έρευνα η οποία χρηματοδοτείται από το κράτος ή από την Κοινότητα, αυτό που στα γαλλικά λένε «s'invasione» και την παίρνεις μέσα σε όρους ανταγωνιστικούς και σε πλαίσια θεματικά που άλλοι σου βάζουν. Μία ιστορία.

Δηλαδή ο Σταυρίδης ας πούμε με τη μανία του, με την οποία μπορούμε να διαφωνούμε μέσα στο Πολυτεχνείο όποτε έχουμε την ευκαιρία να συζητήσουμε σώμα και χώρος, αν βρει ποτέ μία έρευνα

χρηματοδοτούμενη, δηλαδή θα πρέπει να εφεύρει, όπως εγώ ας πούμε για την παραδοσιακή αρχιτεκτονική να βάζω 42 άλλες παραμέτρους που με δεν με αφορούν.

Άρα με αυτή την έννοια λέω, αυτή η έρευνα, η έρευνα δηλαδή που έχει επιχειρησιακό, ακόμη και χρήσιμο για την κοινωνία χαρακτήρα... Δεν θεωρώ ότι είναι άχρηστη ας πούμε μία έρευνα «πόσοι χώροι πρασίνου υπάρχουν στην Αθήνα», μπορεί να το κάνει κάποιος άλλος, ακριβώς γιατί σου θέτει κάποιους όρους.

Η δεύτερη ιστορία, που λέω ότι χαρακτηρίζει το Πανεπιστήμιο, και εγώ το θέλω, είναι ότι η γνώση, στο Πανεπιστήμιο ειδικά, όχι στο γραφείο του Νεύτωνα ή στο γραφείο του Μπόιλ, παραγόταν μέσα από συλλογικές διαδικασίες και διενέξεις. Δηλαδή αν αυτή η εμπειρία υπήρχε, που υπήρχε, το ξέρω, στην Επίπλευση, τις επιπτώσεις της στις σπουδές, εκεί παίζεται. **ΜΕΛΟΣ:** (Μιλάει εκτός μικροφώνου) ... στο μεταπτυχιακό και στο προπτυχιακό επίπεδο.

Ε. ΚΑΛΑΦΑΤΗ: Και μέσα σε πλαίσια συγκρούσεων –συγκρούσεων εννοώ με την καλή έννοια- ώστε να παραχθεί αυτός ο λόγος ο οποίος μέσα στα πλαίσια ενός θεσμού, που είναι ιδεολογικός μηχανισμός του κράτους, θα προσπαθήσει να αναδιατυπώσει μια άλλη αντίληψη για την κοινωνία, για την αρχιτεκτονική. Αυτή είναι η δικιά μου θέση. Και όχι «η έρευνα γενικώς μην την κάνετε».

Και επίσης ένα πράγμα που θέλω να πω και φεύγω, είναι ότι χαρακτηριστικό αυτού του τύπου της έρευνας που έχω εγώ στο μυαλό μου και που η ιστορία με έχει διδάξει, μου φτιάχνει οράματα, έχει μία έννοια, το ξαναλέω, συλλογικότητας. Αυτή τη στιγμή στα μεταπτυχιακά κάντε ένα γύρο ποιος ξέρει τι διδάσκει ο άλλος; Κανένας.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Ο κ. Βενέρης έχει το λόγο.

Ι. ΒΕΝΕΡΗΣ: Θα είμαι σύντομος, γιατί έτσι κι αλλιώς ήθελα από την αρχή να είμαι σύντομος. Νομίζω ότι το θέμα νόμος πλαίσιο, ερευνητικά αντικείμενα, πού χωράει η αρχιτεκτονική μέσα σε αυτά, έχει συζητηθεί και σε ένα βαθμό νομίζω ότι είναι πράγματα προφανή.

Εγώ θα ήθελα να σταθώ σε δύο-τρία πράγματα που δεν φαίνεται να είναι τόσο προφανή και να καταλήξω με ορισμένες προτάσεις. Γιατί καλό είναι να τα σχολιάζουμε και να λέμε και να κάνουμε, αλλά κάποια στιγμή πρέπει να δούμε αν μπορούν να διαμορφωθούν και κάποιες προτάσεις.

Για μένα το ζήτημα που τίθεται, ειδικά για την αρχιτεκτονική, και το θέμα έρευνα και αρχιτεκτονική, μας τοποθετεί σίγουρα κάπου διαφορετικά απ' ό,τι είναι η έρευνα στη χημεία ή η έρευνα στη φυσική ή η έρευνα στα μαθηματικά. Δεν φαίνεται να είναι τόσο προφανές τι συνιστά έρευνα στην αρχιτεκτονική.

Επειδή πολλά θα μπορούσαν να ειπωθούν σε αυτό το θέμα, εγώ θα σταθώ σε κάτι πολύ απλό και πρακτικό. Έρευνα στη σύνθεση. Η σύνθεση είναι έρευνα; Η σύνθεση μπορεί να είναι έρευνα. Πότε μπορεί να είναι; Μπορεί να είναι όταν δεν λύνει το συγκεκριμένο πρόβλημα, αλλά μέσα από τη μελέτη ενός συγκεκριμένου προβλήματος καταφέρνει να δώσει μία λύση η οποία λύνει μία κατηγορία παρόμοιων προβλημάτων. Να καταφέρει δηλαδή μέσα από το συγκεκριμένο να αναχθεί στο είδος. Αν ακούγεται πλατωνικό αυτό στα αφτιά του Τάσου Μπίρη, λέω ότι είναι.

Κατά συνέπεια, αν θέλουμε να ορίσουμε με έναν απλό τρόπο, γιατί πολλά άλλα μπορούν να ειπωθούν, μπορεί να μπει στη μέση η ιστορία, μπορεί να μπουν πολλά πράγματα μέσα, αλλά αν θέλουμε να ορίσουμε την έρευνα στη σύνθεση με έναν απλό τρόπο, θα μπορούσαμε να σταθούμε σε αυτό το πράγμα. Ότι προτείνω κάτι... Και αυτό που είπε πριν η Θεανώ για το θέμα του διατηρητέου και τη χρήση νομίζω εντάσσεται πολύ καλά ως παράδειγμα σε αυτό που λέω, διότι η συγκεκριμένη ομάδα εκλήθη να αντιμετωπίσει ένα συγκεκριμένο διατηρητέο και κατάφερε μέσα από αυτό το διατηρητέο να δημιουργήσει μια νέα αρχή όσον αφορά την ανάπλαση ή συντήρηση ή οτιδήποτε των διατηρητέων.

Άρα λοιπόν αν θεωρήσουμε ότι αυτό είναι αποδεκτό, θα μπορούσαμε στη συνέχεια να προχωρήσουμε σε μία πρακτική πρόταση. Η πρακτική πρόταση αυτή –και αυτό με φέρνει σε επαφή με προηγούμενες τοποθετήσεις που έγιναν πάνω σε αυτό το θέμα- θα ήταν η εξής: Ο νόμος

όντως ορίζει για τους διδάσκοντες της Αρχιτεκτονικής, αλλά και όχι μόνο, και για Μουσικής και για Καλών Τεχνών κλπ., ορίζει, ότι δεν είναι απαραίτητο το διδακτορικό, αλλά το έργο μπορεί να κριθεί από αυτή την άποψη.

Αν λοιπόν καταφέρουμε να δούμε πού διαφέρει μία λίστα από 10 κτήρια που παρουσιάζει ένας υποψήφιος από κάτι το οποίο έχει μέσα ερευνητικό χαρακτήρα, τότε νομίζω θα έχουμε καταφέρει να δώσουμε και μια ερευνητική διάσταση στις ίδιες τις δικές μας τις κρίσεις και στους νεότερους που μπαίνουν τώρα στη Σχολή. Να καταφέρουμε δηλαδή να δούμε εάν στο κτήριο Α το οποίο παρουσιάζει κάποιος στο διδακτορικό του κατάφερε να δώσει κάποια στοιχεία λύσης τα οποία μπορούν να αναχθούν σε ένα γενικότερο επίπεδο και να αποτελούν λύση μιας κατηγορίας παρόμοιων προβλημάτων. Αυτό είναι το ένα.

Το δεύτερο είναι ότι έρευνα μέσα στη Σχολή γίνεται σίγουρα στο επίπεδο των διδακτορικών, σε ένα βαθμό στις διπλωματικές των μεταπτυχιακών και σε ένα βαθμό στις διπλωματικές των προπτυχιακών. Θα ήθελα λοιπόν να βάζαμε ορισμένα πρακτικά ζητήματα, όπως είναι το εξής: Πρώτον, να ζητάμε από τα διδακτορικά στη διάρκεια της εκπόνησης της διατριβής να καταφέρνουν να κάνουν ορισμένες δημοσιεύσεις.

Εγώ όταν πήγα στην Αγγλία να κάνω το διδακτορικό μου, μου είπαν: σε τρεις μήνες πρέπει να κάνεις μια δημοσίευση σε διεθνές περιοδικό. Άμα δεν την κάνεις, bye. Εμείς λοιπόν έχουμε διδακτορικά τα οποία κρατάνε δύο, τρία, τέσσερα, πέντε, έξι χρόνια και τελειώνουν και μετά τα έξι χρόνια δεν βγαίνει τίποτε από αυτά.

Αυτό δύο τινά σημαίνει: Ή ότι υπάρχει μια αριστοκρατική αντίληψη περί της δημοσίευσης των αποτελεσμάτων, που πιθανώς θα μπορούσε να είναι αλλά θεωρώ ότι είναι το 5%, ή δεν έχει γίνει καμία συγκεκριμένη προσπάθεια να τοποθετηθεί το συγκεκριμένο διδακτορικό στον κορμό της επιστήμης, να δούμε ποιο είναι το περίφημο λιθαράκι το οποίο συμβάλλει, να βρούμε το αντίστοιχο περιοδικό στο οποίο μπορεί να γίνει δημοσίευση.

Και αυτό κατά πάσα πιθανότητα δεν θα είναι ελληνικό, γιατί μην μου πείτε ότι το «Θέματα Χώρου και Τεχνών» μπορεί να θεωρηθεί περιοδικό

το οποίο κάνει επιστημονικές δημοσιεύσεις, μπορεί και να κάνει, αλλά δεν είναι το κατεξοχήν τέτοιο περιοδικό. Κατά συνέπεια, θα μπορούσαμε να ζητήσουμε από τα διδακτορικά να πρέπει να κάνουν στη διάρκεια της εκπόνησης της διατριβής τουλάχιστον μία δημοσίευση σε ένα περιοδικό διεθνές, με κριτές κλπ.

Αν το πετύχουμε αυτό το πράγμα, θα έχει αρχίσει αμέσως να παράγεται και για τη Σχολή αυτό το corpus των δημοσιεύσεων, που άλλες Σχολές το παρουσιάζουν συνεχώς. Θα μπορούμε λοιπόν να λέμε ότι κάναμε 10 διδακτορικά και τα 10 διδακτορικά έχουν τουλάχιστον 10 δημοσιεύσεις.

Αυτό θα ήταν κάτι το οποίο θα μπορούσε να μπει ως κριτήριο και σε οποιαδήποτε άλλη διαδικασία αξιολόγησης, εκτίμησης αποτελέσματος κλπ. Και δεν μιλώ για την αξιολόγηση σαν αυτή που κάνει το Υπουργείο, την έχουμε συζητήσει πολλές φορές. Αλλά για να μπορούμε να έχουμε μια αντίληψη για το αν τα διδακτορικά που γίνονται στη Σχολή έχουν μια σημασία για την επιστήμη και τον κόσμο γενικότερα, αυτό είναι το στοιχειώδες και απλούστερο τέτοιο κριτήριο.

Το επόμενο που θα ήθελα να πω είναι το εξής, ένα ακόμη πρακτικό μέτρο. Γίνονται αυτή τη στιγμή πολλά διδακτορικά. Ορισμένα από αυτά έχουν βαλτώσει. Το ξέρουμε και κατά διαστήματα μπαίνουμε και κάνουμε εκκαθαρίσεις και τουλάχιστον εγώ είμαι υπέρμαχος αυτών των εκκαθαρίσεων, λόγω και του περιορισμού που έχουμε για το πόσα διδακτορικά μπορούμε να επιβλέψουμε.

Νομίζω όμως ότι αυτά τα διδακτορικά τα οποία προχωράνε, επιπλέον της δημοσίευσης που είπα πριν θα μπορούσαμε να ζητήσουμε να κάνουν παρουσιάσεις μέσα στη Σχολή, μέσα από ένα πολύ συγκεκριμένο πρόγραμμα, όχι όποτε θέλει καθένας, αν θέλει κλπ., αλλά να λέμε ότι για παράδειγμα ανά εξάμηνο θα πρέπει να οργανώνονται ως πούμε κάποιες παρουσιάσεις διδακτορικών. Δεν είναι ανάγκη όλα τα διδακτορικά σε κάθε εξάμηνο να μιλάνε, αλλά θα μπορούσαμε σε κάθε εξάμηνο να έχουμε ως πούμε 20 διδακτορικά τα οποία παρουσιάζουν την πρόοδό τους.

Και το σημαντικό σε αυτό θα είναι το εξής, για να μπορούμε όλοι να καταλαβαίνουμε τι λέμε: Όχι την πρόοδο που έκανε ο συγκεκριμένος

υποψήφιος διδάκτορας ως προς τον εαυτό του, αλλά την πρόοδο που έκανε ο συγκεκριμένος υποψήφιος διδάκτορας ως προς το αντικείμενο που μελετά και όπως αυτό τοποθετείται στο φάσμα της επιστήμης. Να έρχεται λοιπόν κάθε τόσο να μας λέει ότι εγώ έκανα αυτό το εξάμηνο αυτό το πράγμα, το οποίο συμβάλει σε εκείνο το πραγματάκι, το μικρό, το ελάχιστο, το ασήμαντο.

Εάν λοιπόν πετύχουμε αυτά τα πράγματα να τα κάνουμε, πρώτον να αναδεικνύουμε τον ερευνητικό χαρακτήρα που έχουν τα έργα τα οποία συμβάλλουν στην κρίση των διδασκόντων πέραν του διδακτορικού, ή μάλλον αντί του διδακτορικού, εάν καταφέρουμε να κάνουμε τους διδάκτορες να κάνουν δημοσιεύσεις και αν μπορούμε να παρουσιάσουμε αυτό το έργο, θα δημιουργηθεί αυτό που είναι πάρα πολύ βασικό πιστεύω για να αποκτήσει ερευνητικό χαρακτήρα η Σχολή, να δημιουργηθεί το πνεύμα της έρευνας.

Και δεν το λέω με πνευματιστική ή αποκρυφιστική έννοια, το λέω με την πολύ πρακτική έννοια ότι υπάρχει αυτό που λέγεται «η κουλτούρα της έρευνας». Αυτή η κουλτούρα της έρευνας πρέπει να εγκατασταθεί μέσα στο Ίδρυμα. Όχι να μπαίνει από το παράθυρο, να βγαίνει από την πόρτα και να ξανάρχεται κατά διαστήματα.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Η κα Μαϊστρου έχει το λόγο.

Ε. ΜΑΪΣΤΡΟΥ: Ευχαριστώ κυρία Παναγιωτάτου, θα είμαι σύντομη. Καθώς έχουμε φτάσει στο τέλος της σημερινής συζήτησης, να πω κι εγώ ότι νομίζω ότι ήταν πολύ ενδιαφέροντα όλα αυτά τα πράγματα που ακούστηκαν και καταγράφηκαν και ας ελπίσουμε ότι εν πάση περιπτώσει, παρότι ήταν μία πρωτοβουλία που αποφασίστηκε σύντομα, καλύπτει ένα τμήμα από αυτό που ζήτησε και ο κ. Παπαλεξόπουλος, να υπάρχει ένα άνοιγμα συζήτησης για την έρευνα.

Πιστεύω κι εγώ ότι έρευνα στη Σχολή, με αυτές τις συνθήκες που είπαν και κάποιοι άλλοι συνάδελφοι, δηλαδή τις πιεσμένες, τις δύσκολες, με θυσία του χρόνου μας, γίνεται, και πιστεύω ότι αυτή η έρευνα έχει βοηθήσει και έχει συμβάλει πάρα πολύ και στα προπτυχιακά και στα μεταπτυχιακά. Και να πω ακόμη ότι έχω και πολύ συγκεκριμένα παραδείγματα όπου και η έρευνα η οποία διεξάγεται μέσα από τα μεταπτυχιακά, βοηθά και τροφοδοτεί άμεσα τα προπτυχιακά.

Πιστεύω ότι, μία από τις προτάσεις που ακούστηκαν ότι πρέπει να εντάξουμε με σοβαρότητα στη διαδικασία της Σχολής το τρίπτυχο έρευνα – προπτυχιακά – μεταπτυχιακά και πώς το ένα τροφοδοτεί το άλλο, να είναι αποδεκτά από όλους τους συναδέλφους. Γιατί κι αυτό δυστυχώς είναι ένα πρόβλημα σημαντικό που αναστέλλει τη δραστηριότητα και στην έρευνα και στα μεταπτυχιακά, όπως είπαν και άλλοι συνάδελφοι, η μη αποδοχή δηλαδή της αναγκαιότητας αυτών των δύο ζητημάτων. Αυτό είναι μία πρόταση στην οποία θέλω κι εγώ να καταλήξω.

Όπως επίσης και αυτό που και κάποιοι άλλοι συνάδελφοι πρότειναν, επειδή έχει και έναν άμεσο χαρακτήρα αλλά θα μπορέσει να τροφοδοτήσει και μια επόμενη συζήτηση, είναι να καταγράψουμε όσοι ενδιαφερόμαστε, τις κατευθύνσεις στις οποίες πιστεύουμε ότι θα έπρεπε να κινηθεί η Σχολή, ή τις κατευθύνσεις στις οποίες κινείται η Σχολή στην έρευνα.

Εγώ προσωπικά πιστεύω ότι η Σχολή έχει έρευνα, έστω πολύ μικρή στη δημιουργία του αρχιτεκτονικού έργου, πιστεύω ότι έχει έρευνα στα ζητήματα του αστικού χώρου, στα ζητήματα της πολιτιστικής κληρονομιάς και στα ζητήματα της σχέσης νέων τεχνολογιών και αρχιτεκτονικής. Λέω τέσσερις πολύ βασικές κατηγορίες, οι οποίες πιστεύω ότι ενυπάρχουν στη Σχολή, και πρέπει να ενισχυθούν. Φυσικά όλοι οι συνάδελφοι πρέπει να έχουν κάποιες προτάσεις για να δούμε πώς αυτά μπορούν να οργανωθούν.

Και επίσης πιστεύω ότι είναι πολύ σημαντικό να κατατεθούν αυτές οι προτάσεις πρωτοβουλιών που ακούστηκαν, από τον Σταυρίδη, από τον Βενέρη, πιθανόν και από άλλους, πώς μπορεί δηλαδή να προχωρήσουμε σε κάποιες ερευνητικές διαδικασίες χωρίς χρηματοδότηση, με αξιοποίηση του υλικού των μεταπτυχιακών και των διδακτορικών, πώς μπορεί να γίνουν λίγο πιο ανοιχτές οι εργασίες των διδακτορικών, πάλι σε ενίσχυση και βοήθεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας, και για την προώθηση της έρευνας. Ελπίζω ότι όλα αυτά θα τα συνοψίσετε τελειώνοντας.

Και θα μου επιτρέψετε κυρία Παναγιωτάτου, απλά με την ιδιότητα ως πούμε της πρωτοβουλίας συντονισμού για τις επόμενες ημέρες, ότι έχει γίνει μία σκέψη από την ομάδα των διδασκόντων που σκέφτηκαν αυτές τις εισηγήσεις -γιατί εδώ θέλω να διευκρινίσω ότι δεν ήταν το Διοικητικό

Συμβούλιο που τις υπογράφει, ίσως κακώς- υπάρχει μία πρόταση στη συζήτηση της Τετάρτης, που θα αφορά τις προπτυχιακές σπουδές, να γίνει και ένας συνδυασμός με τη συζήτηση της Παρασκευής, μία σύντομη παρέμβαση, γιατί μάλλον η Παρασκευή θα είναι μια δύσκολη μέρα για να μπορέσει να λειτουργήσει. Ευχαριστώ.

ΜΕΛΟΣ: Με τι θέματα;

Ε. ΜΑΪΣΤΡΟΥ: Τα θέματα είναι: «Προπτυχιακές σπουδές», με τους υπότιτλους που έχουμε γράψει, «εντατικοποίηση ή καλλιέργεια της κριτικής σκέψης, εκπαιδευτική διαδικασία, ο ρόλος του διδάσκοντα» κλπ. και το δεύτερο θέμα είναι: «Πανεπιστημιακή εκπαίδευση και επάγγελμα».

Ν. ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Κυρία Πρόεδρε, πριν κλείσει ο κ. Πρόεδρος μία σύντομη παρέμβαση λίγων δευτερολέπτων, εκτός διαδικασίας, αν μου επιτρέπετε. Ήθελα απλά να βάλω σαν πληροφορία κάτι που με παραξένεψε πάρα πολύ στο χθεσινό τύπο, σε ό,τι αφορά και το θέμα που συζητάμε.

Δηλαδή στις εξαγγελίες, και το παράδοξο είναι ότι αυτό το διάβασα στον αντιπολιτευόμενο τύπο, το παράδοξο είναι λοιπόν ότι εφόσον έχει ψηφιστεί ο προϋπολογισμός, ο καινούριος Υπουργός Παιδείας –ήταν μέσα στη φιλολογία αυτού που ήθελα να πω, μέσα στη φιλολογία της αναζήτησης νέων στελεχών, Γενικών Γραμματέων για τα Υπουργεία κλπ.- για το Υπουργείο λοιπόν που μας αφορά, το Υπουργείο Παιδείας, γίνεται μία συζήτηση σε ενδοκυβερνητικό επίπεδο εάν θα διατηρηθεί ο υπεύθυνος για τα κοινοτικά κονδύλια και για την έρευνα Γενικός Γραμματέας, του οποίου το όνομα αυτή τη στιγμή δεν θυμάμαι.

Και λένε λοιπόν ότι θα τον κρατήσουν γιατί: Διότι επειδή δεν υπάρχει προϋπολογισμός, επειδή λοιπόν ο προϋπολογισμός έχει ήδη ψηφιστεί και δεν υπάρχουν χρήματα, τα χρήματα που προέρχονται από κοινοτικά κονδύλια για την έρευνα... Και έχει ως μοναδικό παράδειγμα το πρόγραμμα ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ που είναι για την ενίσχυση της έρευνας μέσα από τις διδακτορικές διατριβές.

Λέει λοιπόν ότι τα υπόλοιπα χρήματα από το ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ -για να καταλάβουμε δηλαδή πού πάνε τα ψεύδη, η προπαγάνδα, ο μύθος και όλα αυτά, τα οποία προφανώς είναι και προεκλογικά- ότι τα πρόσθετα χρήματα

δηλαδή που δεν θα πάνε στις υποτροφίες ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ θα δοθούν για την αύξηση των μισθών των πανεπιστημιακών, αν είναι δυνατόν, όπου ο Λέκτορας θα παίρνει περισσότερα από 4.000 και ο πρωτοβάθμιος Καθηγητής περισσότερα από 6.000. Από τα ερευνητικά προγράμματα δηλαδή. Και πώς είναι δυνατόν να αυξηθούν οι μισθοί μας εκτός προϋπολογισμού, βάσει ενός πακέτου «χ», 4^ο πακέτο...

ΜΕΛΟΣ: (Μιλάει εκτός μικροφώνου) ... σε ερευνητικό πρόγραμμα μπορείς να πάρεις πάνω από 100%.

Ν. ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Όχι, μα εννοούσε ότι ο επίσημος μισθός, έξω από το γενικό σύστημα μισθοδοσίας που ρυθμίζεται από το μισθό του Προέδρου του Αρείου Πάγου κλπ., θα είναι πάνω από 6.000 για τον πρωτοβάθμιο και πάνω από 4.000... Για να καταλάβουμε δηλαδή από τη μια την προπαγάνδα την κυβερνητική, η οποία καλλιεργείται από τον αντιπολιτευόμενο τύπο, και από την άλλη το πού πάνε τα φράγκα για την έρευνα ας πούμε, εάν υπάρξει κάτι τέτοιο.

Σ. ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ: Νομίζω ότι -δεν θα επαναλάβω πράγματα τα οποία λέχθηκαν- ήταν μια πάρα πολύ παραγωγική κουβέντα, μπορέσαμε να ακούσουμε όλες τις απόψεις, μπορέσαμε έτσι ο καθένας να βγάλει τα δικά του συμπεράσματα για το τι σημαίνει έρευνα, κυρίως στη Σχολή των Αρχιτεκτόνων, αυτό που μας ενδιαφέρει εμάς, πολύ δε περισσότερο από το τι γίνεται στις υπόλοιπες Σχολές, στα υπόλοιπα ιδρύματα ή στα υπόλοιπα Ερευνητικά Κέντρα.

Εκείνο το οποίο θα ήθελα να πω και νομίζω ότι χρειάζεται -για να μην επαναλάβω, αυτά που ειπώθηκαν, να γίνει συνείδηση και στο φοιτητικό χώρο ότι η έρευνα δεν είναι κάτι ύποπτο όπως είπε η Θεανώ Φωτίου γιατί υπήρχε –και υπάρχει- αυτή η καχυποψία. Νομίζω ότι και εμείς μπορούμε μέσα σε αυτά τα ερευνητικά προγράμματα όσα έρχονται στη Σχολή, να χρησιμοποιούμε τις δυνατότητες που μας δίνουν οι φοιτητές, πράγμα που συμβαίνει σε πολλά ξένα Πανεπιστήμια, να συμμετέχουν δηλαδή και φοιτητές στη διαδικασία εκπόνησης ερευνητικών προγραμμάτων. Ως τώρα χρησιμοποιούμε μεταπτυχιακούς, ναι, αλλά γιατί όχι και προπτυχιακούς;

Το θέμα είναι όμως εκεί να μπορέσουν να συνειδητοποιήσουν, - γιατί υπάρχει αυτή η καχυποψία ότι κάποιιοι κρατάνε μυστικά ας πούμε-ότι τις έρευνες δεν τις διαχέουν για κάποιους λόγους. Να μπουν και οι φοιτητές μέσα. Υπάρχουν προγράμματα στα οποία μπορούν να συμμετέχουν φοιτητές, μπορούν να βοηθήσουν σε μεγάλο βαθμό και φυσικά να υπάρχουν και οι αντίστοιχες αποζημιώσεις που θα χρειαστούν.

Σε πάρα πολλά με κάλυψε η Θεανώ Φωτίου, και θα ήθελα να προσθέσω, έτσι για να συμπληρώνουμε και αυτά που είπε, μην ξεχνάμε ότι ένα άλλο μεγάλο ερευνητικό πρόγραμμα το οποίο έγινε ήταν και για το Αβέρωφ. Και το Αβέρωφ έγινε από τη Σχολή μας, μέσα από συναδέλφους, μπορέσαμε να ξεπεράσουμε οποιοδήποτε επαγγελματικό πλαίσιο και το πού θα γινόταν η μελέτη, χωρίς καμία αμοιβή των συναδέλφων που συμμετείχαν, έτσι ώστε να μπορέσουμε να φτιάξουμε κάτι το οποίο εάν ανελάμβανε κάποιος εξωτερικός... Και ξέρετε ότι κάποια στιγμή –ιστορικά τώρα το λέω- τυπικά το είχε αναλάβει κάποιο γραφείο και παιδευτήκαμε ως Σχολή να μπορέσουμε να απαγκιστρωθούμε από αυτό το μελετητικό γραφείο για να μπορέσουμε να το προχωρήσουμε εμείς.

Και είναι ένα θέμα το οποίο άλλωστε χρησιμοποιήσαμε και στα μεταπτυχιακά, το παρουσιάσαμε επανειλημμένα, τη μελέτη αυτή που έγινε εδώ μέσα, αλλά και στα προπτυχιακά στα ειδικά μαθήματα, και πήγαμε φοιτητές εκεί πέρα να δουν και να μπορέσουν να αποκτήσουν μια εμπειρία. Άρα εκεί θεωρούμε ότι πράγματι είναι ένα ερευνητικό έργο.

Με αυτή την έννοια θα ήθελα εγώ να ευχαριστήσω γενικά όλους, γιατί νομίζω ότι αυτός ήταν ο στόχος αυτής της κουβέντας σήμερα, και κυρίως τη κα Παναγιωτάτου και τον κ. Γκανιάτσα, οι οποίοι επιφορτίστηκαν με αυτό το έργο, και να μπορέσουμε να επαναλάβουμε με αυτό το πνεύμα και τις υπόλοιπες αυτές τις συζητήσεις που έχουμε να κάνουμε.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Ευχαριστώ πάρα πολύ. Έχετε υπομονή δέκα λεπτά να κλείσουμε τη συνεδρίαση;

Θα συμφωνήσω πάρα πολύ με τα τελευταία λόγια του κ. Ραυτόπουλου και της κας Μαϊστρου ότι είναι μια επιτυχία αυτή η συνάντηση η σημερινή. Θέλω να σας θυμίσω ότι αρκετά χρόνια πριν -δεν θυμάμαι αν ήταν

το '90 ή το '95, χάνω πλέον το λογαριασμό- προσπαθήσαμε να κάνουμε μια ημερίδα για την έρευνα στη Σχολή μας και είχαμε καλέσει και όλους τους συναδέλφους που μπορούσαμε να βρούμε από το υπόλοιπο Πολυτεχνείο, οι οποίοι παρουσιάστηκαν αλλά από τη Σχολή μας δεν ήταν παρά μόνο το Προεδρείο και ένας-δύο συνάδελφοι. Θεωρώ, δηλαδή, ότι έχουμε κάνει τεράστια άλματα το ότι σήμερα κουβεντιάζουμε όλα αυτά τα ζητήματα.

Θα προσπαθήσουμε ο κ. Γκανιάτσας κι εγώ να κάνουμε μια πολύ σύντομη σύνοψη, κατ' ανάγκη παραλείποντας πάρα πολλά από τα πάρα πολλά ενδιαφέροντα που είπε ο καθένας από σας, και οι σπουδαστές μας.

Και γι' αυτό προτείνω στην κα Μαϊστρου και στον κ. Ραυτόπουλο, που είχαν την πολύ καλή ιδέα να τα μαγνητοφωνήσουν, ότι πρέπει να γίνει μια επεξεργασία και μία περίληψη σημείων, τα οποία θα σας τα μοιράσουμε και μπορείτε να προσθέσετε ή να κάνετε παρατηρήσεις σε αυτά τα ζητήματα για να έχουμε υλικό για τις επόμενες συναντήσεις που θέλω κι εγώ να ελπίζω ότι θα υπάρξουν.

Με την ευκαιρία της κατάληψης και του νόμου-πλαισίου, τον οποίο χαρακτηρίζουμε ως ανεπαρκή και εντελώς ακατάλληλο για την ανάπτυξη του δημόσιου Πανεπιστημίου, πλην όμως θέλω να πω ότι είναι ένα πολύ ισχυρό εργαλείο για χρηματοδότηση, αυτό δεν το τονίσαμε. Με βάση αυτό το νόμο θα μπορεί να γίνονται σχετικά εύκολα χρηματοδοτήσεις προς ορισμένες κατευθύνσεις.

Είμαστε σχεδόν όλοι σύμφωνοι ότι θεωρούμε την έρευνα απαραίτητη, απαραίτητη για το δημόσιο Πανεπιστήμιο αλλά και ειδικότερα για τη Σχολή μας, ότι θεωρούμε ότι είναι ένα αδιαίρετο σύνολο η έρευνα, τα προπτυχιακά και τα μεταπτυχιακά, και φαντάζομαι στη συνάντηση της Τετάρτης θα μας δοθεί η δυνατότητα να το σχολιάσουμε και να το εμβαθύνουμε στο ζήτημα αυτό και από την πλευρά των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών.

Τέθηκαν θέματα που αφορούν την ταυτότητά μας, την ταυτότητα της Σχολής, την ταυτότητα του επαγγέλματός μας, τι είδους έρευνα θέλουμε να προωθήσουμε και πάρα πολλοί συνάδελφοι με διαφορετικά λόγια

εντόπισαν την ανάγκη να φτιάξουμε ένα συνεκτικό, δεν θα μου άρεσε να το πω «πίνακα», ούτε «κατάλογο», μια συνεκτική εικόνα τέλος πάντων ποιες είναι οι προτεραιότητές μας, ποιοι είναι οι τομείς-κλειδί που θέλουμε να θεραπεύσουμε, είτε με χρηματοδοτούμενη είτε με μη χρηματοδοτούμενη έρευνα.

Διατυπώθηκαν οι αντιφάσεις της ερευνητικής διαδικασίας, τόσο όσο αφορά το χώρο έξω από το Πανεπιστήμιο, η αδιαφάνεια στην κατανομή των χρημάτων, οι δυσκολίες οι γραφειοκρατικές, ο ρόλος των φορέων, η έλλειψη συντονισμένης ερευνητικής πολιτικής.

Επίσης νομίζω ότι πάρα πολύ σημαντική παρατήρηση ήταν ότι πρέπει να ενισχύσουμε περαιτέρω τα δίκτυα με τα οποία ήδη συνεργαζόμαστε, δηλαδή να αποκτήσουμε συνεταίρους στα ερευνητικά μας ενδιαφέροντα. (Θα παρακαλέσω τον κ. Γκανιάτσα όταν ξεχνάω πράγματα να με βοηθήσει να τα συμπληρώσω).

Επίσης νομίζω ένα θέμα πάρα πολύ σημαντικό που τέθηκε είναι να δούμε τι συντελεί έρευνα, τι απ' όλα αυτά που κάνουμε πραγματικά συντελούν έρευνα και συμβαδίζουν με την άποψη ότι πρέπει να ενισχύουν την εκπαιδευτική διαδικασία.

Νομίζω και ξανατονίζω ότι όλοι είμαστε σύμφωνοι ότι η έρευνα είναι απαραίτητη για την εκπαιδευτική διαδικασία, είτε σαν έρευνα που στηρίζει την εκπαιδευτική διαδικασία, ή σαν έρευνα που προκύπτει από την εκπαιδευτική διαδικασία και κυρίως από τις μεταπτυχιακές σπουδές και από τα διδακτορικά. Και –διόρθωσέ με Βασίλη- εδώ έγιναν σαφείς προτάσεις για το πώς μπορεί να γίνει η αξιοποίηση της έρευνας και των διδακτορικών σπουδών και πώς μπορεί να γίνει μία προβολή και ανταλλαγή απόψεων πάνω στα προϊόντα των διδακτορικών διατριβών.

Ένας συνάδελφος, δεν θυμάμαι ποιος και συγχωρέστε με, τόνισε κάτι το οποίο εμένα με βρίσκει πάρα πολύ σύμφωνη -δεν ξέρω εμένα Βασίλη- για το πώς μπορεί να αξιοποιηθούν οι προδιδακτορικές σπουδές. Όταν σχεδιάστηκαν πριν δέκα χρόνια τα μεταπτυχιακά του Πολυτεχνείου, και με όλες τις δυσκολίες που συναντήσαμε τότε, ο στόχος ήταν να υπάρχουν προδιδακτορικές σπουδές στο Πολυτεχνείο. Βεβαίως αυτό συγκρούεται με τη

δυνατότητα που έχουμε να αναλάβουμε όλες αυτές τις υποχρεώσεις, αλλά θα μπορούσαμε κάλλιστα, με το καινούριο ερευνητικό και διδακτικό προσωπικό που έχουμε, να κάνουμε μία ανακατανομή του διδακτικού έργου.

Ένα σημαντικό θέμα είναι -ενώνουμε δυνάμεις όλοι- ότι δεν είμαστε εναντίον της έρευνας, όπως μερικοί ενδεχομένως ήταν 15 χρόνια πριν, δεν είμαστε προκατειλημμένοι κατ' ανάγκη για κάθε είδους έρευνα, απλώς αναζητάμε το ρόλο μας μέσα στο ερευνητικό γίγνεσθαι και ποιοι είναι οι καταλληλότεροι τομείς για τη Σχολή μας. Έτσι νομίζω έχω καταλάβει εγώ το μήνυμα.

Και νομίζω Βασίλη -και αν θέλεις συμπληρώνεις ό,τι έχω ξεχάσει- ότι μαζί με την ανάγκη αξιολόγησης και παρουσίασης των πορισμάτων της έρευνας, είτε των ερευνητικών έργων, χρηματοδοτούμενων και μη, είτε των διδακτορικών διατριβών, κλείνουμε σήμερα συμφωνώντας ότι η έρευνα είναι πάρα πολύ σημαντική για τη Σχολή μας και πρέπει να της προσδώσουμε την απαραίτητη σημασία και την απαραίτητη προβολή προς τα έξω, και προς το Πολυτεχνείο και προς τον έξω κοινωνικό χώρο.

Β. ΓΚΑΝΙΑΤΣΑΣ: Δεν ξέρω, δεν θα ήθελα να κλείσω εγώ, αλλά θέλω να πω ότι νομίζω έγινε σαφές πρώτα απ' όλα ότι η κατάληψη, ανάμεσα σε όλα τα άλλα θετικά, μας έδωσε το χρόνο να συζητήσουμε κάποια πράγματα που μέσα στην εντατικοποίηση διδασκόντων και διδασκομένων πραγματικά δεν θα μπορούσαμε να τα συζητήσουμε, αυτό δηλαδή δεν μπορεί να το αρνηθεί κανένας σαν ένα όφελος αυτής της κατάστασης.

Μπορώ να πω ότι οι προηγούμενες συζητήσεις μάς έφεραν κοντά και διδάσκοντες και διδασκόμενους κλπ. και τους σπουδαστές και τις σπουδάστριες, αλλά η σημερινή συζήτηση εκτός από το ότι μας έφερε κοντά, έβγαλε και αποτελέσματα. Αυτή είναι η δικιά μου άποψη.

Οπότε διαφωνώ κάθετα με απόψεις που λένε ότι τα είπαμε και σήμερα πάλι, μίλησαν όλοι για όλα κλπ. Δεν μιλήσαμε καθόλου όλοι για όλα, ήταν πάρα πολύ οργανωμένη, βοήθησε πάρα πολύ εδώ η Πρόεδρος κλπ., ήταν πάρα πολύ οργανωμένη συζήτηση και με τα δικά μου στάνταρντς ήταν πάρα πολύ αξιόλογη.

Νομίζω ότι όλοι συμφώνησαν για τη σημασία της έρευνας. Εγώ το είπα λιγάκι emphatic και προκλητικά στην αρχή, την έρευνα και διδασκαλία με αυτή τη σειρά. Νομίζω ότι είναι σαφές και αναδείχθηκε στη συζήτηση ότι η έρευνα είναι αυτό που διακρίνει το Πανεπιστήμιο από τα ΚΕΣ και από τα ΤΕΙ.

Οπότε διαφωνώ κάθετα ότι η βασική έρευνα μπορεί να γίνει στα Ερευνητικά Κέντρα και εμείς μπορούμε να κάνουμε εφαρμοσμένη εδώ πέρα στο Πανεπιστήμιο. Το αντίθετο θα έλεγα. Τα Ερευνητικά Κέντρα μπορούν να κάνουν περισσότερο εφαρμοσμένη και να αναζητούν και πόρους από τη βιομηχανία και διασύνδεση κλπ., και γι' αυτό και ένα σημαντικό μέρος από τα έσοδά τους πρέπει να τα αναζητούν μόνοι τους και να μην είναι επιχορηγούμενα, αλλά αντίθετα το Πανεπιστήμιο πραγματικά πρέπει να αφηθεί στη δουλειά του, που είναι η έρευνα και η διάδραση αυτής της έρευνας με τα προπτυχιακά και τα μεταπτυχιακά.

Επισημαίνω δύο πράγματα: Αυτό που είπε ο Τάσος Μπίρης στην αρχή, παραείναι εύκολο να απογοητευτεί κανείς με αυτά που συμβαίνουν και με το πλαίσιο που υπάρχει, δηλαδή είναι πάρα πολύ εύκολο, δεν χρειάζεται καν να δικαιολογηθεί κάποιος για να πει: δεν μπορώ να κάνω έρευνα σε αυτή τη χώρα και να τα παρατήσει, και αυτό είναι και το κριτήριο γι' αυτούς που επιμένουν.

Μένω σε αυτό που είπε η Ντίνα Βαΐου, ότι αναγκαστικά κατοικούμε τα κενά του συστήματος και έχουμε και πείσμα σε αυτή τη κατοίκηση των κενών του συστήματος και μόνο έτσι μπορούμε να δράσουμε, και είναι πάρα πολύ σημαντικό, αλλιώς πραγματικά δεν μπορούμε να προχωρήσουμε.

Μένω στην ανιδιοτέλεια και την άρση της καχυποψίας που τόνισε η Θεανώ Φωτίου και τελειώνω με τις προτάσεις και του Βενέρη και του Σταυρίδη για τη σύνδεση με τους Δήμους, και του Γιάννη Βενέρη που λέει ένα πάρα πολύ σημαντικό πράγμα, το λέμε πάρα πολλοί από μας πάρα πολλά χρόνια, ότι λείπει από εδώ η κοινότητα της έρευνας. Να νιώθεις δηλαδή ότι κάνεις μια έρευνα, τη μοιράζεις με κάποιον, σου λέει τη γνώμη του, του δίνεις ένα κείμενο, το διαβάζει.

Όσοι βρέθηκαν λιγάκι εκτός Ελλάδος το είχαν αυτό, όσο είναι στην Ελλάδα το αναζητούν, είτε σε άλλα ΑΕΙ είτε σε άλλα φόρα. Εδώ μέσα δυστυχώς δεν έχει αναπτυχθεί αυτό το πράγμα. Λυπάμαι που το λέω, αλλά όσες φορές χρειάστηκε να γράψω κάτι –το λέω και προσωπικά και εκτίθεμαι ας πούμε- δεν μπόρεσα να βοηθηθώ πάρα πολύ, ενώ θα έπρεπε, γιατί πραγματικά υπάρχει αυτή η γνώση, υπάρχει αυτή η διάθεση, υπάρχει αυτή η κοινωνικότητα εδώ μέσα, αλλά δεν έχει πάρει και αυτή την τροπή, που νομίζω ότι είναι πάρα πολύ σημαντική, αυτή την τροπή δηλαδή της συγκεκριμένης έρευνας.

Λοιπόν, οι συγκεκριμένες προτάσεις νομίζω μπορεί να υιοθετηθούν άμεσα, και για τα ερευνητικά. Αυτό που είπε για παράδειγμα ο Βενέρης ότι πρέπει να φανεί το πότε το αρχιτεκτονικό έργο έχει ερευνητικό χαρακτήρα και πότε δεν έχει, μα είναι πάρα πολύ εύκολο: Όσοι υποβάλλουν είτε για εξελίξεις είτε για νέες θέσεις, στο αρχιτεκτονικό τους έργο πρέπει να συνυποβάλλουν και ένα κείμενο πώς οι ίδιοι και οι ίδιες βλέπουν αυτό το έργο και να το κρίνουμε. Όταν έχουμε εδώ πέρα υποψηφιότητες που υποβάλλουν αρχιτεκτονικό έργο και από κάτω λένε: βλέπει το βορρά, έκανα μία αυλή, έχει τόσα τετραγωνικά και στοίχισε τόσο, πραγματικά είναι πορτφόλιο επαγγελματικό. Λοιπόν, και μόνο αυτό να βάλουμε, τι είναι επαγγελματικό πορτφόλιο και τι είναι ακαδημαϊκό, έχουμε καθαρίσει εδώ πέρα το 80% των υποψηφίων. Τι πιστεύει λοιπόν ο υποψήφιος εδώ πέρα για το έργο; Μπορεί να πιστεύει άλλα πράγματα και να μην επαληθεύεται από το έργο. Τι πιστεύει, για να βάζουμε κι εμείς κριτήριο να το κρίνουμε. Γιατί αλλιώς...

ΜΕΛΟΣ: Για τις εξελίξεις.

Β. ΓΚΑΝΙΑΤΣΑΣ: Βεβαίως, το είπα πριν. Είπα: εξελίξεις, και μετά οι νέες θέσεις, βεβαίως.

Άρα λοιπόν αυτές οι προτάσεις για μένα νομίζω ότι μπορούν να εφαρμοστούν άμεσα. Και στα διδακτορικά και στα μεταπτυχιακά.

Αλλά με λύπη μου ας πούμε βλέπω –δεν θέλω να πάω πίσω- έχουν γίνει δύο τέτοιες συζητήσεις για την έρευνα, εγώ έχω δύο εισηγήσεις από αυτές, είναι προσβάσιμες σε όποιον θέλει να τις αναρτήσω κλπ. Μία για τα 170 χρόνια στην παλιά Πρυτανεία και ήμασταν τρεις κι ο κούκος, και άλλη

μία που έκανε το μεταπτυχιακό για την αποτίμηση των 10 χρόνων της λειτουργία του, όπου επίσης ήμασταν μεταξύ μας.

Αυτό το πράγμα εμένα με λυπεί και θα ήθελα να μην το ξαναδώ. Αλλιώς είναι πολύ εύκολο κι εγώ να διολισθήσω σε μία απογοήτευση, απολύτως δικαιολογημένη μετά από τόσα χρόνια, κι εγώ και άλλοι εννοώ, και να ησυχάσουμε, να είμαστε και πιο ήσυχoi και να μην έχουμε αυτή την τριπλή εξόντωση που λέει η Θεανώ, ή την πολλαπλή θα έλεγα εγώ, η οποία δια της εξοντώσεως τελικά κάποιοι άνθρωποι δεν μπορούν άλλο εδώ πέρα και παραδίδουν τα όπλα. Δεν ήθελα να πω τίποτε άλλο.

Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ: Σας ευχαριστούμε πάρα πολύ.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΑΝ. ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Σ. ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ε. ΜΑΪΣΤΡΟΥ